

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σ.Ε.Υ.Π-ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ
ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΗΣ
ΠΑΤΡΑ»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ : ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ ΣΤΕΛΛΑ

ΠΕΝΕΜΕΝΟΥ ΗΛΙΑΝΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

ΣΟΥΣΑΝΗ ΘΕΟΦΑΝΗ ΜΑΡΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΑΠΠΑ ΛΑΜΠΡΙΝΗ

ΠΑΤΡΑ, ΜΑΙΟΣ 2016

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους μας βοήθησαν και συνέβαλλαν για την ολοκλήρωση της συγγραφής της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα όλους τους κοινωνικούς λειτουργούς που δέχτηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα που διεξήχθη και μοιράστηκαν μαζί μας τα βιώματα και τις εμπειρίες τους. Επίσης πολύ σημαντική ήταν η βοήθεια που πήραμε από την καθηγήτρια μας Κα Παπά Λαμπρινή, γι' αυτό και την ευχαριστούμε ιδιαίτερα!

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την συμβολή του εθελοντισμού στους διάφορους τομείς της ψυχικής υγείας που βρίσκονται στην Πάτρα. Το θέμα αυτό προσεγγίστηκε με δύο τρόπους. Αρχικά με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, στην οποία περιγράφεται με αναλυτικό τρόπο ο τομέας της ψυχικής υγείας και η συμβολή του εθελοντισμού σε αυτόν, καθώς και οι τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης. Επίσης, μέσω της ποιοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε, έγινε προσπάθεια πλήρους κατανόησης της αλληλεπίδρασης του εθελοντισμού με την ψυχική υγεία, συγκεκριμένα των εθελοντών κοινωνικών λειτουργών σε τομείς ψυχικής υγείας. Αυτό πραγματοποιήθηκε μέσω της κατάθεσης των εμπειριών τους αλλά και των συναισθημάτων τους.

Στο σύνολό της, η παρούσα εργασία πραγματεύεται τους όρους ψυχική υγεία όπως και ψυχική ασθένεια, διευκρινίζοντας τη διαφορά των δύο αυτών ορισμών και ταυτόχρονα κάνοντας αναφορές στις διάφορες διαταραχές, οι οποίες χαρακτηρίζουν και πλαισιώνουν το φάσμα των ψυχικών ασθενειών. Στη συνέχεια, αναπτύσσεται το φαινόμενο του εθελοντισμού αρχικά και στη συνέχεια κατά κύριο λόγο όσον αφορά στα πλαίσια ψυχικής υγείας. Γίνεται αναφορά επιπλέον στις μορφές αλλά και τα χαρακτηριστικά του εθελοντισμού, παράλληλα στις ευθύνες αλλά και τα δικαιώματα των εθελοντών. Όσον αφορά στη συσχέτιση του εθελοντισμού με την ψυχική υγεία, καταγράφονται τα διάφορα πλαίσια ψυχικής υγείας στην Πάτρα, τα οποία υποστηρίζονται από εθελοντικές δράσεις. Κλείνοντας το βιβλιογραφικό μέρος της εργασίας αυτής, γίνεται νύξη στην σχέση της Κοινωνικής Εργασίας με τον εθελοντισμό σε φορείς ψυχικής υγείας, με ένα από τα κυρίαρχα θέματα το ρόλου του κοινωνικού λειτουργού. Αυτά τα ζητήματα πραγματεύονται και στην έρευνα που ακολουθεί, με τους εθελοντές κοινωνικούς λειτουργούς να απαντούν για τις ευθύνες, τα κίνητρα και τη σημαντικότητα της προσφοράς του εθελοντισμού.

Είναι ιδιαίτερα σημαντική η προσφορά στον τομέα αυτό του εθελοντισμού κατά κύριο λόγο στις μέρες μας, καθώς όπως αποδεικνύεται στο σύνολό τους οι εθελοντές είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την προσφορά τους και οι υπηρεσίες λειτουργούν αποτελεσματικά για την απόκτηση των καλύτερων αποδοχών. Δεν γίνεται ωστόσο καλή ενημέρωση για την προσέγγιση μεγαλύτερου αριθμού εθελοντών, ούτε κάποιου είδους εκπαίδευση και ενημέρωση για ποιοτικότερου είδους προσφορά, αλλά και παροχή κατευθυντήριων γραμμών προς τους ενδιαφερόμενους

εθελοντές. Η προσφορά και υποστήριξη μέσω του συγκεκριμένου φαινομένου, αποτελεί πράξη αλτρουιστική, η οποία συμβάλλει στην εξέλιξη του ατόμου αλλά και την ενίσχυση της ελεύθερης βούλησής του.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ψυχική υγεία, ψυχική ασθένεια, εθελοντισμός, κοινωνικός λειτουργός.

ABSTRACT

This paper discusses the role of volunteering in the different sectors of mental health located in Patras. This subject was approached in two ways. Initially the literature review describes analytically the sector of mental health and the role of volunteering in this, as well as ways of prevention and treatment. Also through the qualitative research which was conducted, an attempt was made to complete the understanding of volunteering interaction with mental health, particularly volunteer social workers in mental health. This was done through the filing of their experiences and their feelings.

On the whole, this work deals with mental health conditions like mental illness, explaining the difference between these two definitions while making references to various disorders that characterize and frame the range of mental illnesses. Then the volunteering phenomenon developed initially and then primarily with regard to mental health contexts. Reference is made further to the forms and characteristics of volunteering while the responsibilities and the rights of volunteers. With regard to the relationship of volunteering to mental health, the different contexts of mental health recorded in Patras, supported by voluntary actions. Closing the bibliography part of this work, alluded to the relationship of social work volunteering in mental health institutions, with one of the dominant issues of the role of social worker. These issues deal and following investigation, volunteers with social workers to respond to the responsibilities, motivation and the importance of the voluntary offer.

It is especially important to offer in this area of volunteering mainly nowadays, as well as it is proofed that in their summary volunteers are very satisfied with their offer and services work effectively to obtain the best earnings. There is however a good update to approach a larger number of volunteers, or some kind of training and information for more qualitative kind offer, but also provide guidance to interested volunteers. The offer and support through this phenomenon, an altruistic act, which contributes to the development of the individual and the strengthening of free will.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο εθελοντισμός είναι ένα φαινόμενο το οποίο δεν έχει πολλούς υποστηρικτές και ιδιαίτερα στις μέρες μας. Όσον αφορά συγκεκριμένα τον εθελοντισμό στον τομέα της ψυχικής υγείας, αν και υπάρχουν πλαίσια που τον προωθούν, δεν υπάρχουν πολλοί που να ανταποκρίνονται στο κάλεσμα. Τα κρούσματα ψυχικής νόσου αυξάνονται στις μέρες μας λόγω των πολιτικών και οικονομικών συνθηκών. Το θέμα της συμβολής των εθελοντών κοινωνικών λειτουργών αξίζει να μελετηθεί διότι μέσα από την έρευνα γίνεται διερεύνηση σχετικά με το αν το πτυχίο της Κοινωνικής Εργασίας αποτελεί παράγοντα και κίνητρο ευαισθητοποίησης για τους επαγγελματίες να δράσουν ως εθελοντές. Επιπροσθέτως μέσα από την έρευνα προκύπτουν τα συναισθήματα και τα κίνητρα των εθελοντών καθώς και οι δυσκολίες που πιθανόν να αντιμετωπίζουν. Ακόμη διαπιστώνεται κατά πόσο η εμπειρία του εθελοντισμού εξελίσσει έναν κοινωνικό λειτουργό ως επαγγελματία.

Ο σκοπός της παρούσας πτυχιακής είναι να εξετασθεί κατά πόσο το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού μέσω του εθελοντισμού επιδρά στον τομέα της ψυχικής υγείας.

Ειδικότερα, οι στόχοι της εργασίας που πραγματοποιήθηκε ήταν αρχικά η αναλυτική βιβλιογραφική ανασκόπηση των εννοιών αλλά και των τρόπων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Επίσης η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης του εθελοντισμού με τα πλαίσια της ψυχικής υγείας. Επιπροσθέτως η καταγραφή των συναισθημάτων του δείγματος στα πλαίσια εργασίας τους σε τομείς ψυχικής υγείας, καθώς και η επιρροή του εθελοντισμού τόσο στο επαγγελματικό όσο και στο προσωπικό επίπεδο. Τέλος η εξέταση των τρόπων πρόληψης και αντιμετώπισης του στίγματος της ψυχικής ασθένειας.

Για την κατανόηση του θέματος αξίζει να αναφερθεί η διαφορά μεταξύ των εννοιών ψυχικής υγείας και ψυχικής ασθένειας, όπου κατά την πρώτη ψυχικά υγιής θεωρείται εκείνος του οποίου επικρατεί η φυσική, η κοινωνική και η ψυχική ευεξία. Αντίθετα, ψυχικά ασθενής θεωρείται το άτομο το οποίο δεν μπορεί να λειτουργήσει φυσιολογικά και επηρεάζονται κάποιες λειτουργίες του. Για να γίνει κάποιος εθελοντής πρέπει να επιθυμεί ο ίδιος να προσφέρει εργασία χωρίς να περιμένει κάποια αμοιβή ενώ ταυτόχρονα αναλαμβάνει ευθύνες χωρίς να καταπατούνται τα δικαιώματά του.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παραπάνω προσπάθεια είναι ότι στο σύνολό τους οι εθελοντές βρίσκουν προσοδοφόρα την εθελοντική εργασία που παρέχουν, αναγνωρίζουν τα θετικά και υποστηρίζουν πως δεν υπήρξαν λόγοι σημαντικοί που να τους οδηγήσουν στην εγκατάλειψη της δράσης τους αυτής. Ως εθελοντές κοινωνικοί λειτουργοί αναγνωρίζουν την σημαντικότητα του έργου καθώς και τις ευθύνες τους. Ταυτόχρονα, τονίζουν τη διαφορά μεταξύ του θεωρητικού πλαισίου από την πράξη, όπου η θεωρία αποτελεί απλά τη βάση που οδηγεί στη δράση. Είναι αξιοσημείωτο, επιπλέον, να τονιστεί πως δε γίνεται προώθηση του έργου των εθελοντών, ούτε υπάρχει σχετική ενημέρωση που να αφορά τον εθελοντισμό, τον τρόπο δράσης και τον τρόπο συμμετοχής από τις υπηρεσίες.

Συνοπτικά τα παρακάτω αναγράφονται στο κάθε κεφάλαιο ξεχωριστά. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην ψυχική υγεία με αναφορές στους ορισμούς, στο φάσμα των διαταραχών, στη συμπτωματολογία και στη θεραπεία αυτών. Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται λόγος στην ψυχική υγεία αλλά και την ψυχική ασθένεια, τις έννοιες αυτών, την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την ευαισθητοποίηση. Το τρίτο κεφάλαιο συμπεριλαμβάνει τις μορφές του εθελοντισμού και πιο συγκεκριμένα τα χαρακτηριστικά, τα κίνητρα, τα δικαιώματα και τις ευθύνες ενός εθελοντή. Ακόμη, στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται αναλυτικά ο εθελοντισμός στον τομέα της ψυχικής υγείας και η εξέλιξή του με την πάροδο των χρόνων. Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται όλες οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας της Πάτρας και ταυτόχρονα το έργο τους. Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους υπογραμμίζεται η σύνδεση της Κοινωνικής Εργασίας με τον εθελοντισμό, καθώς και ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών τόσο σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, όσο και στον τομέα του εθελοντισμού. Κλείνοντας, στο δεύτερο (B') μέρος της εργασίας αυτής στο κεφάλαιο το έβδομο το οποίο κάνει αναφορά στην μεθοδολογία της έρευνας και πιο συγκεκριμένα στα ερευνητικά ερωτήματα, το ερευνητικό εργαλείο και το δείγμα. Στο όγδοο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση της ποιοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Τέλος, περιγράφονται σε ξεχωριστό κεφάλαιο τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της ολιστικής μας προσέγγισης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	5
ABSTRACT	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΜΕΡΟΣ Α	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
1.1 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	13
1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	14
1.3 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ.....	14
1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	15
1.5 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.....	15
1.5.1 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	15
1.5.2 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ.....	18
1.5.3 ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ.....	20
1.5.4 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ.....	24
1.6 ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.....	24
1.6.1 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	24
1.6.2 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ.....	25
1.6.3 ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ.....	25
1.6.4 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ.....	26
1.7 ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	29
ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ.....	29
2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.....	29
2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ.....	30
2.3 ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	31
2.4 ΠΡΟΛΗΨΗ.....	34
2.5 ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	37

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ.....	37
3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ.....	37
3.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	38
3.3 ΜΟΡΦΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ.....	39
3.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ.....	40
3.5 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	41
3.6 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ.....	44
3.7 Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ.....	45
3.8 Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ.....	49
3.9 ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΗ.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	50
ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ.....	50
4.1 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	50
4.2 ΟΙ ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	56
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ.....	56
5.1 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ) ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ	56
5.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	56
5.1.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.....	57
5.1.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ.....	58
5.2 ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΤΡΑΣ-ΓΕΝ. ΝΟΣ. ΠΑΤΡΩΝ.....	60
"Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ".....	60
5.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	60
5.2.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ.....	60
5.2.3 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ.....	64
5.2.4 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.....	64
5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΤΡΑΣ.....	65
5.3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	65
5.3.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	69

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ...	69
6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	69
6.2 ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ.....	69
6.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	72
6.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	77
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	77
7.1. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	77
7.2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	77
7.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	77
7.4 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ.....	78
7.5 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ	79
7.6 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ.....	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	81
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	81
8.1 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	81
8.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	93
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	93
9.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	93
9.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	101
« ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΧΑΡΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΝ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ»	101
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	104
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	104
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	104
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	105

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Οι ψυχικές ασθένειες θεωρούνται πολύ σημαντικές για τη δημόσια υγεία καθώς με την εμφάνιση κάποιου ψυχικού νοσήματος ο άνθρωπος δεν μπορεί να λειτουργήσει σε διάφορους τομείς της ζωής του με αποτέλεσμα την απώλεια της παραγωγικότητας του.

Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) που παρουσιάστηκαν στο 1^ο Συνέδριο Mental Health Conference Health στην Αθήνα, παρουσιάζεται ένα ποσοστό της τάξεως του 30% να εμφανίζει κάποιο ψυχικό νόσημα.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται μια ανησυχητική αύξηση των κρουσμάτων ψυχικών νοσημάτων η οποία φαίνεται να προκαλείται από την οικονομική κρίση που μαστιάζει τη χώρα. Το γεγονός ότι έχουν χαθεί πολλές θέσεις εργασίας και ο δείκτης ανεργίας κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση ψυχικών ασθενειών που με τη σειρά του οδηγεί στην αύξηση του ποσοστού των αυτοκτονιών ενώ παράλληλα φαίνονται όλο και πιο συχνά τα προβλήματα εξάρτησης ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικών) ιδιαίτερα στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Παράλληλα, παρατηρείται ότι τα άτομα τα οποία εμφανίζουν μια ψυχική ασθένεια αυτή την περίοδο δεν είναι μόνο αυτοί που έχουν χάσει τη δουλειά τους αλλά και άτομα τα οποία φοβόνται ότι θα την χάσουν και επίσης άτομα που έχουν πολλά χρέη και δάνεια (Τσιάντου, 2010).

Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την αύξηση των ψυχικών νοσημάτων στην Ελλάδα ενώ φαίνεται αυτό το φαινόμενο να εξελίσσεται σε επιδημία σε παγκόσμιο επίπεδο καθώς υπολογίζεται ότι μέχρι το 2030 οι ψυχικές ασθένειες θα βρίσκονται στην πρώτη σειρά κατάταξης.

Επίσης, λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων δεν υπάρχει καλός συντονισμός των υπηρεσιών υγείας (νοσοκομεία, κοινωνικές υπηρεσίες κλπ), παρουσιάζεται έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού με αποτέλεσμα την ελλιπή θεραπεία των

ατόμων που πάσχουν από κάποια ψυχική ασθένεια. Επίσης, άλλο ένα αρνητικό στοιχείο είναι η μη καταγραφή περιστατικών ψυχικών ασθενειών πράγμα το οποίο σημαίνει την απουσία διάγνωσης και θεραπείας (Σολδάτος κ.α., 2006).

Άλλη μια σημαντική επίπτωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα είναι οι μειώσεις στις χρηματοδοτήσεις των δημόσιων μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας ενώ για οικονομικούς λόγους αρκετά άτομα δεν έχουν τη δυνατότητα να επισκεφτούν κάποιον ειδικό ψυχικής υγείας με αποτέλεσμα την μη αντιμετώπιση της κατάστασης και την διαιώνιση του φαινομένου (Kentikelenis, 2011). Στα προαναφερθέντα καθίσταται σαφές πως ο εθελοντισμός προσφέρει και πολλές φορές αντικαθιστά την αδυναμία του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας.

1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Γι αυτούς τους λόγους που προαναφέρθηκαν κρίνεται απαραίτητη η μελέτη της παρέμβασης του εθελοντισμού μέσω του οποίου αναπτύσσονται δομές και πολιτικές προστασίας. Ταυτόχρονος σκοπός είναι η μελέτη ώστε να σχεδιαστεί μια ενιαία πολιτική η οποία θα επικεντρώνεται στην αύξηση του εθελοντισμού το οποίο θα οδηγήσει στη μείωση των κρουσμάτων ψυχικών ασθενειών.

Τέλος, η μελέτη των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας θεωρείται πολύ σημαντική για τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων με κάποιο ψυχικό νόσημα και τη βελτίωση της ενσωμάτωσής τους στο κοινωνικό σύνολο.

1.3 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Ψυχική υγεία: νοείται ο ως μια κατάσταση όπου συνυπάρχουν η φυσική, η κοινωνική και η ψυχική ευεξία. Σχηματίζει άτομα που χαρακτηρίζονται από ζωντάνια και είναι δραστήρια στη ζωή τους, έχουν στόχους, αλληλεπιδρούν κοινωνικά και έχουν νόημα και έλεγχο στη ζωή τους.

Ψυχική ασθένεια: νοείται μια κατάσταση κατά την οποία το άτομο δεν μπορεί να λειτουργήσει φυσιολογικά και επηρεάζονται η μνήμη, η σκέψη, η αντίληψη και η διάθεση του

Εθελοντισμός: η ηθελημένη επιλογή του ατόμου να ενεργήσει σε αναγνώριση μιας ανάγκης, με μια στάση κοινωνικής ευθύνης χωρίς μέριμνα για το προσωπικό του χρηματικό κέρδος ή όφελος.

1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Μία από τις συχνότερες ψυχικές ασθένειες που παρουσιάζονται στα άτομα ενόψει οικονομικής κρίσης είναι οι αγχώδεις διαταραχές ενώ ακολουθούν η μείζονος κατάθλιψη και τα προβλήματα εξάρτησης από ουσίες. (Σικελιανού,2010).

1.5 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

1.5.1 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι διαταραχές της προσωπικότητας χαρακτηρίζονται από τρόπους αντίληψης, αντίδρασης και συσχέτισης που είναι ριζωμένοι, άκαμπτοι και κοινωνικά δυσπροσαρμοστικοί σε μία ποικιλία περιπτώσεων. Κάθε άνθρωπος έχει έναν δικό του τρόπο να αντιλαμβάνεται και να τοποθετείται απέναντι στους άλλους ανθρώπους και τα γεγονότα (στοιχεία της προσωπικότητας).

Τα άτομα με διαταραχές της προσωπικότητας συνήθως δεν αντιλαμβάνονται ότι η συμπεριφορά τους ή ο τρόπος σκέψης τους δεν είναι κατάλληλα αλλά αντίθετα, συχνά πιστεύουν ότι οι τρόποι τους είναι σωστοί και ότι έχουν δίκιο. Συχνά, οι οικείοι ή οι κοινωνικές υπηρεσίες τους στέλνουν για ψυχιατρική βοήθεια, επειδή η ανάρμοστη συμπεριφορά τους δημιουργεί προβλήματα σε άλλους.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι, επειδή συνήθως τα περισσότερα συμπτώματα των διαταραχών προσωπικότητας είναι αποδεκτά από τον εαυτό και οδηγούν το άτομο να μεταβάλλει και να προσαρμόζει το εξωτερικό του περιβάλλον (υπέρ των συμπτωμάτων του), οι άνθρωποι που πάσχουν από διαταραχή της προσωπικότητάς τους δεν αισθάνονται άγχος για την συμπεριφορά τους –παρά το γεγονός ότι αυτή είναι δυσπροσαρμοστική.

Σύμφωνα με τους Kaplan and Sadock (1994) και τον Kernberg (1984) οι Διαταραχές τις Προσωπικότητας χαρακτηρίζονται από τα παρακάτω χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Το άτομο δύσκολα προσαρμόζεται στο κοινωνικό περιβάλλον, αντιμετωπίζει προβλήματα στις διαπροσωπικές του σχέσεις, αποδίδει τα προβλήματά του στο περιβάλλον, απουσιάζει η αίσθημα της ενσυναίσθησης, σε κάποιες περιπτώσεις εμφανίζονται συμπτώματα κατάθλιψης, είναι πιθανή και η χρήση

ουσιών, έχουν βίαιη και αντικοινωνική συμπεριφορά αλλά εμφανίζονται και βραχεία ψυχωτικά επεισόδια. (Σικελιανού,2010. Σελ. 164-165).

Η διαταραχή της προσωπικότητας είναι μια χρόνια διαταραχή, η οποία συμβαίνει στο 10-20% του γενικού πληθυσμού και περιλαμβάνει διάφορους τύπους σύμφωνα με την κατάταξη κατά DSM -5 όπως:

- Παρανοειδής Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Σχιζοειδής Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Σχιζότυπη Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Αντικοινωνική Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Μεταιχμιακή Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Δραματική Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Ναρκισσιστική Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Αποφευκτική Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Εξαρτημένη Διαταραχή της Προσωπικότητας
- Ψυχαναγκαστική Καταναγκαστική Διαταραχή της Προσωπικότητας

Η Παρανοειδής Διαταραχή είναι πιθανόν να εμφανιστεί κατά την παιδική ηλικία και στην εφηβεία στοιχεία που μπορεί να εμφανίσει το άτομο είναι: παράξενη συμπεριφορά, μοναχικότητα, ιδιορρυθμίες, χαμηλή επίδοση στο σχολείο και κοινωνικό άγχος. Αυτή η διαταραχή είναι πιο συχνή στους άνδρες. Συνοδές διαταραχές με την Παρανοειδή Διαταραχή Προσωπικότητας μπορεί να είναι η Μείζονα Καταθλιπτική Διαταραχή ή Αγοραφοβία ή Ψυχαναγκαστική Καταναγκαστική Διαταραχή. Η αιτιολογία για την διαταραχή αυτή είναι ότι υπάρχει συχνότητα σε άτομα που οι συγγενείς τους πάσχουν από Σχιζοφρένεια ή Παραληρητική Διαταραχή. (Σικελιανού, 2010. Σελ.156).

Η Σχιζοειδής Διαταραχή Προσωπικότητας είναι πιθανόν να εμφανιστεί κατά την παιδική ηλικία και στην εφηβεία στοιχεία που μπορεί να εμφανίσει το άτομο είναι: παράξενη συμπεριφορά, μοναχικότητα, ιδιορρυθμίες, χαμηλή επίδοση στο

σχολείο και κοινωνικό άγχος. Αυτή η διαταραχή είναι πιο συχνή στους άνδρες. Συνοδές διαταραχές με την Παρανοειδή Διαταραχή Προσωπικότητας μπορεί να είναι η Μείζονα Καταθλιπτική Διαταραχή. Η Ψυχαναλυτική Θεωρία υποστηρίζει ότι η αιτιολογία αυτής της διαταραχής είναι η έλλειψη ζεστασιάς στη παιδική ηλικία ανάμεσα στο παιδί και στην μητέρα του (Σικελιανού, 2010.σελ 156-160).

Η Σχιζότυπη Διαταραχή Προσωπικότητας είναι πιθανόν να εμφανιστεί κατά την παιδική ηλικία και στην εφηβεία στοιχεία που μπορεί να εμφανίσει το άτομο είναι: παράξενη συμπεριφορά, μοναχικότητα, ιδιορρυθμίες, χαμηλή επίδοση στο σχολείο και κοινωνικό άγχος. Αυτή η διαταραχή είναι πιο συχνή στους άνδρες. Συνοδές διαταραχές με την Σχιζότυπη Διαταραχή Προσωπικότητας μπορεί να είναι η Σχιζοφρένεια ή άλλη Ψυχωτική Διαταραχή .

Η Αντικοινωνική Διαταραχή Προσωπικότητας εμφανίζεται από 15-18 ετών και είναι πιο συχνή στους άνδρες, είναι λιγότερο πιθανόν να εμφανιστεί μετά την ηλικία των 40.Μελέτες έχουν αποδείξει πως η διαταραχή συσχετίζεται με το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και τις αστικές περιοχές.

Η Μετايχμιακή Διαταραχή Προσωπικότητας εμφανίζεται σε γυναίκες στην εφηβική ηλικία, χαρακτηρίζεται από χρόνια αστάθεια στην νεαρή ηλικία με την συνεμφάνιση των συμπτωμάτων από κάποια διαταραχή της διάθεσης και έκπτωση της λειτουργικότητας.

Η Δραματική Διαταραχή Προσωπικότητας τείνει να εμφανίζεται περισσότερο σε γυναίκες κατά την εφηβεία. Έχει αποδειχτεί πως η εμφάνιση της διαταραχής αυτής συνδέεται με την Αντικοινωνική Διαταραχή ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας, ενώ η Ψυχαναλυτική Θεωρία υποστηρίζει πως τα κύρια αίτια ευθύνονται στο στοματικό και στο φαλλικό στάδιο της ανάπτυξης του ατόμου. (Σικελιανού,2010. Σελ 169).

Η Ναρκισσιστική Διαταραχή Προσωπικότητας εμφανίζεται κυρίως στους άνδρες κατά την εφηβική τους ηλικία. Η Ψυχαναλυτική Θεωρία αναφέρει πως για την ανάπτυξη της διαταραχής αυτής τα πρώτα προβλήματα παρουσιάστηκαν κατά την πρώιμη παιδική ηλικία ανάμεσα στο παιδί και στην μητέρα.

Η Αποφευκτική Διαταραχή Προσωπικότητας εμφανίζεται και τις γυναίκες και στους άνδρες με την ίδια συχνότητα κατά την εφηβική ηλικία και τα συμπτώματα της διαταραχής αυτής μειώνονται με το πέρασμα των χρόνων. Σύμφωνα με τον

Livesley και συν (1993), η αιτιολογία της διαταραχής αναφέρεται στις πρώιμες παιδικές εμπειρίες και στην πιθανή προδιάθεση του ατόμου να αναπτύξει αυτή τη διαταραχή.

Η Εξαρτημένη Διαταραχή Προσωπικότητας εμφανίζεται στις γυναίκες κατά την έναρξη της εφηβείας. *Η Ψυχαναλυτική Θεωρία αναφέρεται στις πρώιμες παιδικές καθηλώσεις στο στοματικό στάδιο ανάπτυξης. Αντιθέτως οι Μαθησιακές Θεωρίες αναφέρουν πως το άτομο έμαθε να λειτουργεί με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο ή επειδή οι γονείς του επικοινωνούσαν και εκείνοι με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο ή οποιαδήποτε ανεξάρτητη συμπεριφορά είναι κάτι κακό και θα προκαλούσε την εγκατάλειψη από τους γονείς του (Σικελιανού,2010. σελ. 175).*

Η Ψυχαναγκαστική Καταναγκαστική Διαταραχή Προσωπικότητας εμφανίζεται κυρίως στους άνδρες κατά την εφηβική τους ηλικία. *Η Ψυχαναλυτική Θεωρία υποστηρίζει πως η κυριότερη αιτία της διαταραχής αυτής αναφέρεται στις πρώιμες καθηλώσεις της πρώτης παιδικής ηλικίας στο πρωκτικό στάδιο ανάπτυξης. Οι καθηλώσεις αυτές οδήγησαν στην εμφάνιση των ενδοψυχικών συγκρούσεων όπου η προσπάθεια του παιδιού για αυτονόμηση και αυτοέλεγχο διακόπηκε λόγω της εξωτερικής επιβολής ελέγχου από τους γονείς (Σικελιανού,2010. σελ. 177).*

1.5.2 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ

Η συναισθηματική κατάσταση του ανθρώπου μεταβάλλεται μεταξύ διαφόρων ακραίων βαθμών, από την χαρά και την ευθυμία μέχρι την βαθιά λύπη. Τα φυσιολογικά άτομα αναγνωρίζουν τις αιτίες των μεταβολών αυτών και έχουν την αίσθηση ότι μπορούν να ελέγξουν τις μεταπτώσεις. Αντίθετα στην κατάθλιψη και την μανία, το άτομο δεν μπορεί να ελέγξει τα συναισθήματά του, με αποτέλεσμα να υποφέρει τόσο το ίδιο από διάφορα συμπτώματα, όσο και να επηρεάζονται σοβαρά οι σχέσεις του με τους γύρω του στο οικογενειακό, εργασιακό ή ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Στις διαταραχές διάθεσης συγκαταλέγονται οι καταθλιπτικές διαταραχές όπως το μείζον καταθλιπτικό επεισόδιο και η δυσθυμία και οι διπολικές διαταραχές που χωρίζονται στη μανιοκαταθλιπτική νόσο και κυκλοθυμία.

Σύμφωνα με το Διαγνωστικό Εγχειρίδιο για τις Ψυχιατρικές Διαταραχές (DSM-IV), οι Διαταραχές της Διάθεσης χωρίζονται σε δύο κατηγορίες,

A) τις Καταθλιπτικές Διαταραχές, οι οποίες χωρίζονται στις εξής υποκατηγορίες

- Μείζον Καταθλιπτική Διαταραχή
- Δυσθυμική Διαταραχή
- Καταθλιπτική Διαταραχή μη προσδιοριζόμενη αλλιώς

B) τις Διπολικές Διαταραχές, οι οποίες αποτελούνται από τις υποκατηγορίες που ακολουθούν

- Διπολική I Διαταραχή (Μανιοκαταθλιπτική Νόσος)
- Διπολική II Διαταραχή
- Κυκλοθυμική Διαταραχή
- Διπολική Διαταραχή μη προσδιοριζόμενη αλλιώς

Ο τύπος της μείζονος Καταθλιπτικής Διαταραχής προσδιορίζεται από κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως η αϋπνία ή η υπερυπνία, η απώλεια της όρεξης ή η αύξηση της όρεξης, η απώλεια του βάρους ή η αύξηση βάρους, η κόπωση ή η εξάντληση, η ελαττωμένη σεξουαλική δραστηριότητα και τα διάφορα σωματικά ενοχλήματα (π.χ. κεφαλαλγίες, κράμπες, ναυτία). Τα άτομα που πάσχουν από τη διαταραχή αυτή, προσδιορίζονται από έλλειψη ενδιαφερόντων και κινήτρων, καθώς επιπλέον απομονώνονται από τον ευρύτερο οικογενειακό και κοινωνικό περίγυρο. Κάνουν αρνητικές σκέψεις, απόπειρες αυτοκτονίας, έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και μπορεί να εμφανίσουν παραληρητικές ιδέες και ψευδαισθήσεις. Η συγκεκριμένη διαταραχή κάνει συχνότερα την εμφάνισή της σε γυναίκες και λιγότερο σε άντρες, και ακριβέστερα σε ενήλικες γυναίκες μεταξύ εικοσιπέντε (25) με σαραντατεσσάρων (44) ετών (Σικελιανού, 2010).

Το στοιχείο που χαρακτηρίζει η Δυσθυμική Διαταραχή είναι πως το άτομο που πάσχει από αυτήν διαθέτει χρόνια καταθλιπτική διάθεση για το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας και η διάρκειά της είναι για τουλάχιστον δύο έτη. Τα κλινικά συμπτώματα της διαταραχής αυτής είναι αυτά τα οποία αναφέρονται και για την Μείζονα Καταθλιπτική Διαταραχή. Είναι μια διαταραχή που επίσης εμφανίζεται σε μεγαλύτερο ποσοστό στις ενήλικες γυναίκες και λιγότερο στους άντρες (Σικελιανού, 2010).

Η Διπολική I είναι μία Διαταραχή, η οποία χαρακτηρίζεται από την παρουσία ενός ή και περισσότερων Μανιακών ή Μικτών επεισοδίων και από ένα ή περισσότερα Μείζονα Καταθλιπτικά Συμπτώματα (Σικελιανού, 2010). Ως κλινικά συμπτώματα παρουσιάζεται η εμφάνιση ακραίων συναισθηματικών καταστάσεων, όπως ύπαρξη φάσεων Μανίας και φάσεων Κατάθλιψης. Η Διαταραχή αυτή εμφανίζεται εξίσου και στα δύο φύλα, αν και συνήθως το πρώτο επεισόδιο στους άντρες είναι Μανιακό, ενώ στις γυναίκες Καταθλιπτικό. Ακόμη, τα είκοσι (20) περίπου χρόνια είναι η ηλικία, κατά την οποία κάνει συχνά την εμφάνισή της η Διαταραχή αυτή. (Σικελιανού, 2010)

Σύμφωνα και με το DSM-IV, η Διπολική II Διαταραχή έχει ως βασικά χαρακτηριστικό την παρουσία ενός ή περισσότερων Μειζόνων Καταθλιπτικών επεισοδίων που συνοδεύονται τουλάχιστον από ένα Υπομανιακό επεισόδιο (Σικελιανού, 2010). Τα κλινικά συμπτώματα είναι αυτά της Κατάθλιψης όπως και αυτά του Υπομανιακού τύπου, τα οποία είναι ηπιότερης μορφής σε σχέση με αυτά του Μανιακού επεισοδίου. Η Διαταραχή αυτή εμφανίζεται σε μεγαλύτερο ποσοστό στις γυναίκες και κατά κύριο λόγο η πλειοψηφία των ασθενών ανάμεσα στα επεισόδια επανέρχεται στα φυσιολογικά πλαίσια της λειτουργίας της (Σικελιανού, 2010).

Το βασικό χαρακτηριστικό της Κυκλοθυμική Διαταραχής είναι μια χρόνια κατάσταση διαταραχής της Διάθεσης, η οποία χαρακτηρίζεται από διακυμάνσεις. Τα κλινικά συμπτώματα είναι τα υπομανιακά και τα καταθλιπτικά για δυο (2) τουλάχιστον χρόνια και οι απρόβλεπτες κυκλικές αλλαγές της διάθεσης (Σικελιανού, 2010, σελ. 151). Η διαταραχή αυτή παρουσιάζεται εξίσου στους άντρες αλλά και τις γυναίκες και, ακόμη, κάνει την εμφάνισή της κυρίως στην εφηβική ηλικία ή και κατά τη διάρκεια της νεαρής ενήλικης ζωής. Συχνό φαινόμενο είναι οι ασθενείς που πάσχουν από την Κυκλοθυμική Διαταραχή, να αναπτύξουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους κάποιον από τους τύπους της Διπολικής διαταραχής (Σικελιανού, 2010).

1.5.3 ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Συνήθως στον όρο άγχος υπάρχουν δύο έννοιες το ευστρές και το δυστρέξ. Σύμφωνα με το πρώτο ο άνθρωπος είναι γεμάτος από επιθυμία και κινητοποίηση για να προσπαθήσει να πραγματοποιήσει κάτι που θέλει. Στην περίπτωση αυτή το άγχος έχει την έννοια της αυξημένης εγρήγορσης. Το δεύτερο έχει να κάνει με μία γενική

αναστάτωση και αβεβαιότητα που νιώθει ο άνθρωπος, το οποίο συχνά τον μετατρέπει σε παθητικό (Ευθυμίου et al, 2000).

Το άγχος επηρεάζει την σκέψη, την αντίληψη και την μάθηση. Μπορεί να προκαλέσει σύγχυση και διαταραχή της αντίληψης, της έννοιας του τόπου και του χρόνου, αλλά και της αναγνώρισης των ανθρώπων και του νοήματος των γεγονότων.

Στις αγχώδεις διαταραχές περιλαμβάνονται και οι φοβίες η διαταραχή πανικού και η ψυχαναγκαστική- καταναγκαστική διαταραχή. Οι Αγχώδεις είναι οι πιο συχνές διαταραχές στο γενικό πληθυσμό.

Σύμφωνα με το Διαγνωστικό Εγχειρίδιο για τις Ψυχιατρικές διαταραχές (DSM-IV), οι Αγχώδεις Διαταραχές αποτελούνται από τις εξής κατηγορίες:

- Διαταραχή Πανικού χωρίς Αγοραφοβία
- Διαταραχή Πανικού με Αγοραφοβία
- Αγοραφοβία χωρίς ιστορικό Πανικού
- Ειδική Φοβία
- Κοινωνική Φοβία
- Ψυχαναγκαστική Καταναγκαστική Διαταραχή
- Διαταραχή μετά από ψυχοτραυματικό στρες
- Διαταραχή μετά από οξύ στρες
- Γενικευμένη Αγχώδης Διαταραχή
- Αγχώδης Διαταραχή οφειλόμενη σε γενική ιατρική κατάσταση
- Αγχώδης Διαταραχή προκαλούμενη από ουσίες
- Αγχώδης Διαταραχή μη προσδιοριζόμενη αλλιώς

Στην Διαταραχή Πανικού χωρίς Αγοραφοβία, τα κλινικά συμπτώματα εμφανίζονται στον ασθενή απότομα και ξαφνικά, ενώ ταυτόχρονα συνοδεύονται από ένα αίσθημα επικείμενου κινδύνου. Στην περίπτωση αυτή, ο ασθενής αισθάνεται έντονα μια εσωτερική παρόρμηση διαφυγής, από έντονο φόβο και δυσφορία, συνοδευόμενα από συμπτώματα όπως εφίδρωση, δύσπνοια, ζάλη, ναυτία, μούδιασμα και λοιπά. Η διαταραχή αυτή μπορεί να κάνει την εμφάνισή της απρόσμενα μετά την έκθεση σε μία κατάσταση ή και εν αναμονή μιας καταστάσεως. (Σικελιανού, 2010).

Όσον αφορά την Διαταραχή Πανικού με Αγοραφοβία το άτομο προσβάλλεται από φόβο όταν βρίσκεται σε μέρη είτε καταστάσεις απ' όπου δεν μπορεί να διαφύγει εύκολα, ακόμη και όταν το άτομο αυτό έρχεται σε δύσκολη θέση. Οι επαναλαμβανόμενες απροσδόκητες προσβολές πανικού, το έντονο άγχος και φόβος που αισθάνεται το άτομο μήπως ξανασυμβεί καθώς και η απώλεια ελέγχου του Εγώ, είναι κάποια από τα κλινικά συμπτώματα της διαταραχής αυτής. Είναι επίσης μια διαταραχή, η οποία κάνει την εμφάνισή της συχνότερα στο γυναικείο πληθυσμό. Η καταλληλότεροι μέθοδοι θεραπείας είναι η ψυχοθεραπεία καθώς και η θεραπεία μετά χορήγησης φαρμάκων (Σικελιανού, 2010).

Η Ειδική Φοβία χαρακτηρίζεται από έντονο και επίμονο φόβο για συγκεκριμένα αντικείμενα ή καταστάσεις. Ως κλινικά συμπτώματα εμφανίζεται ο φόβος του ατόμου για πρόκληση σωματικής βλάβης από κάποιο συγκεκριμένο αντικείμενο ή και κατάσταση, καθώς και ο έντονος φόβος και άγχος του ατόμου για την αντίδρασή του (πανικός, χάσιμο ελέγχου, λιποθυμία), κατά την έκθεσή του στο φοβικό αντικείμενο ή την φοβική κατάσταση. Οι Ειδικές Φοβίες είναι επίσης μια διαταραχή που προσβάλλει συχνότερα το γυναικείο φύλο και επιπλέον, οι περισσότερες από αυτές υποχωρούν με την πάροδο των χρόνων, ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις όπου κάποιες επιμένουν με αποτέλεσμα να γίνονται χρόνιες (Σικελιανού, 2010).

Όπως περιγράφει και το DSM-IV, το Διαγνωστικό Εγχειρίδιο για τις Ψυχικές Διαταραχές, στην Κοινωνική Φοβία το άτομο αισθάνεται έντονο φόβο για ταπείνωση και αμηχανία σε διάφορες κοινωνικές καταστάσεις ή ακόμη για καταστάσεις όπου το άτομο αυτό θα πρέπει να επιτελέσει μια δραστηριότητα μπροστά σε κοινό. Είναι μια διαταραχή όπου κάνει την εμφάνισή της κυρίως στην εφηβική ηλικία και κατά κύριο λόγο είναι χρόνια, αν και υπάρχουν περιπτώσεις εξασθένησής και υποχώρησής της κατά την ενήλικη ζωή (Σικελιανού, 2010).

Όπως υποδεικνύει το DSM-IV, οι Ψυχαναγκασμοί είναι επίμονες ιδέες, σκέψεις ή και εικόνες, οι οποίες θεωρούνται ακατάλληλες και παραμένουν διαρκώς στον νου του ασθενή. Ο ασθενής αισθάνεται έντονη δυσφορία και άγχος καθώς δεν δύναται να απαλλαγεί από αυτού του είδους τις απαγορευμένες και ακατάλληλες σκέψεις. Οι Καταναγκασμοί, από την άλλη, είναι οι επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές ή και πράξεις νοητές που τελεί ο ασθενής, με σκοπό να ανακουφιστεί και να απαλλαγεί από το άγχος και τη δυσφορία που του προκαλούν οι ακατάλληλες

και επίμονες σκέψεις ή και εικόνες. Οι πράξεις και συμπεριφορές αυτές του καταναγκασμού δεν γίνονται με ευχαρίστηση. Τέτοιες ιδέες ψυχαναγκαστικές μπορεί να είναι από σκέψεις τάξης και τακτοποίησης, μέχρι ιδέες επιθετικότητας ή και βίας (Σικελιανού, 2010).

Τη Διαταραχή μετά από ψυχοτραυματικό στρες τη βιώνουν άτομα τα οποία έχουν έρθει αντιμέτωπα με κάποιο τραυματικό γεγονός ή έχουν καταστεί μάρτυρες σε αυτό, έχουν έρθει κοντά ή έχουν βιώσει το θάνατο ή κάποιο σοβαρό τραυματισμό και λοιπά. Το άτομο μπορεί να βιώσει την διαταραχή αυτή ακόμη και αν ακούσει για κάποιο άλλο άτομο πως αντιμετώπισε αντίστοιχη κατάσταση ή του συνέβησαν παρόμοια πράγματα. Οι ασθενείς αυτοί βιώνουν συχνά το ίδιο γεγονός που τους προκάλεσε τη διαταραχή αυτή μέσω των ονείρων, το επαναφέρουν γενικότερα στη μνήμη τους, απομακρύνονται από τους γύρω τους και γίνονται ευερέθιστοι. Τα συμπτώματα της διαταραχής αυτής εμφανίζονται τρεις (3) μήνες έπειτα από το τραυματικό αυτό συμβάν και η διάρκειά τους μπορεί ωστόσο να διαρκέσει επίσης τρεις (3) μήνες (Σικελιανού, 2010).

Η Διαταραχή από οξύ στρες προκαλείται με την εμφάνιση ενός ακραίου τραυματικού γεγονότος. Τα κλινικά συμπτώματα της διαταραχής αυτής είναι παρόμοια με αυτά που αναφέρθηκαν για την διαταραχή μετά από ψυχοτραυματικό στρες, με επιπρόσθετα το συναισθηματικό μούδιασμα, την αποπραγματοποίηση/ αποπροσωποποίηση καθώς ακόμη και την αμνησία. Η συγκεκριμένη διαταραχή κάνει την εμφάνισή της μέσα σε τέσσερις (4) εβδομάδες έπειτα από το τραυματικό γεγονός και διαρκεί τουλάχιστον δύο (2) μέρες, αν και μπορεί να κρατήσει μέχρι και ένα (1) μήνα. Παρ' όλα αυτά, αν η διάρκειά της είναι πάνω από μήνα, τότε η διάγνωση αλλάζει σε Διαταραχή μετά από ψυχοτραυματικό στρες (Σικελιανού, 2010).

Γενικευμένη Αγχώδης Διαταραχή είναι *το έντονο, υπερβολικό άγχος, η έντονη ανησυχία για τα καθημερινά προβλήματα, οι φοβίες, η Διαταραχή Πανικού, η έλλειψη αυτοπεποίθησης και η επιδίωξη ενθάρρυνσης και επιδοκμασίας από τους άλλους* (Σικελιανού, 2010. σελ. 125). Η διαταραχή αυτή εμφανίζεται κυρίως στην παιδική και εφηβική ηλικία και κάποιες από τις επιπλοκές της είναι η εμφάνιση της κατάθλιψης όπως και η χρήση ουσιών (Σικελιανού, 2010).

Τέλος, όσον αφορά τις αγχώδεις διαταραχές προκαλούμενες από γενικές ιατρικές καταστάσεις και από ουσίες, το DSM-IV υποδεικνύει πως, *οι γενικές ιατρικές*

καταστάσεις που προκαλούν τις αγχώδεις διαταραχές είναι οι ενδοκρινοπάθειες, οι καρδιαγγειακές νόσοι, οι νευρολογικές καταστάσεις, οι μεταβολικές διαταραχές, και οι διαταραχές του αναπνευστικού. Οι ουσίες που προκαλούν τις αγχώδεις διαταραχές είναι το αλκοόλ, η καφεΐνη, η κοκαΐνη, οι αμφεταμίνες και άλλα, τα φάρμακα επιπλέον μπορούν να τις προκαλέσουν όπως τα αναισθητικά, τα αναλγητικά, τα αντικαταθλιπτικά, τα αντιεπιληπτικά και άλλα, και οι τοξίνες όπως λόγω χάρη οι μιογίνες, η βενζίνη, τα αέρια και άλλα (Σικελιανού, 2010, σελ. 125).

1.5.4 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ

Δεν είναι ιδιαίτερα εύκολο να αποδοθεί ένας ακριβής ορισμός που να εκφράσει με σαφήνεια τις διατροφικές διαταραχές. Αυτό συμβαίνει διότι η θεραπευτική αντιμετώπιση των διατροφικών διαταραχών δεν αφορά μόνο τη Νευρική Ανορεξία ή τη Νευρογενή Βουλιμία. Ωστόσο όμως, η διεθνή βιβλιογραφία ορίζει τις διατροφικές διαταραχές ως: *«μια επίμονη διαταραχή της διατροφής ή της σχετιζόμενης με τη διατροφή συμπεριφοράς, η οποία έχει σε σημαντικό βαθμό αρνητικές επιπτώσεις στη σωματική υγεία ή την ψυχοκοινωνική λειτουργικότητα του ατόμου»*.

Στον συγκεκριμένο ορισμό περιλαμβάνονται όλες οι διατροφικές διαταραχές οι οποίες δεν σχετίζονται μόνο με τη Νευρογενή Ανορεξία ή Νευρογενή Βουλιμία αλλά και με άλλες διαταραχές διατροφής οι οποίες είναι άξιες μελέτης. Οι συγκεκριμένες διαταραχές είναι γνωστές με την ονομασία «Άτυπες Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής».

1.6 ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

1.6.1 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι ασθενείς με τις διαταραχές προσωπικότητας είναι συχνά οι δυσκολότεροι ασθενείς στην κλινική πράξη. Παρουσιάζουν μια ποικιλομορφία χαρακτηριστικών από διάφορες διαταραχές προσωπικότητας. Η διαταραχή προσωπικότητας είναι πολύ συχνά συνοσηρή με άλλες ψυχολογικές διαταραχές, σωματικές διαταραχές, καθώς

και σοβαρούς ψυχοκοινωνικούς στρεσογόνους παράγοντες, και παρουσιάζουν επίσης σημαντική σε πολλά επίπεδα έκπτωση της λειτουργικότητας τους.

Ως συνέπεια της συχνά συγκεχυμένης, σύνθετης, και δύσκολο να προσδιορισθεί κλινικής εικόνας, αυτά τα άτομα μπορεί να είναι δύσκολο να θεραπευτούν. Αν και απαιτούν κατά κανόνα περισσότερο χρόνο στη θεραπεία, και περισσότερη ενέργεια και χρόνο από το θεραπευτή, παρουσιάζουν συχνά μεγάλη δυσκολία στην πρόοδο της θεραπείας, ή δεν σημειώνουν καμία πρόοδο.

1.6.2 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ

Η κατάθλιψη αποτελεί ένα από τα επεισόδια που παρουσιάζονται στις διπολικές διαταραχές και γι αυτό το λόγο έχει ιδιαίτερη σημασία η κλινική εικόνα της. Τις περισσότερες φορές το καταθλιπτικό επεισόδιο εμφανίζεται ύστερα από ένα διάστημα τα χαρακτηριστικά του οποίου είναι: η ατονία, το αίσθημα κόπωσης, η απώλεια όρεξης, η αϋπνία και η μη συμμετοχή σε καθημερινές δραστηριότητες (Χριστοδούλου, 2004).

Στη μανία βασικό χαρακτηριστικό είναι η διαταραχή της συναισθηματικής διάθεσης. Αυτό σημαίνει ότι το άτομο έχει αισθήματα ευφορίας σε έντονο βαθμό τα οποία δύναται να οδηγήσουν σε επιθετική συμπεριφορά. Διακρίνεται από έναν αυξημένο ενθουσιασμό που «κάνει» μεγάλη εντύπωση στον περίγυρο του καθώς δεν είναι του χαρακτήρα του. Στην περίπτωση που δεν υπάρξει η απαραίτητη προσοχή τότε το άτομο αμέσως υποτροπιάζει και τα συναισθήματα ευφορίας αντικαθίστανται από βίαιη και επιθετική συμπεριφορά ιδιαίτερα όταν το άτομο έρχεται αντιμέτωπο με την πραγματικότητα. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις δεν συναντώνται συναισθήματα ευφορίας αλλά μόνο επιθετική συμπεριφορά, οργή και βία (Κούκια, 2015).

1.6.3 ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Τα συμπτώματα ποικίλλουν ανάλογα με τον τύπο της διαταραχής άγχους, αλλά γενικά περιλαμβάνουν:

- Συναισθήματα πανικού, φόβου και ανησυχίας
- Προβλήματα ύπνου

- Κρύα ή ιδρωμένα χέρια ή/και πόδια
- Δύσπνοια
- Ταχυπαλμία
- Αδυναμία να παραμείνει το άτομο ακίνητο και να ηρεμήσει
- Ξηροστομία
- Μούδιασμα ή μυρμηγκιασμα στα χέρια ή τα πόδια
- Ναυτία
- Μυϊκή ένταση
- Ζάλη (Μαδιανός, 2004).

1.6.4 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ

Η απώλεια βάρους και η έντονη ενασχόληση με το σωματικό βάρος καθώς και τη σωματική διάπλαση αποτελούν τα βασικότερα συμπτώματα της ψυχογενούς ανορεξίας .

Οι ασθενείς με ανορεξία κατέχονται από αίσθημα φόβου πως έχουν αυξημένο βάρος ή ενδέχεται να αυξηθεί. Στην καθημερινή ζωή τους, κύριο ρόλο κατέχουν οι θερμίδες, το φαγητό καθώς και η αποφυγή ορισμένων τροφίμων δημιουργώντας ένα πιο εσωστρεφή χαρακτήρα στα συγκεκριμένα άτομα και σε βάθος χρόνου παραγκωνίζοντας τα από το κοινωνικό σύνολο. Ενδέχεται να εμφανίσουν υπερδραστηριότητα σε συνδυασμό με ανησυχία, ενώ παρουσιάζεται και διακοπή της εμμήνου ρύσης στις γυναίκες. Ένα μεγάλο ποσοστό ασθενών με νευρική ανορεξία υποφέρει επίσης και από συμπτώματα ασιτίας τέτοια είναι:

- Ø σοβαρή δυσκοιλιότητα
- Ø κοιλιακοί πόνοι
- Ø ζαλάδες
- Ø πρήξιμο αστραγάλους
- Ø πρήξιμο στο πρόσωπο
- Ø πρήξιμο στο στομάχι

Επιπροσθέτως είναι πιθανή η εμφάνιση χνουδωτής τρίχωσης στο δέρμα του ασθενή και πτώσης των μαλλιών του. Επίσης λόγω της μείωσης της κυκλοφορίας του αίματος στο σώμα εμφανίζεται στους ασθενείς έντονη ευαισθησία στις χαμηλές θερμοκρασίες και την ξηρασία όπως και αποχρωματισμός του δέρματος.

Στις περιπτώσεις ασθενών με Ψυχογενή Βουλιμία που κύριο χαρακτηριστικό είναι η πρόκληση εμετών παρουσιάζονται σοβαρά προβλήματα στα δόντια και στα ούλα. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε τερηδόνα, ουλίτιδα και περιοδοντίτιδα ενώ στις περιπτώσεις όπου οι ασθενείς χρησιμοποιούν καθαρτικά παρατηρούνται προβλήματα στην καρδιά και στα νεφρά καθώς η ηλεκτρολυτικής ισορροπίας των υγρών του σώματος αποδιοργανώνεται. Αυτή η κατάσταση μπορεί να αποβεί μοιραία καθώς ο ασθενής ενδέχεται να πέσει σε κώμα ή ακόμα και να καταλήξει.

1.7 ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ

Πλην της φαρμακευτικής αγωγής μεγίστης σημασίας θεωρείται η αντιμετώπιση των διαταραχών μέσω της ψυχοθεραπείας.

Η ψυχοδυναμική θεραπεία και η ψυχοδυναμική θεωρία, που ξεκίνησε από το S.Freud, εξακολουθεί να έχει ιδιαίτερη θέση σε σχέση με τις άλλες ψυχοθεραπείες. Αυτό οφείλεται:

- ∅ στο ότι η ψυχοδυναμική ψυχοθεραπεία αποτέλεσε τη βάση για πολλές άλλες ψυχοθεραπείες
- ∅ στο ότι εξακολουθεί να είναι η πιο κοινά χρησιμοποιούμενη ψυχοθεραπεία
- ∅ στο ότι η γνώση των ψυχοδυναμικών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε θεραπευτή που έρχεται σε σχέση με ασθενείς.

Κι αυτό γιατί η ψυχοδυναμική θεωρία έδωσε μία αντίληψη και κατανόηση του ανθρώπου και των σχέσεων, που εξακολουθεί να είναι πρωταρχική, αν όχι αξεπέραστη. Οι ψυχοθεραπείες ψυχαναλυτικής κατεύθυνσης ενδέχεται να έχουν κάποιο αποτέλεσμα και να ωφελήσουν το υποκείμενο. Ομοίως, και οι άλλες μορφές ψυχοθεραπειών (ανθρωπιστικές, υποστηρικτικές, συστημικές) προσφέρουν βοήθεια σε υποκείμενα με μεγάλες δυσκολίες, χωρίς ωστόσο να επιβεβαιώνεται εύκολα η πραγματική τους συμβολή στην αντιμετώπιση των συμπτωμάτων, της δομής ή των συστημάτων άμυνας.

Οι συμπεριφοριστικές θεραπείες προτείνουν μεθόδους οι οποίες φαίνεται να έχουν θετικά αποτελέσματα σε ορισμένους ασθενείς. Πρόκειται για συμπτωματικές θεραπείες οι οποίες μπορούν να ωφελήσουν ασθενείς που υποφέρουν από τελετουργικές συμπεριφορές και εμμονές, αν και η πλειονότητα των συγγραφέων παραδέχεται τη μικρή αποτελεσματικότητα των θεραπευτικών αυτών τεχνικών. Κάποιες μέθοδοι αποσκοπούν στη μείωση του άγχους, χρησιμοποιώντας διάφορες μορφές χαλάρωσης. Πρόκειται για απόκτηση συνείδησης του σώματος η οποία οδήγησε συστολή και αίσθηση εσωτερικής ηρεμίας

Οι γνωστικές θεραπείες συστήνονται σε διάφορα επίπεδα:

- Ø στην εκμάθηση των ασθενών να παρατηρούν τα ψυχικά τους φαινόμενα και να διακρίνουν τις παρεισφρητικές και τις ουδετεροποιημένες σκέψεις
- Ø στην ανάδειξη των παρεισφρητικών σκέψεων και των παράλογων συλλογισμών
- Ø στη στήριξη του υποκειμένου ως προς την παρεμπόδιση των αυτοματοποιημένων σκέψεων και τον προβληματισμό του αναφορικά με το παράλογο σύστημα σκέψης του.

Οι τεχνικές αυτές έχουν ως σκοπό:

- Ø να απομονώσουν την παρεισφρητική σκέψη και να αναδείξουν τη σειρά των αρνητικών συνεπειών τις οποίες φαντάζεται ο ασθενής
- Ø να απομονώσουν και να προκαλέσουν συζήτηση για τους παράλογους συλλογισμούς
- Ø να απομονώσουν και να προκαλέσουν συζήτηση για τις αυτόματες σκέψεις και τη σχέση τους με τις τελετουργικές συμπεριφορές
- Ø να επαναπροσδιορίσουν την ενοχή (να περιορίσουν τη γενικευμένη ένοχη του υποκειμένου)
- Ø να δημιουργήσουν συνθήκες έκθεσης με προκαθορισμένες απαντήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ

2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Η έννοια της ψυχικής υγείας δεν ταυτίζεται πλέον με την απουσία κάποιας ασθένειας ή την αδυναμία, αλλά νοείται περισσότερο ως μια κατάσταση όπου συνυπάρχουν η φυσική, η κοινωνική και η ψυχική ευεξία. Σχηματίζει άτομα που χαρακτηρίζονται από ζωντάνια και είναι δραστήρια στη ζωή τους, έχουν στόχους, αλληλεπιδρούν κοινωνικά και έχουν νόημα και έλεγχο στη ζωή τους. Πολλές προσπάθειες έχουν γίνει από την επιστήμη να διατυπωθούν αντικειμενικά και αξιόπιστα κριτήρια για την ψυχική υγεία και ασθένεια.

Ωστόσο, αν και υπάρχει συμφωνία ως προς τα χαρακτηριστικά που διέπουν την ψυχική υγεία και την ψυχική ασθένεια, δυσκολίες εμφανίζονται στην κατάταξη των ενδιάμεσων καταστάσεων που δεν χαρακτηρίζονται από απόλυτη ψυχική ζωή ή ασθένεια αντίστοιχα. Είναι δύσκολο λοιπόν να υπάρξει μια διακριτή διαχωριστική γραμμή.

Είναι λοιπόν σημαντικό να καθοριστούν τρεις βασικές καταστάσεις που συνδέονται με την ποιότητα της ψυχικής λειτουργίας. Οι τρεις αυτές καταστάσεις αφορούν

- α) την ικανοποιητική παραγωγή των ψυχικών λειτουργιών που υφίσταται στα άτομα με ψυχική υγεία
- β) η ενδιάμεση κατάσταση που αλληλοκαλύπτει τις περιοχές της ψυχικής υγείας και της ψυχικής ασθένειας και
- γ) η σαφής επισήμανση της ψυχικής ασθένειας με τις ανάλογες συνέπειες που επιφέρει στις ψυχικές λειτουργίες και τη συμπεριφορά του ατόμου.

Τελικά, οι έννοιες ψυχική υγεία και ψυχική ασθένεια θεωρούνται δύο πόλοι του ίδιου συνεχούς. Οι ειδικοί δεν συμφωνούν απόλυτα μεταξύ τους αναφορικά με την κατηγοριοποίηση, την αιτιολογία και την θεραπεία των ψυχικών διαταραχών⁴. Στους ορισμούς αυτών των δύο εννοιών διεισδύουν δύο ειδών έννοιες, η στατιστική και η κανονιστική. Η στατιστική έννοια αφορά τον βαθμό εκείνο όπου τα συναισθήματα, οι σκέψεις και οι συμπεριφορές παρεκκλίνουν από το φυσιολογικό.

Από την άλλη η κανονιστική έννοια αναφέρεται στον τρόπο που τα παραπάνω αξιολογούνται σε ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό πλαίσιο (Μαδιανός, 2004).

2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

Στην προσπάθεια να οριστεί η ψυχική ασθένεια αυτή θεωρείται ότι είναι μια κατάσταση όπου το άτομο που πάσχει από αυτή χαρακτηρίζεται από δυσλειτουργία στη σκέψη, τη διάθεση, την αντίληψη και τη μνήμη. Χαρακτηρίζεται ως μια αντίδραση του ανθρώπινου οργανισμού με στόχο την ανατροπή της υπάρχουσας ψυχικής και σωματικής ισορροπίας. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται σε μια διαδικασία που προξενείτε από την επενέργεια έκτακτων ερεθισμάτων που μπορεί να είναι βιολογικά, φυσικά, κοινωνικά ή χημικά και που οδηγούν στη διαταραχή της υγείας του ατόμου και στην δημιουργία αμυντικών αντιδράσεων. Ειδικότερα τα κλινικά χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν την παρουσία ψυχικής ασθένειας στο άτομο είναι η έντονη ψυχική πτώση, η κακή προσαρμογή, η ακατανόητη και συχνά απρόβλεπτη συμπεριφορά του, η δυσφορία και η παραβίαση ηθικών κανόνων (Χριστοδούλου, 2004).

Όλη η ιστορία της ιατρικής και της ψυχολογίας χαρακτηρίζεται από προσπάθειες να υπάρξει κάποια ταξινόμηση των ψυχικών διαταραχών. Ωστόσο, υπήρξαν πολλές και διαφορετικές απόψεις μεταξύ των επιστημόνων αναφορικά με τις διαταραχές που θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε μια τέτοια ταξινόμηση καθώς και στον τρόπο που αυτές μπορούν να ταξινομηθούν. Δύο αποτελούν τα ευρέως διαδεδομένα και αποδεκτά συστήματα ταξινόμησης και αυτά είναι το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Ταξινόμησης των Ψυχικών Διαταραχών (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders ή DSM) της *Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας* και η Διεθνής Ταξινόμηση Νόσων (International Classification of Diseases ή ICD) της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας. Από την πρώτη τους εμφάνιση έως σήμερα έχουν υπάρξει πολλές αναθεωρήσεις ενώ τα σύγχρονα συστήματα ταξινόμησης είναι πολυαξονικά και συνεκτιμούν τους διάφορους ψυχολογικούς, βιολογικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες που εμπλέκονται στην αποκλίνουσα συμπεριφορά (Ευθυμίου κ.α, 2000).

Θα αναφέρουμε ενδεικτικά τρεις μεγάλες κατηγορίες ψυχικών διαταραχών και τα χαρακτηριστικά που τις διέπουν. Οι ψυχώσεις ορίζονται ως μείζονες διαταραχές

όπου το άτομο που πάσχει από αυτές χαρακτηρίζεται από βαριά διατάραξη της σκέψης, του συναισθήματος, της επικοινωνίας και της συμπεριφοράς του. Συνέπεια αυτού είναι να διαταράσσεται σημαντικά η ικανότητα του να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της καθημερινής ζωής. Συχνά το ψυχωτικό άτομο εμφανίζει ψευδαισθήσεις, παραληρηματικές ιδέες, απώλεια της επαφής με την πραγματικότητα και έλλειψη επίγνωσης ότι νοσεί (Σολδάτος, 2006).

Η δεύτερη μεγάλη κατηγορία αφορά τις νευρώσεις που δεν προκαλούν όλες αυτές την πτώση και τη δυσλειτουργία σε πολλά επίπεδα όπως οι ψυχώσεις, προκαλούν όμως πολλά ενοχλητικά συμπτώματα όπως υπερβολικό άγχος ή/και κατάθλιψη και τα οποία είναι δυσπροσαρμοστικά για το άτομο. Στην περίπτωση των νευρώσεων υπάρχει επίγνωση της πραγματικότητας και της ύπαρξης προβλήματος και το άτομο μπορεί να είναι κατά τα άλλα λειτουργικό σε σημαντικούς τομείς της καθημερινότητάς του όπως εργασία, διαπροσωπικές σχέσεις κ.λπ.

Η τρίτη κατηγορία ψυχικών νοσημάτων αναφέρεται στις διαταραχές της προσωπικότητας, οι οποίες χαρακτηρίζονται από άκαμπτες και δυσλειτουργικές αντιδράσεις του ατόμου, ειδικά κάτω από συνθήκες στρες οι οποίες επηρεάζουν ιδιαίτερα τις διαπροσωπικές του σχέσεις π.χ. εργασία, οικογένεια, κ.λπ. Οι παραπάνω διαταραχές της συμπεριφοράς είναι εναρμονισμένες με το εγώ του ατόμου και, γι' αυτό το λόγο, το άτομο δεν θεωρεί υπεύθυνο για τα ψυχολογικά προβλήματά του, τον εαυτό του, αλλά ενοχοποιεί την κοινωνία, άλλα άτομα κλπ (Χριστοδούλου, 2004).

2.3 ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Προαγωγή της δημόσιας υγείας είναι το σύνολο των ενεργειών και αρχών που συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της ψυχικής ευεξίας των ατόμων, οικογενειών, οργανισμών και κοινοτήτων. Οι αρχές της προαγωγής υγείας βασίζονται στην άποψη ότι το πώς αισθάνονται τα άτομα επιδρά στην υγεία τους. Η υγεία, δηλαδή, συσχετίζεται με τα συναισθήματα.

Η ενδυνάμωση της ψυχικής ευεξίας συσχετίζεται και με την πρόληψη των ψυχικών ασθενειών, π.χ. την κατάθλιψη και μόνο οφέλη στην υγεία μπορεί να προσφέρει. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση των ψυχικών διαταραχών. Ο

κύριος λόγος είναι το αβέβαιο και συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον που ζούμε (Παπαδημητρίου, 2013).

Είναι σημαντικό για όλες τις χώρες να αναπτύσσουν Εθνικά Σχέδια για την πρόληψη και θεραπεία της κατάθλιψης. Επίσης, πρέπει να αξιολογούν τα σχέδια αυτά συνεχώς, μέσω της χρήσης κατάλληλων αριθμοδεικτών που υπάρχουν. Για παράδειγμα ένας αριθμοδείκτης είναι η μείωση του επιπολασμού της κατάθλιψης το επόμενο έτος.

Η κατάθλιψη είναι πολυπαραγοντική νόσος, με πολλά αίτια που πιθανόν την προκαλούν. Η προαγωγή της σωματικής υγείας μπορεί να επιδράσει στην εμφάνιση της κατάθλιψης. Επίσης, η προαγωγή της κοινωνικής ευεξίας και η προαγωγή της ψυχολογικής ευεξίας στους πολίτες συμβάλλουν στην εμφάνιση της κατάθλιψης.

Οι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε προγράμματα προαγωγής υγείας και πρόληψης των νοσημάτων. Οι πολίτες μόνο όφελος θα έχουν από αυτά τα προγράμματα, καθώς θα ενημερώνονται για ενέργειες που μπορούν να κάνουν για την διατήρηση της ευεξίας τους. Κάποιες τέτοιες ενέργειες είναι η κατάλληλη διατροφή, κάποιες ασκήσεις, μαζικά προγράμματα διαχείρισης άγχους, δημιουργία συζητήσεων, κ.α. (Παπαδημητρίου, 2013).

Επίσης, καλό είναι να υπάρχει ανάπτυξη σχέσεων με κοινοτικά και κοινωνικά δίκτυα στους χώρους υγείας - πρόνοιας - εκπαίδευσης σε μια χώρα. Οι παρεμβάσεις αυτές θα γίνονται με τη μορφή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για κάποια ασθένεια, ανά νομό. Κάποιες πιθανές ενέργειες που μπορούν να γίνουν είναι:

- Ø Οργάνωση ειδικών σεμιναρίων προσαρμοσμένων στις ανάγκες ενημέρωσης της κοινότητας για την ψυχική υγεία
- Ø Συνεργασία σε οργανωμένη βάση με τους τοπικούς φορείς προκειμένου να συνεχιστεί η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση για τα θέματα της ψυχικής υγείας.
- Ø Οργάνωση ειδικών σεμιναρίων για τις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας (γενικούς γιατρούς, γιατρούς άλλων ειδικοτήτων, επαγγελματίες υγείας από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς της κοινότητας κα)

- Ø Δημιουργία ομάδων εθελοντών για την ενεργοποίηση και την συμμετοχή της κοινότητας σε θέματα αποδοχής και επανένταξης αποασυλοποιημένων ασθενών που διαβιούν στην κοινότητα, καθώς και γενικότερα των ΑΜΕΑ.
- Ø Οργάνωση εκδηλώσεων πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα με στόχο την κινητοποίηση της κοινότητας σε θέματα πρόληψης στην ψυχική υγεία
- Ø Λειτουργική διασύνδεση με τα έντυπα που εκδίδονται από τους τοπικούς φορείς της κοινότητας προκειμένου η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση να έχουν περισσότερους τελικούς αποδέκτες.
- Ø Συμμετοχή της υπηρεσίας στις πάντως είδους εκδηλώσεις και εκφάνσεις της κοινότητας και των τοπικών της φορέων. (Παπαδημητρίου, 2013)

Οι περισσότεροι άνθρωποι με κατάθλιψη θεραπεύονται ως εξωτερικοί ασθενείς. Μερικές όμως φορές μπορεί να χρειαστεί νοσηλεία. Παρακάτω δίνονται κάποιοι λόγοι απαραίτητης νοσηλείας των καταθλιπτικών ασθενών:

1. Υπάρχουν έντονες ιδέες αυτοκτονίας και γενικά ο κίνδυνος για αυτοκτονία πολύ αυξημένος (π.χ. ήδη ο ασθενής έχει κάνει μια αποτυχημένη απόπειρα).
2. Συνυπάρχουν άλλες ιατρικές καταστάσεις που απαιτούν παρακολούθηση σε νοσοκομείο.
3. Χρειάζεται να γίνει ρύθμιση της αντικαταθλιπτικής θεραπείας (π.χ. ο ασθενής παίρνει θεραπεία αλλά μετά από εύλογο διάστημα δεν έχει αποτέλεσμα).
4. Χρειάζεται να γίνει θεραπεία που μπορεί να χορηγηθεί μόνο στο νοσοκομείο (π.χ. ηλεκτροσπασμοθεραπεία) (Παπαδημητρίου, 2013).

Αυτοί που φροντίζουν τους ασθενείς χρειάζονται επίσης συμβουλευτική, ώστε να έχουν πρόσβαση στις διαθέσιμες υπηρεσίες που παρέχονται και να λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη.

Σημαντική είναι η οικονομική ενίσχυση των ατόμων που νοσούν και η ενημέρωσή τους σε περίπτωση που δικαιούνται κάποιο επίδομα κοινωνικής πρόνοιας. Η ενημέρωση των ατόμων μπορεί να γίνει και από το νοσηλευτικό προσωπικό, το οποίο με τη σειρά του, μπορεί να τους παραπέμψει σε κατάλληλες κοινωνικές υπηρεσίες ή σε κάποιες υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας.

Οι νοσηλευτές, με το ρόλο τους στη δημόσια υγεία, μπορούν να επηρεάσουν θετικά τον ασθενή και το περιβάλλον του. Για παράδειγμα, βοηθούν στη βελτίωση συνθηκών διαμονής και μετακίνησης των ασθενών, με αποτέλεσμα την βελτίωση της ψυχολογικής τους διάθεσης. Οι νοσηλευτές μπορούν να συμμετάσχουν ενεργά στην δημιουργία και ανάπτυξη των τοπικών υπηρεσιών υποστήριξης όλων των πολιτών, όπως τη δημιουργία υποστηρικτικών κοινωνικών υπηρεσιών ή κέντρων ημέρας. Η κοινωνική υποστήριξη και η εξατομικευμένη συμβουλευτική βοηθούν στην μείωση των ψυχικών διαταραχών. Η κοινωνική υποστήριξη έχει σημαντικό προστατευτικό ρόλο στην ανάπτυξη της κατάθλιψης και βοηθά τους καταθλιπτικούς ασθενείς (Μαδιανός, 2004).

2.4 ΠΡΟΛΗΨΗ

Ο αντικειμενικός σκοπός των προληπτικών προγραμμάτων και παρεμβάσεων είναι να αναχαιτίσουν ή να αναστρέψουν την παθολογική διεργασία, όσο το δυνατόν πιο γρήγορα, προλαβαίνοντας μεγαλύτερη βλάβη. Με βάση τη φυσιολογική εμφάνιση και την εξελικτική πορεία της νόσου υπάρχουν τρία επίπεδα προληπτικών παρεμβάσεων.

Η πρωτογενής πρόληψη αφορά την παρέμβαση που ενεργοποιείται πριν αρχίσουν οι παθολογικές διεργασίες και κατά τη διάρκεια της επιρρέειας του ατόμου. Οι πρωτογενείς παρεμβάσεις σκοπεύουν τόσο στην προαγωγή της γενικής κατάστασης υγείας όσο και στην προστασία από συγκεκριμένο επικείμενο πρόβλημα.

Στις παρεμβάσεις για την προαγωγή της γενικής κατάστασης υγείας περιλαμβάνονται όλες οι δραστηριότητες που βελτιώνουν τις συνθήκες του περιβάλλοντος και μεταδώσει στον πληθυσμό γνώσεις σχετικά με την υγιεινή διατροφή, ανάπαυση, ψυχαγωγία και νέων συνηθειών. Ακόμη ενημερώνει σχετικά με τους δυσμενείς για την υγεία παράγοντες όπως το κάπνισμα, τις διάφορες καταχρήσεις, το άγχος και ότι άλλο επιδρά αρνητικά στην υγεία.

Στην πρωτογενή πρόληψη γίνονται προσπάθειες για τον περιορισμό και την πρόληψη χρόνιων νοσημάτων (όπως τα καρδιακά νοσήματα). Παρά το γεγονός ότι η επιτυχία της παρέμβασης δεν είναι εξασφαλισμένη πάντοτε, οπωσδήποτε περιορίζονται η έκταση της νόσου και οι παθολογικές αλλαγές που θα απέλθουν. Οι

ειδικές πρωτογενείς προληπτικές παρεμβάσεις αναφέρονται στα μέτρα που λαμβάνονται, προκειμένου να προστατευτεί το άτομο από συγκεκριμένα αίτια ή παράγοντες. Στα χρόνια νοσήματα, που δεν υπάρχει συγκεκριμένος αιτιολογικός παράγοντας, η παρέμβαση είναι μόνο έμμεση. Προκειμένου λοιπόν να περιορισθούν τα προβλήματα, οι παράγοντες πρέπει να καταπολεμηθούν. (Παπαδημητρίου, 2013)

Η δευτερογενής πρόληψη προσπαθεί να διαπιστώσει έγκαιρα την αρρώστια και να την θεραπεύσει αποτελεσματικά. Ο σκοπός της είναι να θεραπευθεί η αρρώστια κατά το δυνατό στα πρώτα της στάδια, σε περίπτωση δε που τούτο δεν είναι δυνατόν, να περιοριστεί η εξέλιξή της και να προληφθούν επιπλοκές. Ο προγραμματισμένος έλεγχος του πληθυσμού είναι ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος τρόπος για τη δευτερογενή πρόληψη. Ο έλεγχος αυτός μπορεί έγκαιρα να διαπιστώσει σημεία και ενδείξεις μιας νόσου, πριν ακόμη το άτομο παρουσιάσει οποιαδήποτε συμπτώματα. Η έγκαιρη διαπίστωση και θεραπεία έχει πολύτιμα αποτελέσματα. Τμήμα της δευτερογενούς πρόληψης πρέπει να αποτελεί και η διδασκαλία του πληθυσμού σχετικά με τη σπουδαιότητα του περιοδικού ελέγχου της υγείας τους.

Η τριτογενής πρόληψη σκοπεύει στον περιορισμό της ανικανότητας που προκαλεί η αρρώστια και στην αποκατάσταση των ατόμων, παρεμβαίνει δε όταν παθολογικές βλάβες έχουν ήδη εμφανιστεί ή το άτομο παρουσιάζει κάποιο βαθμό αναπηρίας. Οι ψυχοκοινωνικές και λογοθεραπευτικές υπηρεσίες επίσης ανήκουν στην κατηγορία αυτή (Μαδιανός, 2004).

2.5 ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

Η αγωγή υγείας είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με συνήθειες της ζωής που προωθούν την καλή λειτουργικότητα σώματος και πνεύματος και ενθαρρύνουν τα άτομα για αυτοέλεγχο και αυτοφροντίδα σε θέματα Υγείας.

Η υγεία δεν είναι μια κατάσταση στατική, αλλά μια συνεχής διεργασία, η οποία κατά ένα μεγάλο ποσοστό, βασίζεται ή εξαρτάται από τη δυνατότητα του ατόμου να προσαρμοστεί στο περιβάλλον, το οποίο επίσης συνεχώς μεταβάλλεται. Ένα άτομο θεωρείται υγιές, όταν μπορεί να παραμείνει κοινωνικά, διανοητικά και ψυχικά δραστήριο, ακόμη και όταν υποφέρει από κάποιο ενόχλημα ή παρουσιάζει αδυναμία ή ανικανότητα. Όταν μπορεί να χρησιμοποιήσει αποδοτικά τις δυνάμεις του

και να ξεπεράσει τις αδυναμίες και ελλείψεις του. Κάθε άτομο που μπορεί να χρησιμοποιεί αποδοτικά και στον καλύτερο δυνατό βαθμό τις δυνατότητές του, ξεπερνώντας τις αδυναμίες του, θεωρείται υγιές.

Οι διεθνείς και περιφερειακοί οργανισμοί, οι τοπικοί παράγοντες της κάθε μιας χώρας, οι ασχολούμενοι με την υγεία, την κοινωνιολογία και την οικονομία, ενδιαφέρθηκαν για τον συνεχώς αυξανόμενο πληθυσμό. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, σε ειδικά αφιερωμένη στους ευπαθείς πληθυσμούς συνέλευση (Βιέννη 1982), τόνισε αφενός την αναγκαιότητα της συστηματικής ερευνητικής μελέτης και συγκέντρωσης πληροφοριών σχετικά με τις ανάγκες υγείας των πολιτών (Ευθυμίου κ.α, 2000).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια έννοια η οποία δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια καθώς χαρακτηρίζεται από διαχρονικότητα και ποικιλομορφία ενώ παράλληλα ανάλογα με τις ανάγκες που πρέπει να καλύψει η κάθε κοινωνία μεταβάλλονται οι στόχοι του και οι δραστηριότητες του. Ωστόσο, αποτελεί μια έννοια η οποία συνδέεται άμεσα με τις έννοιες αλtruισμού και αλληλεγγύη.

Ο εθελοντισμός αποτελεί ένα θεσμό που εφαρμόζεται ποικιλοτρόπως χρησιμοποιώντας μεθόδους δράσης με στόχο την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Με βάση αυτό θα μπορούσε να αναφερθεί ότι ο θεσμός του εθελοντισμού περιλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες ωφελούν το κοινωνικό σύνολο και ιδιαίτερα τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες οι οποίες έχουν ανάγκη από υποστήριξη και βοήθεια.

Ο εθελοντισμός αποτελεί ένα μέσο για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν όλους τους τομείς της κοινωνίας (οικονομικό, πολιτισμικό, ανθρωπιστικό) στο οποίο συμμετέχουν οι πολίτες εκουσίως. Η έννοια του εθελοντισμού αφορά την προσφορά του κάθε ατόμου χωρίς αμοιβή ή κέρδος και έχει σαν στόχο την κάλυψη των αναγκών και την ευημερία του κοινωνικού συνόλου (Πολυζωΐδης, 2006).

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν θα μπορούσε να αναφερθεί ότι ο εθελοντισμός αποτελείται από:

- δραστηριότητες μέσα από τις οποίες προσφέρονται αγαθά ή υπηρεσίες προς την κάλυψη αναγκών του κοινωνικού συνόλου
- τη συμμετοχή πολιτών οι οποίοι εργάζονται χωρίς αμοιβή και χωρίς προσωπικό όφελος προς την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου.
- την ανάπτυξη της ελεύθερης βούλησης του ατόμου
- την ενίσχυση των εννοιών αλtruισμού, αλληλεγγύη, προσφορά και υποστήριξη (Πολυζωΐδης, 2006).

3.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο θεσμός του εθελοντισμού παρατηρείται από αρχαιοτάτων χρόνων ενώ φαίνεται και από τα κείμενα της μυθολογίας ότι υπήρχε ένα εθελοντικό πνεύμα. Όσον αφορά την μυθολογία, οι περιπτώσεις στις οποίες φαίνεται ο εθελοντισμός είναι η περίπτωση του Προμηθέα να αρπάζει τη φωτιά από τους θεούς και να τη δώσει στους ανθρώπους για το οποίο τιμωρήθηκε και επίσης η περίπτωση του Ηρακλή του ημίθεου να τον απελευθερώσει.

Επίσης, το πνεύμα του εθελοντισμού μπορεί να αναφερθεί ότι γεννήθηκε από τους αρχαίους Έλληνες φιλόσοφους όπως είναι ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης οι οποίοι επηρέασαν με τις ιδέες τους περί κοινωνικής αλληλεγγύης τους πολίτες, να βοηθήσουν τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες όπως οι φτωχοί, οι ηλικιωμένοι κλπ. πραγματοποιώντας εκδηλώσεις προς όφελος τους.

Στην εξέλιξη του εθελοντικού θεσμού διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο η θρησκεία του Χριστιανισμού η οποία με την εμφάνιση της κηρύσσει την αγάπη και την αλληλεγγύη προς τους συνανθρώπους που έχουν ανάγκη. Το διάστημα της Βυζαντινής περιόδου, η εθελοντική εργασία εκφράζεται από πολλά άτομα τα οποία ανέπτυξαν μεγάλο έργο ιδρύοντας πτωχοκομεία, ιδρύματα, ξενώνες, ορφανοτροφεία, γηροκομεία κλπ (Πολυζωΐδης, 2006).

Πιο συγκεκριμένα, σημαντικό ήταν το έργο του Μέγα Κωνσταντίνου ο οποίος παρείχε φροντίδα σε ευπαθείς ομάδες όπως ήταν οι ασθενείς, οι χήρες και τα ορφανά παιδιά. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παροχή φροντίδας πραγματοποιούνταν μετά από εξέταση τους από ειδικές επιτροπές για τη διαπίστωση της κατάστασης τους.

Στη συνέχεια, ένας από τους σημαντικότερους ανθρώπους εκείνης της περιόδου ήταν ο Βασίλειος από την Καισαρεία ή Μέγας Βασίλειος (330 μ.Χ-379 μ.Χ). Πρόκειται για τον ιδρυτή της Βασιλειάδας το οποίο αποτέλεσε ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα για την φροντίδα προσφέροντας τροφή και στέγη και την ιατρική βοήθεια ατόμων των χαμηλών κοινωνικά τάξεων Παράλληλα, συνέβαλλε και στην εξειδίκευση άνεργων ατόμων με σκοπό την εύρεση εργασίας και την ανεξαρτησία τους ενώ λειτούργουσε και ως ξενώνας.

Επίσης, άλλο ένα πρόσωπο με έργο υποστηρικτικό προς τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ήταν η Αγία Ελένη η οποία ίδρυσε το πρώτο νοσοκομείο στην

Κωνσταντινούπολη. Το παράδειγμα της ακολούθησαν και άλλες όπως ήταν η αυτοκράτειρα Θεοδώρα (Πολυζωΐδης, 2006).

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας στην Ελλάδα σημαντικό έργο στην προσπάθεια να βοηθηθούν οι κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και κυρίως οι άποροι διατέλεσαν η εκκλησία με εκπροσώπους της τα μοναστήρια και η κοινότητα ενώ υπήρξαν και σημαντικά πρόσωπα με τον ίδιο σκοπό όπως για παράδειγμα ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Τέλος, πολύ σημαντικό έργο την περίοδο εκείνη διαδραμάτισαν ο απόδημος ελληνισμός ο οποίος χρηματοδοτούσε την ίδρυση σχολείων και νοσοκομείων.

Με τη σύσταση του ελληνικού κράτους το 1830 λόγω της άθλιας κατάστασης στην οποία βρισκόταν ο ελληνικός λαός μετά την επανάσταση και καθώς το κράτος δεν είχε την οικονομική δυνατότητα να συνεισφέρει ανέλαβε έργο η Εκκλησία και πολίτες οι οποίοι είχαν την δυνατότητα να βοηθήσουν τους οικονομικά ασθενέστερους. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί η χρονολογία 1877 κατά την οποία ιδρύθηκε ο Ελληνικός Ερυθρός σταυρός ο οποίος συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην φροντίδα των ατόμων που είχαν ανάγκη και το έργο του θεωρείται υψίστης σημασίας μέχρι και σήμερα (Πολυζωΐδης, 2006).

Την περίοδο της μικρασιατικής καταστροφής, το 1922, λόγω της σοβαρότητας της κατάστασης και των σοβαρών προβλημάτων που είχαν δημιουργηθεί πολύ σημαντικό έργο διατέλεσαν οι φιλανθρωπικές οργανώσεις ενώ κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου η Εκκλησία και οι εθελοντικές οργανώσεις συμβάλλουν ιδιαίτερα στη φροντίδα του κοινωνικού συνόλου.

Τέλος, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 δημιουργούνται πολλές Μη κυβερνητικές Οργανώσεις και εθελοντικοί οργανισμοί ενώ παράλληλα παρατηρείται έντονο το ενδιαφέρον των πολιτών να συμμετάσχουν εθελοντικά και να στηρίζουν κάποιον οργανισμό. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι η προβολή των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας για το έργο που προσφέρουν αυτοί οι οργανισμοί συνέβαλλε σε αυτή την αύξηση (Πολυζωΐδης, 2006).

3.3 ΜΟΡΦΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Ο θεσμός του εθελοντισμού στη σύγχρονη εποχή εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους και δραστηριοποιείται σε διαφορετικά επίπεδα. Ωστόσο όμως παρουσιάζουν ένα κοινό στόχο όλες οι μορφές το οποίο αναφέρεται στην

αντιμετώπιση σημαντικών προβλημάτων του κοινωνικού συνόλου και στην κάλυψη των αναγκών των κοινωνικά ευπαθών ομάδων. Στις μορφές του εθελοντισμού περιλαμβάνονται:

Η κοινωνική δράση

Η συγκεκριμένη μορφή εθελοντισμού συμβάλλει στην φροντίδα και περίθαλψη των κοινωνικά ευπαθών ομάδων όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι χρήστες ναρκωτικών ουσιών, οι αποφυλακισμένοι, τα άτομα τρίτης ηλικίας, οι φτωχές οικογένειες και σε γενικές γραμμές οι κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες. Ο τρόπος με τον οποίο εκφράζεται ο εθελοντισμός σε αυτή τη μορφή του είναι μέσω παροχής βοήθειας κατ' οίκον, ψυχολογικής υποστήριξης, επανένταξης κλπ.

Η διεθνής δράση

Σε αυτή τη μορφή εθελοντισμού, οι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα σε διεθνές επίπεδο. Πρόκειται για την βοήθεια που προσφέρεται στις χώρες του Τρίτου κόσμου και σε εμπόλεμες περιοχές.

Η περιβαλλοντική δράση

Το περιεχόμενο αυτής της μορφής εθελοντισμού περιλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος. Τέτοιες μπορεί να είναι η αναδάσωση και η καθαριότητα των ακτών και των δασικών περιοχών.

Η Πολιτιστική δράση

Η συγκεκριμένη μορφή εθελοντισμού αποτελεί δραστηριότητες που σχετίζονται με το θέατρο, τη μουσική κλπ και οι οποίες οργανώνονται από εθελοντικούς οργανισμούς (Ανθόπουλος 2000).

3.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Ο θεσμός του εθελοντισμού εφαρμόζεται με διαφορετικούς τρόπους από μέρος σε μέρος καθώς οι ανάγκες και τα ζητήματα που έχει να αντιμετωπίσει η κάθε κοινωνία είναι διαφορετικά. Παρόλα αυτά υπάρχουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία εκφράζουν την έννοια του εθελοντισμού από όλες τις πλευρές του και έχουν ως εξής:

Ελεύθερη βούληση

Η ελεύθερη βούληση στηρίζεται στην ελευθερία που έχει το άτομο να συμμετάσχει σε δραστηριότητες που συμβάλλουν στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Στην ουσία πρόκειται για τον εκούσιο εθελοντισμό στον οποίο το άτομο επιλέγει να βοηθήσει χωρίς να αναγκάζεται και να πιέζεται από εξωτερικές καταστάσεις. Στην αντίθετη περίπτωση ισχύει ο ακούσιος εθελοντισμός.

Μη αμειβόμενη εργασία

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του εθελοντισμού είναι ότι οι συμμετέχοντες δεν αμείβονται για τις δραστηριότητες που αναλαμβάνουν εκ μέρους μιας οργάνωσης ή ενός οργανισμού κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα. Ωστόσο, οι συγκεκριμένοι οργανισμοί αναλαμβάνουν τα έξοδα των εθελοντών που δύναται να χρειαστούν για την δραστηριότητα στην οποία πρόκειται να συμμετάσχει (Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2005).

3.5 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό το οποίο να προσδιορίζεται με σαφήνεια και να είναι πλήρες προκειμένου να επέλθει ανάπτυξη στον τομέα του εθελοντισμού στη χώρα. Ωστόσο όμως, αξίζει να αναφερθεί το σχέδιο νόμου του 2014 για τις «Κοινοφελείς Οργανώσεις Πολιτών» με πρωτοβουλία του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης τα σημαντικότερα σημεία του οποίου είναι:

Στο άρθρο 1 αναφέρεται ότι:

«Κοινοφελής Οργάνωση Πολιτών ή ΚΟΠ είναι η εθελοντική μη κερδοσκοπική οργάνωση που έχει συσταθεί και λειτουργεί στην Ελλάδα ως σωματείο ή αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με κοινοφελή, μη εμπορικό σκοπό, είναι ανεξάρτητη από κράτη ή κυβερνήσεις, την τοπική αυτοδιοίκηση, τους δημόσιους οργανισμούς δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, τους κάθε τύπου εμπορικούς, συνδικαλιστικούς και επαγγελματικούς οργανισμούς και ενώσεις, τις πολιτικές οργανώσεις και τα πολιτικά κόμματα».

Σημαντικό επίσης του συγκεκριμένου άρθρου είναι ο ορισμός της εθελοντικής απασχόλησης και του εθελοντή. Πιο συγκεκριμένα:

- «Εθελοντική απασχόληση είναι η απασχόληση του φυσικού προσώπου προς τον Φορέα Παροχής Εθελοντικής Απασχόλησης εντός ή εκτός Ελλάδος που παρέχεται άνευ ανταλλάγματος».
- «Εθελοντής είναι το φυσικό πρόσωπο που παρέχει εθελοντική απασχόληση»

Στο συγκεκριμένο σχέδιο νόμου πολύ σημαντικό θεωρείται το άρθρο 10 το οποίο αναφέρεται στην εθελοντική εργασία. Πιο συγκεκριμένα στην παράγραφο 3 και 4 αναφέρει ότι:

Ο φορέας παροχής εθελοντικής απασχόλησης:

α) «ευθύνεται για τυχόν ζημιές που προξενεί ο εθελοντής κατά την παροχή της εθελοντικής του απασχόλησης στη Φορέα, κατ' άρθρο 922 και 334 ΑΚ»,

β) «καλύπτει ιατροφαρμακευτικές και νοσοκομειακές δαπάνες για ατύχημα ή ασθένεια του εθελοντή που τελούν σε αιτιώδη συνάφεια με την εθελοντική απασχόλησή του στον φορέα».

γ) «Σε περίπτωση που ο εθελοντής απασχολείται στο εξωτερικό ο φορέας παροχής εθελοντικής απασχόλησης αναλαμβάνει πλήρως τα έξοδα ταξιδιού, διαβίωσης, καταλύματος, επαναπατρισμού και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και κάθε άλλη δαπάνη που θα προκύψει κατά τη διάρκεια διαμονής του εθελοντή στο εξωτερικό».

4. «Δαπάνες διαμονής, μετακίνησης, διατροφής ή άλλες δαπάνες που σχετίζονται με την εθελοντική απασχόληση του εθελοντή στη ΜΚΟ (ή Φορέα) δύνανται να καλύπτονται από τη ΜΚΟ (ή Φορέα) και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της ΜΚΟ (ή Φορέα)».

Όσον αφορά την Ευρώπη, μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία του Συμβουλίου ήταν με απόφαση του το 2009 να ορίσει το 2011 «Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού». Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 1 της συγκεκριμένης απόφασης, όπως παρουσιάζεται στην Επίσημη Ευρωπαϊκή Εφημερίδα, αναφέρει ότι:

«Το έτος 2011 ορίζεται «ευρωπαϊκό έτος εθελοντικών δραστηριοτήτων που προωθούν την ενεργό συμμετοχή του πολίτη»

Στους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Εθελοντισμού όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 της απόφασης περιλαμβάνονται:

1) «Δημιουργία περιβάλλοντος κατάλληλου για τον εθελοντισμό στην ΕΕ — Να συμπεριληφθεί ο εθελοντισμός στις προσπάθειες για την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και των διαπροσωπικών δράσεων στο πλαίσιο της ΕΕ και να εξεταστούν, όταν και εφόσον χρειάζεται, τα υφιστάμενα εμπόδια όσον αφορά τις εθελοντικές δραστηριότητες».

2) «Ενίσχυση των διοργανωτών εθελοντικών δραστηριοτήτων για βελτίωση της ποιότητας των εθελοντικών δραστηριοτήτων — Να διευκολυνθούν οι εθελοντικές δραστηριότητες και να βοηθηθούν οι διοργανωτές να εφαρμόσουν νέες μορφές εθελοντικών δραστηριοτήτων και να ενθαρρυνθούν η δικτύωση, η κινητικότητα, η συνεργασία και οι συνέργειες μεταξύ κοινωνίας των πολιτών και άλλων τομέων στο πλαίσιο της ΕΕ».

3) «Αναγνώριση των εθελοντικών δραστηριοτήτων — Να ενθαρρυνθεί η παροχή κατάλληλων κινήτρων για τα άτομα, τις επιχειρήσεις και τις οργανώσεις ανάπτυξης του εθελοντισμού και να επιτευχθεί αναγνώριση του εθελοντισμού σε επίπεδο ΕΕ από τους υπευθύνους για τη χάραξη πολιτικής, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους κρατικούς οργανισμούς, τον τομέα της τυπικής και της μη τυπικής εκπαίδευσης και τους εργοδότες όσον αφορά τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αποκτώνται στο πλαίσιο του εθελοντισμού».

4) «Εναισθητοποίηση όσον αφορά την αξία και τη σημασία του εθελοντισμού — Να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη για τη σημασία του εθελοντισμού ως έκφρασης της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά η οποία συμβάλλει στην υλοποίηση στόχων που ενδιαφέρουν όλα τα κράτη μέλη, όπως είναι η αρμονική κοινωνική ανάπτυξη και η κοινωνική συνοχή».

Στη συνέχεια, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχουν ένα συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο το οποίο να αναφέρεται στον εθελοντισμό. Αυτό συμβαίνει διότι ο θεσμός του εθελοντισμού έχει διάφορες διαστάσεις στο κάθε κράτος μέλος και παρουσιάζεται με πολλές μορφές.

Ωστόσο, αξίζει να αναφερθούν τα κράτη μέλη τα οποία έχουν συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο και τα οποία είναι η Κύπρος, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η Τσεχική Δημοκρατία, η Ουγγαρία, Λετονία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Ισπανία.

Όσον αφορά τα κράτη τα οποία δεν έχουν συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό αλλά αναφέρουν ορισμένα στοιχεία σε νόμους που σχετίζονται με άλλους τομείς είναι η Αυστρία, η Δανία, η Εσθονία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Λιθουανία, οι Κάτω Χώρες, η Σλοβακία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι χώρες οι οποίες βρίσκονται στη διαδικασία ανάπτυξης ενός νομικού πλαισίου για τον εθελοντισμό είναι η Βουλγαρία και η Σλοβενία.

3.6 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ

Οι εθελοντές είναι άτομα τα οποία επιλέγουν να αφιερώσουν χρόνο και να δραστηριοποιηθούν σε οργανισμούς οι οποίοι τάσσονται υπέρ της καταπολέμησης των ανθρωπίνων προβλημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι συγκεκριμένοι οργανισμοί δεν απαρτίζονται μόνο από εθελοντές αλλά και από προσωπικό το οποίο εργάζεται υπό αμοιβή και το οποίο όπως είναι αντιληπτό έχει περισσότερες ευθύνες και λιγότερες επιλογές από τους εθελοντές καθώς βρίσκονται τις περισσότερες φορές σε δυσάρεστα περιβάλλοντα (Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2005).

Σε αυτό το σημείο τίθεται ένα εύλογο ερώτημα το οποίο έχει ως εξής: για ποιο λόγο κάποιος να γίνει εθελοντής σε έναν οργανισμό; Η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα θα μπορούσε να αφορά την ικανοποίηση που νιώθουν οι άνθρωποι προσφέροντας στο κοινωνικό σύνολο ενώ παράλληλα μέσα από τον εθελοντισμό ολοκληρώνονται σαν προσωπικότητα. Επίσης, πολλοί άνθρωποι επιθυμούν να γίνουν εθελοντές διότι θέλουν να αναπτυχθούν σε προσωπικό επίπεδο, έχουν την ανάγκη να αποκτήσουν εμπειρίες, να καταξιωθούν κοινωνικά καθώς επίσης και να δημιουργήσουν σχέσεις με άτομα τα οποία θα εξυπηρετήσουν τους επαγγελματικούς σκοπούς τους στην πορεία.

Οι σημερινοί εθελοντές έχουν πολλές επιλογές και ευκαιρίες για να μοιράσουν τον χρόνο τους και τις δεξιότητές τους και θα αποφύγουν τα περιβάλλοντα εκείνα που είναι αρνητικά ή εχθρικά ή απλώς αδιάφορα. Οι εθελοντές είναι πιο ελεύθεροι από ότι το αμειβόμενο προσωπικό στις επιλογές που μπορεί να κάνει προκειμένου να μην έρθουν αντιμέτωποι με δυσάρεστες καταστάσεις και οι περισσότεροι θα διαλέξουν να «επενδύσουν τον χρόνο τους και την ενέργειά τους σε

οργανισμούς όπου η μεγάλη προσπάθεια θα είναι αφιερωμένη στην καταπολέμηση των προβλημάτων όλου του κόσμου και όχι στο να τσακωνόμαστε μεταξύ μας».

Στη συνέχεια θα αναφερθούν τα κυριότερα κίνητρα που οδηγούν το άτομο στον εθελοντισμό:

- Ø Η βοήθεια που επιθυμεί να προσφέρει το άτομο στο κοινωνικό σύνολο.
- Ø Το ενδιαφέρον του να δραστηριοποιηθεί.
- Ø Η απόκτηση εμπειριών.
- Ø Η τάση για μάθηση.
- Ø Η επιθυμία για αφοσίωση σε έναν σκοπό που ωφελεί το κοινωνικό σύνολο
- Ø Θρησκευτικοί λόγοι
- Ø Η δημιουργία σχέσεων με άλλα άτομα
- Ø Η επιθυμία του ατόμου να συμμετέχει στο κοινωνικό γίγνεσθαι και να προσπαθεί για ένα καλύτερο μέλλον
- Ø Για να δημιουργήσουν και να κάνουν πράξη τα σχέδια τους
- Ø Γιατί επιθυμούν να προσπαθήσουν να κάνουν τον κόσμο καλύτερο για τις οικογένειες τους και για τις επόμενες γενιές.
- Ø Γιατί θέλουν να αγωνιστούν για το κοινωνικό σύνολο.
- Ø Γιατί θέλουν να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους δημιουργικά.
- Ø Γιατί θέλουν να ξεφύγουν από τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις.
- Ø Γιατί νιώθουν υποχρεωμένοι να βοηθήσουν τους συνανθρώπους τους που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν (ΕΚΠΕΘΕ: Ευρωπαϊκή Έκφραση, 2006).

3.7 Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ

Οι οργανισμοί οι οποίοι αναζητούν εθελοντές μπαίνουν στην διαδικασία να τους προσεγγίσουν. Αρχικά θα πρέπει να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη διαδικασία απαιτεί πολύ χρόνο. Για την προσέγγιση των εθελοντών θεωρείται βασικό από τους οργανισμούς να έχουν προσδιορίσει το σκοπό τους και για ποιο λόγο αναζητούν εθελοντές ενώ παράλληλα θα πρέπει να έχουν προσδιορίσει και τις ηλικιακές κατηγορίες στις οποίες απευθύνονται (Rochester et al.,2010).

Στη συνέχεια για να είναι αποτελεσματική αυτή η διαδικασία θα πρέπει οι οργανισμοί να δίνουν σαφείς απαντήσεις σε ερωτήματα όπως είναι:

- Ø Ποια δύσκολη κατάσταση καλούνται να αντιμετωπίσουν
- Ø Οι λόγοι που επιθυμούν άτομα ως εθελοντές.
- Ø Ποιες είναι οι ενέργειες που θα πραγματοποιήσουν οι εθελοντές και θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της δύσκολης κατάστασης
- Ø Ποια προσωπική ικανοποίηση θα λάβει ο εθελοντής από τις ενέργειες που θα πραγματοποιήσει
- Ø Ποιες ικανότητες χρειάζονται για την υλοποίηση των ενεργειών
- Ø Ποιες είναι οι ευθύνες του εθελοντή στην περίπτωση που αποφασίσουν να συμμετέχουν στον οργανισμό (ΕΚΠΕΘΕ: Ευρωπαϊκή Έκφραση, 2006).

Οι οργανισμοί προσπαθούν να προσεγγίσουν άτομα να γίνουν εθελοντές προκειμένου να δραστηριοποιηθούν για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος. Αναφέροντας την λέξη «προσέγγιση» νοείται το να επιλέγεται το άτομο με τις κατάλληλες ικανότητες, να διενεργήσει την κατάλληλη δραστηριότητα, το κατάλληλο χρονικό διάστημα.

Η προσέγγιση εθελοντών από τους οργανισμούς είναι μια διαδικασία η οποία θα πρέπει να συνδυάσει την επίτευξη των σκοπών που έχουν θέσει και τις ανάγκες που έχουν οι εθελοντές. Θα πρέπει να πραγματοποιείται με εποικοδομητικό τρόπο ενώ παράλληλα θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη βάση στα άτομα που θα επιλεγθούν αποφεύγοντας τις τυχαίες επιλογές (Rochester et al.,2010).

Το βασικότερο στάδιο για την προσέγγιση εθελοντών είναι ο σωστός σχεδιασμός. Αρχικά θα πρέπει ο οργανισμός να προσδιορίζει με ακρίβεια και σαφήνεια ποιος είναι ο ρόλος του και η λειτουργία του καθώς επίσης και θα πρέπει να αναγνωρίζει πως το κοινωνικό σύνολο αντιλαμβάνεται τις δραστηριότητες του. Επίσης, για την καλύτερη προσέγγιση εθελοντών θα πρέπει ο οργανισμός να σχεδιάζει τα κατάλληλα ερωτήματα όπως είναι για παράδειγμα:

- Ø Ποια είναι η βασικότερη ανάγκη που πρέπει να καλυφθεί;
- Ø Ποιο είναι το κατάλληλο άτομο μέσα από τον οργανισμό για να προσεγγίσει εθελοντές και να περάσει το συγκεκριμένο μήνυμα;

- Ø Με ποιον τρόπο οι εθελοντές θα δραστηριοποιηθούν και θα συμβάλλουν στην κάλυψη της ανάγκης;
- Ø Οι εθελοντές χρειάζονται για ένα συγκεκριμένο διάστημα; (ΕΚΠΕΘΕ: Ευρωπαϊκή Έκφραση, 2006).

Ο λόγος για τον οποίο τα περισσότερα άτομα τα οποία δεν συμμετέχουν εθελοντικά σε κάποιον οργανισμό είναι διότι δεν έχει προσδιοριστεί με ακρίβεια και με σαφήνεια η σημασία του εθελοντισμού και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτόν τόσο σε κοινωνικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Παράλληλα φαίνεται να μην υπάρχουν καλά οργανωμένες εκστρατείες προσέγγισης εθελοντισμού καθώς παρατηρείται ότι αρκετά άτομα θα γίνονταν εθελοντές εάν τους το είχαν ζητήσει. Επίσης, δεν είναι λίγα τα άτομα τα οποία θα συμμετείχαν σε οργανισμούς εθελοντικά επιθυμώντας να αξιοποιήσουν δημιουργικά το χρόνο τους ή να επιθυμώντας να αναπτύξουν σχέσεις με άλλα άτομα. Τα άτομα νεαρότερης ηλικίας, φαίνεται να πιστεύουν ότι η εθελοντική εργασία είναι κάτι ανιαρό και κάτι το οποίο δεν είναι σωστά σχεδιασμένο.

Γι αυτούς τους λόγους λοιπόν, κρίνεται απαραίτητο να σχεδιάζεται σωστά η προσέγγιση εθελοντών από τους οργανισμούς ανακαλύπτοντας τι είναι αυτό που απωθεί τα άτομα από τον εθελοντισμό και πως μπορούν να τους κινήσουν το ενδιαφέρον για συμμετοχή (Rochester et al.,2010).

Χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες τεχνικές οι οργανισμοί μπορούν να προσεγγίσουν εθελοντές. Ωστόσο βέβαια, ακόμα και μια επιτυχημένη εκστρατεία προσέγγισης εθελοντών δύναται να παρουσιάσει ορισμένες δυσάρεστες καταστάσεις. Από τη μια πλευρά μπορεί να υπάρξει μεγάλος αριθμός εθελοντών που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν και από την άλλη πλευρά η δυσαρέσκεια ατόμων που επιθυμούσαν να στηρίξουν εθελοντικά τον οργανισμό και απορρίφθηκαν. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα όπως είναι η διαφήμιση για την προσέγγιση όσο το δυνατόν περισσότερων εθελοντών. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν είναι εφικτό από όλους τους οργανισμούς να χρησιμοποιήσουν ως μέσο τη διαφήμιση καθώς το κόστος είναι υψηλό και δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλοι τρόποι που προσφέρουν διαφήμιση δωρεάν όπως είναι για παράδειγμα η συνεργασία με τοπικούς φορείς μιας περιοχής.

Το στάδιο του σχεδιασμού για την εκστρατεία προσέγγισης εθελοντών προϋποθέτει την προετοιμασία ενός κατάλληλου χώρου όπου θα υπάρχουν έντυπα και φόρμες συμπλήρωσης από τους εθελοντές ενώ βασικός εξοπλισμός θεωρείται και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής.

Με βάση τις ανάγκες που πρέπει να καλύψει ο κάθε οργανισμός, χρησιμοποιούνται και οι αντίστοιχοι τρόποι που θα πραγματοποιηθεί η εκστρατεία προσέγγισης εθελοντών. Αυτοί είναι:

- Ø Η προσέγγιση μέσω ομόκεντρων κύκλων: Αυτό σημαίνει ότι προσελκύνονται εθελοντές μέσα από τις προσωπικές επαφές των ατόμων που απαρτίζουν τον οργανισμό.
- Ø Η προσέγγιση ενός συγκεκριμένου στόχου: Ο συγκεκριμένος τρόπος χρησιμοποιείται για περιπτώσεις όπου χρειάζονται λίγα άτομα με συγκεκριμένες ικανότητες και χαρακτηριστικά. Σε αυτό τον τρόπο κρίνεται αναγκαία η στρατηγική μέθοδος της διαφήμισης στα μέρη που συγκεντρώνονται ενώ παράλληλα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί και μια παρουσίαση για την ανάγκη του οργανισμού στο στόχο που θέλει να προσεγγίσει (Rochester et al.,2010).
- Ø Η μαζική προσέγγιση: Ο τρίτος τρόπος χρησιμοποιείται για περιπτώσεις όπου χρειάζεται η συμμετοχή πολλών ατόμων για εθελοντική εργασία. Τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι μια συναυλία. Οι μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την μαζική προσέγγιση εθελοντών είναι η εκτύπωση αφισών, η ανάρτηση σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η άμεση επαφή με τα άτομα καθώς επίσης και ένα διαφημιστικό σποτ. Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από αυτόν τον τρόπο είναι η παρουσία πολλών εθελοντών, η αναγνώριση του οργανισμού από το κοινό και η πιθανότητα εύρεσης χορηγών. Στα μειονεκτήματα περιλαμβάνονται το υψηλό κόστος που δύναται να παρουσιαστεί και η μη παραμονή εθελοντών στον οργανισμό με το τέλος της δραστηριότητας (ΕΚΠΕΘΕ: Ευρωπαϊκή Έκφραση, 2006).

3.8 Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ

Ένας οργανισμός, για να επιλέξει τα άτομα που επιθυμούν εθελοντική εργασία θα πρέπει να ακολουθήσει τα εξής στάδια:

- Ø Στο πρώτο στάδιο περιλαμβάνεται η συλλογή των προσωπικών στοιχείων των ατόμων που ενδιαφέρονται για εθελοντική εργασία.
- Ø Στο δεύτερο στάδιο, θα πρέπει να ενημερωθούν τα άτομα που έχουν δείξει ενδιαφέρον για την προσωπική συνέντευξη που θα πάρουν μέρος. Σε αυτό το στάδιο επίσης, ενημερώνονται για το σκοπό του οργανισμού και για το λόγο που επιθυμεί τη συμμετοχή εθελοντών ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά στις δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν.
- Ø Στο τρίτο στάδιο γίνεται η επιλογή των ατόμων που θα συμμετάσχουν εθελοντικά και προγραμματίζονται οι δραστηριότητες που θα πραγματοποιήσει ο κάθε εθελοντής αντίστοιχα.
- Ø Στο τέταρτο στάδιο ενημερώνονται τα άτομα που έχουν επιλεγεί ως εθελοντές (ΕΚΠΕΘΕ: Ευρωπαϊκή Έκφραση, 2006).

Στη διαδικασία επιλογής εθελοντών, πολύ σημαντικό στάδιο είναι η προσωπική συνέντευξη για την οποία συνήθως είναι υπεύθυνα άτομα τα οποία έχουν αναλάβει τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα και είναι γνωστοί με την ονομασία «υπεύθυνοι ανθρώπινου δυναμικού». Τα συγκεκριμένα άτομα θα πρέπει να φροντίζουν ώστε τα άτομα που θα επιλεγθούν να είναι κατάλληλα ώστε να καλύψουν την ανάγκη που έχει παρουσιαστεί καθώς επίσης και να το επιθυμούν.

3.9 ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΗ

Τα δικαιώματα και οι ευθύνες του εθελοντή προσδιορίστηκαν το 2012 από την «Ευρωπαϊκή Χάρτα για τα Δικαιώματα και τις Ευθύνες των Εθελοντών» με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Νεολαίας και τη συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η συγκεκριμένη Χάρτα αποτελείται από 45 άρθρα και έχει ως σκοπό τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των εθελοντών καθώς επίσης και την ώθηση για την ύπαρξη ενός νομοθετικού πλαισίου για τον εθελοντισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

4.1 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο θεσμός του εθελοντισμού στον κλάδο της ψυχικής υγείας από τη σύσταση του ελληνικού κράτους μέχρι και σήμερα έχει δεχτεί πολλές αλλαγές και έχει εξελιχθεί περνώντας διάφορες φάσεις οι οποίες κάθε φορά εξαρτιόντουσαν από το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της εποχής.

Η εθελοντική προσφορά ενεργοποιεί θετικά συναισθήματα και όταν η επιλογή αυτή αφορά ειδικές κοινωνικές ομάδες συμβάλει στην καταπολέμηση του στίγματος και στην ομαλή ένταξη των ανθρώπων με ψυχικά προβλήματα στην κοινότητα.

Η αίσθηση χρησιμότητας στο κοινωνικό σύνολο, η ανακάλυψη και γνώση των προσωπικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων, η θετική εικόνα για τον εαυτό, η συναναστροφή με άτομα που έχουν βιώσει τον κοινωνικό αποκλεισμό, η συνεργασία με άλλα άτομα για έναν κοινό στόχο/σκοπό, η γνώση και κατανόηση του συνανθρώπου, η ανάπτυξη των προσωπικών αξιών και πεποιθήσεων, η εμπειρία για τον τρόπο λειτουργίας των Μονάδων Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης αποτελούν μέρος μόνο από τα οφέλη της εθελοντικής προσφοράς σε έναν φορέα ψυχικής υγείας.

Πρόσφατη ανασκόπηση μελετών σε δείγμα ηλικιωμένων ανθρώπων συμπέρανε ότι ο εθελοντισμός μειώνει τον κίνδυνο εμφάνισης της άνοιας και τα συμπτώματα της κατάθλιψης. Μελέτη από το Πανεπιστήμιο του Πίτσμπουργκ υποστήριξε ότι η ευεργετική επίδραση του εθελοντισμού στους ηλικιωμένους ανθρώπους έχει ρίζες στην κοινωνική αλληλεπίδραση, ενισχύοντας παράλληλα την αυτοεκτίμηση μέσα από την κοινωνική προσφορά.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα έρευνα, που διεξήχθη σε δείγμα 4.500 Αμερικανών ενηλίκων, βρήκε ότι οι άνθρωποι που προσφέρουν εθελοντικά τη βοήθειά τους έχουν μειωμένη εμφάνιση διαταραχών ύπνου, βιώνουν λιγότερο άγχος και συναισθήματα απελπισίας και κάνουν πιο εύκολα φιλίες, συγκριτικά με τους μη εθελοντές.

Μετά τη σύσταση του ελληνικού κράτους και για πολλά χρόνια αργότερα, ο τομέας ψυχικής υγείας δεν υπήρχε σχεδόν καθόλου. Αυτό συνέβη διότι το κράτος βίωνε οικονομική δυσχέρεια, εξαθλίωση, απώλεια πολιτικής σταθερότητας και καμία

ύπαρξη υποδομών. Το γεγονός ότι επικρατούσε η αντίληψη ότι τα άτομα με ψυχική ασθένεια είχαν αποκλίσει από τους κανόνες που πρέσβευε η εκκλησία, οδηγεί στη δημιουργία εκκλησιαστικών ιδρυμάτων τα οποία φρόντιζαν τους ψυχικά ασθενείς και αργότερα στην δημιουργία φιλανθρωπικών ιδρυμάτων από πλούσιους πολίτες. Η λειτουργία των εν λόγω ιδρυμάτων ήταν ως «άσυλα» τα οποία περιέθαλπαν και κάλυπταν τις ανάγκες των ψυχικά ασθενών σε συνεργασία και με δομές των κοινοτήτων της κάθε περιοχής.

Σε γενικές γραμμές, τα πρώτα ιδρύματα που ιδρύθηκαν για την περίθαλψη των ψυχικά ασθενών ήταν με την χρηματοδότηση των πλούσιων «ευγενών» σε συνεργασία με την Εκκλησία και τις τοπικές κοινότητες έχοντας φιλανθρωπικό σκοπό ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι το πρώτο ψυχιατρικό νοσοκομείο ιδρύθηκε το 1864 στην Κέρκυρα ως δωρεά από τους Άγγλους.

Στο εθελοντισμό και στον τομέα της ψυχικής υγείας παρατηρείται αλλαγή από τη μικρασιατική καταστροφή και έπειτα όπου αναλαμβάνει δράση το κράτος για τη λειτουργία των ψυχιατρικών νοσοκομείων ενώ ο θεσμός του εθελοντισμού φαίνεται να εξελίσσεται καθώς δραστηριοποιούνται στα πλαίσια της φιλανθρωπίας αρκετές εταιρείες με τη συμβολή ευεργετών για τη φροντίδα των ψυχικά πασχόντων.

Αξίζει να αναφερθούν ορισμένοι από τους συλλόγους εκείνο το διάστημα οι οποίοι ήταν:

- Η Εταιρεία Προστασίας Ψυχικώς Ασθενών (ΕΠΨΑ)
- Το Σωματείο Επικουρικής Περιθάλψεως Απόρων Ψυχικώς Ασθενών
- Η ΧΕΝ (Γυναικεία, Μη Κυβερνητική Εθελοντική Οργάνωση)
- Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Μπιλανάκης, 2006)

Στη συνέχεια, οι εθελοντικές οργανώσεις που παρουσιάζονται την δεκαετία του 1950 ήταν:

- Η Πανελλήνια Ένωση Ψυχικής Υγιεινής
- Η Γ' Ψυχιατρική Κλινική Δρομοκαΐτειου
- Η Ομάδα Γιατρών της Λέρου
- Η Επιστημονική Ένωση Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Δαφνίου

Το διάστημα μετά την πτώση της δικτατορίας και πιο συγκεκριμένα τα πρώτα έτη του 1980 ο τομέας της ψυχικής υγείας εξελίσσεται με τη δημιουργία κοινοτικών κέντρων ψυχικής υγείας, τις μονάδες ψυχικής υγείας στα νοσοκομεία κλπ.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1992 και με συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο ξεκίνησε η ίδρυση μη κερδοσκοπικών σωματείων μερικά από τα οποία ήταν:

- Εταιρεία Κοινωνικής Ψυχιατρικής και Ψυχικής Υγείας,
- Εταιρεία Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας (ΕΠΑΨΥ),
- Εταιρεία Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΕΨΥΚΑ),
- Θεσσαλική Εταιρεία Ψυχικής Υγείας, Περίθαλψης και Αποκατάστασης (ΘΕΨΥΠΑ), Εταιρεία Προαγωγής Ψυχικής Υγείας Ηπείρου (ΕΠΡΟΨΥΗ) και
- Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου (ΕΨΥΠΕ).

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1990 παρατηρήθηκε να έχει ισχύ ο θεσμός του εθελοντισμού καθώς το κράτος αναφέρει σε νομοθετικό κείμενο τον όρο εθελοντισμό ενώ ενισχύονται η συμμετοχή των εθελοντών και με πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας δημιουργείται τομέας εθελοντισμού.

Από το 2000 και έπειτα οι εθελοντικές οργανώσεις αυξάνονται με το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων τους να περιλαμβάνει εκτός από την φροντίδα και την πρόληψη. Στην εξέλιξη στον τομέα της ψυχικής υγείας πολύ σημαντικό πρόγραμμα θεωρήθηκε το «ΨΥΧΑΡΓΩΣ» το οποίο αποτελεί ένα Εθνικό Σχέδιο για την αλλαγή του τρόπου παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας το οποίο έχει ως σκοπό την φροντίδα και την περίθαλψη ατόμων με ψυχικές ασθένειες εντός της κοινότητας παραμένοντας στο δικό τους περιβάλλον. χωρίς να τους απομακρύνει από το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι εκτός από τις μη κερδοσκοπικές εταιρείες που ιδρύονται στον τομέα της ψυχικής υγείας δεν θα πρέπει να παραληφθούν και αυτές οι οποίες είναι εκτός του συγκεκριμένου κλάδου, ιδρύονται από ευαισθητοποιημένους πολίτες για την φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων όπως είναι οι πρόσφυγες και στις οποίες παρέχεται εκτός των άλλων και ψυχική φροντίδα.

Τέλος αξίζει να αναφερθούν και ορισμένοι από τους ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στο συγκεκριμένο κλάδο και είναι:

- Ø «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός της Εκκλησίας της Ελλάδος
- Ø «ANIMA» Εταιρεία Αρωγής Ψυχικής Υγείας & Κοινωνικής Στήριξης
- Ø Ελληνική Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης & Κοινωνικής Μέριμνας
- Ø Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ)
- Ø Εταιρεία Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Αποκατάστασης Ασθενών (ΕΨΥΚΑ)
- Ø Πανελλήνιος Σύλλογος Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία (ΣΟΨΥ)
- Ø «Η ΑΡΩΓΗ» Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Στήριξης
- Ø Ινστιτούτο Έρευνας-Εκπαίδευσης Ψυχιατρικών Ανοϊκών Ασθενών-Alzheimer
- Ø «Ο ΝΕΣΤΩΡ» Ψυχογηριατρική Εταιρεία
- Ø «ΠΥΞΙΔΑ» Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία

4.2 ΟΙ ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Προσέγγιση εθελοντών

Ως έννοια ο εθελοντισμός εμπεριέχει την έννοια της άμισθης εργασίας. Όταν όμως η άμισθη εργασία είναι χρονοβόρα και εξυπηρετεί την εκτέλεση κοινωνικών υπηρεσιών, για την οποία ορισμένα μέλη πληρώνονται, ενώ το μεγαλύτερο κομμάτι της δουλειάς πραγματώνεται από εθελοντές εντελώς δωρεάν, τότε υπάρχει ο κίνδυνος να τεθεί υπό αμφισβήτηση η έννοια άμισθης προσφοράς, καθώς δεν εφαρμόζεται απ' όλους.

Με λίγα λόγια, εύλογα ένας καταρτισμένος επιστήμονας θα αναρωτηθεί γιατί του ζητάνε να προσφέρει εθελοντική εργασία με συγκεκριμένες αρμοδιότητες, ενώ παράλληλα ο ίδιος οργανισμός για τις ίδιες αρμοδιότητες απασχολεί έμμισθα άτομα με λιγότερα επαγγελματικά προσόντα. Γιατί κάποιος να πληρώνεται για τις ίδιες υπηρεσίες στους ίδιους οργανισμούς και άλλοι όχι; Η κοσμοθεωρία της προσφοράς, όπως όλες οι συμπεριφορές, για να έχει διάρκεια, πρέπει να ενισχύεται. Η αγνωμοσύνη φέρνει τα αντίθετα αποτελέσματα. Γι' αυτό και, σύμφωνα με έρευνες, ο

περισσότερος κόσμος δυσπιστεί στην έννοια οργανωμένης προσφοράς και προτιμάει να προσφέρει απευθείας στα άτομα που έχουν ανάγκη π.χ. ρούχα, τροφή σε έναν άστεγο. Η ανιδιοτελής προσφορά αγάπης λειτουργεί άνευ κανόνων... Όταν μπαίνουν οι κανόνες στον τρόπο που εσύ θέλεις να προσφέρεις, τότε περιμένεις η προσφορά σου να βρίσκει πρόσφορο έδαφος στην αναγνώριση από την πλευρά του αποδέκτη.

Οι εθελοντές που επιθυμούν να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες των οργανισμών του κλάδου της ψυχικής υγείας δεν χρειάζεται να είναι κάποιας συγκεκριμένης ηλικίας και ούτε να έχουν ένα συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε αρκεί να επιθυμεί να προσφέρει και να στηρίζει τη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.

Η προσέγγιση των εθελοντών από τους οργανισμούς του τομέα της ψυχικής υγείας πραγματοποιείται με δύο τρόπους. Ο πρώτος τρόπος, ο οποίος αποτελεί τον επίσημο, είναι μέσω ανακοινώσεων οι οποίες προβάλλονται είτε από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είτε από την ιστοσελίδα του κάθε οργανισμού είτε μέσω φυλλαδίων και εντύπων.

Ο δεύτερος τρόπος, ο οποίος είναι ο ανεπίσημος, σχετίζεται με τις διαπροσωπικές σχέσεις των ατόμων που είναι μέλη του οργανισμού ενώ παράλληλα αφορά και το ενδιαφέρον των πολιτών της κοινότητας να εργαστούν εθελοντικά και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Υπάρχουν αρκετά άτομα τα οποία επισκέπτονται τον οργανισμό στον οποίο θέλουν να γίνουν εθελοντές και έρχονται σε επαφή με τους αρμόδιους προκειμένου να ενημερωθούν και να αναλάβουν δράση.

Γνωριμία και συνεργασία με εθελοντές

Οι εθελοντές που εντάσσονται στην ομάδα του οργανισμού ψυχικής υγείας γνωρίζονται με τα υπόλοιπα μέλη και αντιμετωπίζονται ως συνεργάτες τους. Πραγματοποιείται συζήτηση σχετικά με τη λειτουργία του οργανισμού και έρχονται σε επαφή με τα άτομα που συμμετέχουν στα προγράμματα του κάθε οργανισμού και αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα ψυχικής υγείας. Παράλληλα, μέσω της συζήτησης διευκρινίζονται και οι αντιλήψεις γύρω από τις ψυχικές ασθένειες καθώς επίσης και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στη συνέχεια, οι εθελοντές αναλαμβάνουν συγκεκριμένες δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να είναι είτε ατομικές είτε ομαδικές. Όσον αφορά τις ατομικές δραστηριότητες, ο κάθε εθελοντής σε συνεργασία με το προσωπικό του οργανισμού

έχει συγκεκριμένο ρόλο και συμμετέχει σε συγκεκριμένες δραστηριότητες όπως είναι για παράδειγμα η συνοδεία, οι επισκέψεις κατ' οίκον, η δημιουργική απασχόληση των ατόμων που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα ψυχικής ασθένειας, η προσφορά σε υλικά αγαθά για την κάλυψη των αναγκών των συγκεκριμένων ατόμων. Σχετικά με τις ομαδικές δραστηριότητες, όλοι οι εθελοντές του οργανισμού σε συνεργασία το προσωπικό αναλαμβάνουν να οργανώσουν εκδηλώσεις και δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των υπόλοιπων μελών της τοπικής κοινότητας.

Εκπαίδευση εθελοντών

Οι εθελοντές, για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις δραστηριότητες του οργανισμού, θεωρείται βασική η ενημέρωση και η εκπαίδευση τους σχετικά με τον κλάδο της ψυχικής υγείας. Γι αυτό το λόγο, οι οργανισμοί πραγματοποιούν ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης για τους εθελοντές. Σε αυτά τα προγράμματα αναλύονται θέματα γύρω από την ψυχική υγεία όπως είναι:

- Η ιστορία της ανάπτυξης του συστήματος των ψυχιατρικών υπηρεσιών
- Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ψυχιατρικής
- Η έννοια του αποϊδρυματισμού και η σημαντικότητα του
- Η σημαντικότητα της κοινοτικής φροντίδας των ατόμων με κάποια ψυχική ασθένεια
- Οι αντιλήψεις και οι στάσεις της κοινωνίας γύρω από την ψυχική ασθένεια
- Τα δικαιώματα των ατόμων κάποια ψυχική ασθένεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

5.1 «ΣΟΨΥ» (ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ) ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

5.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο ΣΟΨΥ (Σύλλογος Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία) με έδρα την Πάτρα αποτελεί έναν σύλλογο ο οποίος δημιουργήθηκε στις αρχές του 2000 και πιο συγκεκριμένα το 2003 με πρωτοβουλία οικογενειών οι οποίες είχαν στο περιβάλλον τους κάποιο άτομο με πρόβλημα ψυχικής υγείας. Ο αριθμός των συγκεκριμένων οικογενειών ανερχόταν στις 30 με 40.

Σε πρώτη φάση οι συγκεκριμένες οικογένειες μαζευόντουσαν και συζητούσαν για τις εμπειρίες τους, αντάλλασσαν απόψεις, εξέφραζαν τα συναισθήματα τους ενώ παράλληλα μοιραζόντουσαν τις ανησυχίες τους. Επίσης, προσπαθούσαν μέσα από τη συζήτηση να βρουν πρακτικές οι οποίες θα διευκόλυναν την συμβίωση τους με τα άτομα με κάποιο πρόβλημα ψυχικής υγείας αντιμετωπίζοντας ορισμένες δυσκολίες που υπήρχαν στην καθημερινότητα τους. Οι πρώτοι εθελοντές του συλλόγου αποτέλεσαν πολύ σημαντικό στοιχείο καθώς δημιούργησαν ομάδες Ψυχοεκπαίδευσης για τις οικογένειες από το οποίο ωφελήθηκαν όλες οι οικογένειες που συμμετείχαν.

Τα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο σύλλογος στο ξεκίνημα τους ήταν πολλά. Αρχικά οι οικονομικοί πόροι ήταν σχεδόν ανύπαρκτοι ενώ παράλληλα δεν υπήρχε δικός τους χώρος για να πραγματοποιήσουν τις δραστηριότητες τους. Ο χώρος ο οποίος είχε παραχωρηθεί στην αρχή για να πραγματοποιούν τις συναντήσεις τους οι ομάδες ψυχοεκπαίδευσης ήταν το πνευματικό κέντρο της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου.

Το 2007, μετά από πολλές προσπάθειες και με τη συμβολή όλων των οικογενειών βρίσκεται λύση στο συγκεκριμένο πρόβλημα. Ο Δήμος Πατρέων παραχωρεί ένα οίκημα για την υποστήριξη των δράσεων τους. Αυτό αποτέλεσε ένα πολύ μεγάλο βήμα για την επιτυχία του συλλόγου καθώς αποκτούσε όλο και περισσότερα μέλη με αποτέλεσμα ο αριθμός σήμερα να ξεπερνάει τα 450 άτομα.

Ο Σύλλογος αποτελεί το βασικό φορέα αυτο-οργάνωσης και αυτοεκπροσώπησης των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, των οικογενειών τους και των φίλων τους. Είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση και μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.

Ο Σύλλογος για την Ψυχική Υγεία – ΣΟΨΥ Πάτρας διαθέτει με απόφαση που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (1226/11- 4 – 2012) και είναι σε ισχύ ειδική πιστοποίηση ως φορέας παροχής Κοινωνικής Φροντίδας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Ο ΣΟΨΥ Πάτρας έχει διακριθεί με βραβείο συλλογικής δράσης «ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ 2011» στο πλαίσιο του πανελλαδικού διαγωνισμού που διοργανώνει κάθε δύο έτη «Η κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία» και το Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού ενώ έχει λάβει χρηματικό βραβείο από τον οργανισμό της EUROCHARITY.

Το όραμα του συγκεκριμένου Συλλόγου είναι η ισότιμη κοινωνική ένταξη και στήριξη όλων των ψυχικά πασχόντων και των οικογενειών τους με όρους ισονομίας και αξιοπρέπειας.

Η αποστολή του Συλλόγου είναι η παροχή υπηρεσιών ενδυνάμωσης και ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ψυχικά πασχόντων και των οικογενειών τους. Οι εργαζόμενοι, οι εθελοντές και τα μέλη του Συλλόγου είναι δεσμευμένοι στις αξίες της ισότητας, του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα, της διαφάνειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της κοινωνίας των πολιτών.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου αποτελείται από τέσσερις φροντιστές και τρεις λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Κατά συνέπεια η συμμετοχή των ληπτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων βρίσκεται στο μέγιστο δυνατό βαθμό, όπως ορίζουν οι κατευθυντήριες οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, της Παγκόσμιας Εταιρείας Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης και της Πράσινης βίβλου για τη Ψυχική Υγεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

5.1.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ο ΣΟΨΥ Πάτρας στην προσπάθειά του να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες για παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας της κοινότητας καθώς και τις ανάγκες των

χρόνιων ψυχικά πασχόντων και των οικογενειών τους, δημιούργησε μια νέα Ολοήμερη Δομή Ψυχικής Υγείας, η οποία ονομάζεται Κοινωνικός-Κοινοτικός Σταθμός Ψυχικής Υγείας «Γέφυρες Ζωής» και υλοποιείται με την αρωγή του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Όλες οι υπηρεσίες του ΣΟΨΥ Πάτρας παρέχονται δωρεάν από έμπειρους και επιστημονικά καταρτισμένους εργαζόμενους και εθελοντές.

Στους στόχους περιλαμβάνονται:

- Ø Η υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ψυχική νόσο με σκοπό την άρση του στίγματος, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι ψυχικά πάσχοντες.
- Ø Η παροχή συμβουλευτικής-ψυχολογικής υποστήριξης σε ατομικό επίπεδο σε παιδιά, εφήβους και ενήλικες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας καθώς και στις οικογένειές τους.
- Ø Η παροχή υπηρεσιών αξιολόγησης, διάγνωσης και θεραπευτικών οδηγιών σε εφήβους και ενήλικες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας από ψυχίατρο και παιδοψυχίατρο.
- Ø Η υλοποίηση προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο για χρόνιους ψυχικά πάσχοντες.

5.1.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Τα προγράμματα τα οποία έχει υλοποιήσει ο συγκεκριμένος Σύλλογος είναι τα εξής:

- ü Το πρόγραμμα της Vodafone “WORLD OF DIFFERENCE”– στο πλαίσιο του οποίου απασχολήθηκε σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού που πραγματοποίησε εξειδικευμένη ατομική συμβουλευτική των μελών του Συλλόγου με στόχο την επαγγελματική τους επανένταξη.
- ü Το πρόγραμμα με τίτλο: «Δράσεις υποστήριξης για την υλοποίηση Προγραμμάτων Φιλοξενουσών Οικογενειών στην 6η Υγειονομική Περιφέρεια για την εδραίωση της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης» στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΝ.Α.Δ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού). Το συγκεκριμένο έργο είχε σκοπό την ευαισθητοποίηση των δυνητικά δικαιούχων φορέων προκειμένου να δημιουργήσουν προγράμματα

αναδοχής για ψυχικά πάσχοντες, που αποτελεί μια καινοτόμα παρέμβαση και πολιτική για το χώρο της Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης στην Ελλάδα.

- Û Το πρόγραμμα με τίτλο: «Ολοήμερο Κοινωνικό Στέκι Ψυχικής Υγείας για εφήβους και ενήλικες- HBH» στα πλαίσια του προγράμματος επιχορήγησης ΜΚΟ στην Ελλάδα, «Είμαστε Όλοι Πολίτες», του Ιδρύματος Μποδοσάκη
- Û Τη συγκεκριμένη περίοδο και πιο συγκεκριμένα από τον Οκτώβριο του 2015 υλοποιεί το πρόγραμμα με τίτλο: «Κοινωνικό- Κοινοτικό Σταθμό Ψυχικής Υγείας – Γέφυρες Ζωής» με την βοήθεια του Ιδρύματος Νιάρχος.

Οι παρεμβάσεις που πραγματοποιεί ο ΣΟΨΥ Πάτρας στην Κοινότητα είναι οι εξής:

- Û **Φεστιβάλ «ANTI-στίγμα»:** Ο Σύλλογος διοργανώνει κάθε χρόνο το Φεστιβάλ «ANTI-στίγμα» με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας για την Ψυχική Υγεία με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινότητας σχετικά με την ψυχική νόσο και την καταπολέμηση του στίγματος.
- Û **Διοργάνωση bazaar:** Οι λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας διοργανώνουν bazaar με δικές τους κατασκευές.
- Û **Ενημερωτική εκστρατεία:** Ο Σύλλογος διεξάγει ενημερωτική εκστρατεία σε μεγάλες πόλεις και την Αθήνα το 2011 (Πάτρα, Ιωάννινα, Κέρκυρα, Πρέβεζα, Άρτα, Καλαμάτα, Τρίπολη, Αγρίνιο) προκειμένου να δημιουργηθούν νέοι Σύλλογοι για τη Ψυχική Υγεία
- Û **Παροχή τροφίμων:** παρέχονται τρόφιμα σε άπορα μέλη του συλλόγου μέσω προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.
- Û **«CAMP Ενδυνάμωσης για Λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας»:** Ο Σύλλογος διεξάγει «CAMP Ενδυνάμωσης για Λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας», κατά τους θερινούς μήνες για τα μέλη του συλλόγου.
- Û **Ημερίδες πρόληψης και ευαισθητοποίησης:** Ο Σύλλογος διοργανώνει με αυτοδιοικητικούς, επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς, πολιτιστικούς, αθλητικούς φορείς, ημερίδες πρόληψης και ευαισθητοποίησης της κοινότητας σε θέματα ψυχικής υγείας.

- Û **«Ενδυνάμωση της Συλλογικής Έκφρασης και της Συνηγορίας των Ατόμων με Ψυχική Αναπηρία»:** Στα πλαίσια αυτής της παρέμβασης εκπαιδεύονται οι λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε συνεργασία με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με ειδικές Ανάγκες (ΕΣΑμεΑ) και στα πλαίσια του Εκπαιδευτικού σεμιναρίου του Έργου «Ενδυνάμωση της Συλλογικής Έκφρασης και της Συνηγορίας των Ατόμων με Ψυχική Αναπηρία».
- Û **Εκπαίδευση σπουδαστών Κοινωνικής Εργασίας του ΑΤΕΙ Πάτρας:** Σε αυτή την παρέμβαση πραγματοποιείται η εκπαίδευση σπουδαστών Κοινωνικής Εργασίας του ΑΤΕΙ Πάτρας στο πλαίσιο της Εργαστηριακής και Εξαμηνιαίας πρακτικής άσκησης.
- Û **Εκπαίδευση επαγγελματιών ψυχικής υγείας:** Στη συγκεκριμένη παρέμβαση πραγματοποιείται η εκπαίδευση επαγγελματιών ψυχικής υγείας (προσωπικού και εθελοντών) μια φορά το μήνα στο πλαίσιο της συνεχούς επιμόρφωσης και της δια βίου μάθησης.

5.2 ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΤΡΑΣ-ΓΕΝ. ΝΟΣ. ΠΑΤΡΩΝ

"Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ"

5.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κέντρο Ψυχικής Υγείας "Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ" αποτελεί τη βασική μονάδα Πρωτοβάθμιας περίθαλψης στα πλαίσια της Κοινοτικής Ψυχιατρικής. Προσανατολίζεται στην ανάγκη για έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπιση των ψυχολογικών προβλημάτων κυρίως μέσα στην κοινότητα και λιγότερο σε ειδικούς χώρους (κλινικές, κλπ.). Η οργάνωση και λειτουργία του συγκεκριμένου ΚΨΥ ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2003. Λειτουργεί σε καθημερινή βάση εκτός από τις αργίες και αξίζει να αναφερθεί ότι παρέχεται πρόσβαση στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ).

5.2.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Τακτικό Εξωτερικό Ιατρείο

Στο τακτικό εξωτερικό ιατρείο πραγματοποιείται η παρακολούθηση ασθενών ηλικίας πάνω από 16 χρονών και παρουσιάζουν χρόνια προβλήματα ψυχιατρικής φύσεως ή πρωτοεμφανιζόμενα τα οποία δεν χρήζουν νοσηλείας. Η επίσκεψη

πραγματοποιείται συγκεκριμένες μέρες της εβδομάδας και πιο συγκεκριμένα Τρίτη, Τετάρτη και Πέμπτη και το ωράριο λειτουργίας είναι από τις 8:30 π.μ. έως τις 13:00 μ.μ.. Αξίζει να αναφερθεί ότι για τους ασφαλισμένους στον ΟΓΑ και την Πρόνοια η επίσκεψη είναι δωρεάν, για τους ασφαλισμένους στο Δημόσιο, ΤΑΞΥ, ΤΑΚΕ, ΤΣΑΥ, ΤΥΔΚΥ, ΤΣΑ, ΟΙΚ ΝΑΥΤΟΥ και Πανεπιστήμιο με απόκομμα του βιβλιαρίου υγείας, ενώ για τους υπολοίπους κοστίζει 3 Ευρώ.

Συμβουλευτικές – υποστηρικτικές υπηρεσίες

Μία πολύ σημαντική λειτουργία του συγκεκριμένου ΚΨΥ είναι οι Συμβουλευτικές-υποστηρικτικές υπηρεσίες στις οποίες παρέχεται ενημέρωση και υποστήριξη σε άτομα που αντιμετωπίζουν ψυχολογικά προβλήματα τα ίδια ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους, μέσα από ένα θεραπευτικό πρόγραμμα ατομικής ψυχοθεραπείας η συχνότητα του οποίου καθορίζεται ανάλογα με τους θεραπευτικούς στόχους που έχουν συμφωνηθεί. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες παρέχονται από κοινωνικό λειτουργό ή ψυχολόγο. Τέλος οι συναντήσεις πραγματοποιούνται συγκεκριμένες ημέρες και πιο συγκεκριμένα Τρίτη, Τετάρτη και Πέμπτη.

Νοσοκομείο ημέρας

Η συγκεκριμένη λειτουργία ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 1998. Οι υπηρεσίες της απευθύνονται σε άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα που έχουν ανάγκη από παρακολούθηση, δημιουργική απασχόληση σε καθημερινή βάση, καθώς και την ανάπτυξη μιας σταθερής θεραπευτικής σχέσης.

Στόχοι του νοσοκομείου ημέρας είναι:

Κοινωνικοποίηση μέσω της συμμετοχής, της αλληλεπίδρασης, της δημιουργίας και της ανάπτυξης δεξιοτήτων.

- Επαναπροσδιορισμός ενδιαφερόντων
- Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου
- Ψυχολογική υποστήριξη του ίδιου του θεραπευόμενου και του περιβάλλοντός
- Πρόληψη

Οι βασικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται είναι:

- Ψυχοθεραπεία (ατομική – ομαδική)

- Ομάδα εργοθεραπείας
- Ομάδα τέχνης
- Ομάδα μουσικής
- Ομάδα θεραπευτικής γυμναστικής
- Ομάδα αναγνώσματος
- Ομάδα θεατρικού παιχνιδιού
- Ομάδα εφημερίδας
- Παρακολούθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων – εκδρομές

Οι προϋποθέσεις Εισαγωγής στο νοσοκομείο ημέρας είναι:

Άτομα με ψυχικά νοσήματα ηλικίας 16 – 45 ετών. Η απαραίτητη προϋπόθεση για την παρακολούθηση του προγράμματος είναι η συνεργασία με το οικογενειακό ή άλλο υποστηρικτικό περιβάλλον των ασθενών.

Θεραπευτική ομάδα παρέμβασης σε σπίτι

Απευθύνεται σε ανθρώπους με ψυχολογικά προβλήματα, οι οποίοι για διάφορους λόγους, δεν μπορούν να αναζητήσουν ψυχιατρικές υπηρεσίες όταν τις χρειάζονται τόσο από φορείς του δημοσίου όσο και από φορείς του ιδιωτικού τομέα.

Η παρέμβαση στο σπίτι διενεργείται από πολυεπιστημονική ομάδα που περιλαμβάνει: Ψυχίατρο, ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, νοσηλεύτη, εργοθεραπευτή.

Για την επίσκεψη σε σπίτι απαιτείται η συγκατάθεση τόσο του ασθενούς όσο και του περιβάλλοντός του. Η διάρκεια των παρεμβάσεων στο σπίτι είναι ωριαία και αφορά κατά μέσο όρο σε 15 επισκέψεις, ανάλογα με τους εκάστοτε θεραπευτικούς στόχους που συμφωνούνται. Αποκλείονται άτομα με κατάχρηση ουσιών ή με κάποιες συγκεκριμένες ψυχικές διαταραχές που εξ ορισμού αποκλείουν τη δημιουργική συνεργασία.

Αγωγή κοινότητας

Η συγκεκριμένη υπηρεσία έχει σαν στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού και φορέων για τα ψυχολογικά προβλήματα έτσι ώστε να

προλαμβάνονται, να αντιμετωπίζονται καλύτερα και να καταπολεμείται το «στίγμα» που συνοδεύει τη ψυχική νόσο.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού δημιουργήθηκε ένα Δίκτυο Επαγγελματιών Ψυχικής Υγείας (Δ.Ε.Ψ.Υ.Π.) που αποτελείται από 38 επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων (ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, εργοθεραπευτές, νοσηλεύτες) οι οποίοι σύστησαν 8 πολυεπιστημονικές ομάδες δράσης. Σε πρώτη φάση η ενημέρωση απευθύνεται σε: εκπαιδευτικούς, υγειονομικούς, εκκλησιαστικούς, αστυνομία και στο Δήμο Πατρέων.

Θεραπευτική ομάδα εξωτερικών ασθενών

Απευθύνεται σε νέα άτομα (18-40 ετών) με χρόνια ψυχολογικά προβλήματα και δυσκολίες στην κοινωνικότητά τους, οι οποίοι δε βρίσκονται σε οξεία φάση και δε χρήζουν νοσηλείας. Οι ομάδες είναι κλειστές, αποτελούνται από 8-10 άτομα βασίζονται στο αναπτυξιακό – εξελικτικό μοντέλο και έχουν υπαρξιακό και υποστηρικτικό προσανατολισμό. Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων καθορίζεται έπειτα από 1-2 αρχικές συνεντεύξεις.

Ομάδα υποστήριξης οικογενειών

Η συγκεκριμένη υπηρεσία περιλαμβάνει την ενημέρωση, εκπαίδευση και υποστήριξη (ψυχοεκπαίδευση) οικογενειών των οποίων κάποιο μέλος νοσεί χρόνια και σοβαρά. Η συχνότητα και ο αριθμός των συναντήσεων εξαρτάται από το αίτημα της οικογένειας και τις δυνατότητες της πολυεπιστημονικής θεραπευτικής ομάδας που αποτελείται από ψυχίατρο, ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, νοσηλεύτη και εργοθεραπευτή.

Εκπαίδευση

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα παρακολουθούν οι εργαζόμενοι στο ΚΨΥ, ειδικευόμενοι ιατροί και εκπαιδευόμενοι ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, νοσηλεύτες. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα πραγματοποιούνται σε καθημερινή βάση.

Κλινική έρευνα

Πραγματοποιείται η Προετοιμασία και ανακοίνωση κλινικών εργασιών σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια.

5.2.3 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Το προσωπικό το οποίο απαρτίζει το συγκεκριμένο ΚΨΥ περιλαμβάνει:

A. Μόνιμο Προσωπικό: δύο (2) ψυχιάτρους, τρεις (3) κοινωνικοί λειτουργοί, τέσσερις (4) νοσηλεύτες, δύο (2) εργοθεραπευτές, και ένα (1) προσωπικό καθαριότητας

B. Εθελοντές: δύο (2) ψυχολόγους, μία (1) γυμνάστρια, έναν (1) χοροδιδάσκαλο, και έναν (1) θεατρολόγο.

Αναμένονται να διοριστούν (ΑΣΕΠ): δύο (2) ψυχίατροι, δύο (2) νοσηλεύτες, τέσσερις (4) επισκέπτες υγείας, δύο (2) ψυχολόγοι, ένας (1) κοινωνικός λειτουργός, ένας (1) τεχνικός, ένας (1) διοικητικός.

5.2.4 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στις δραστηριότητες του συγκεκριμένου ΚΨΥ περιλαμβάνονται:

1. Συμμετοχή στην προσπάθεια σύστασης και ανάπτυξης Κοι.Σ.Π.Ε. στο Νομό Αχαΐας.

Ο Κοι.Σ.Π.Ε. (Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης) αποτελεί μια νέα μορφή συνεταιριστικής επιχειρηματικής δράσης ειδικά για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα που θεσμοθετήθηκε με το νόμο 2716/99. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσει οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα, έχει παραγωγική και εμπορική ιδιότητα και λειτουργεί ταυτόχρονα ως εμπορική και παραγωγική επιχείρηση αλλά και ως Μονάδα Ψυχικής Υγείας.

Βασικός στόχος του είναι η κοινωνική ενσωμάτωση και η επαγγελματική απασχόληση των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, συμβάλλοντας στην επανένταξή τους και στην κατά το δυνατό οικονομική τους αυτοδυναμία.

Τα μέλη του Κοι.Σ.Π.Ε. είναι:

- Ø Άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών. Τα μέλη από την κατηγορία αυτή μπορούν να συμμετέχουν στον Κοι.Σ.Π.Ε. με ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 35%
  - Ø Εργαζόμενοι στο χώρο ψυχικής υγείας, δημόσιοι υπάλληλοι, επαγγελματίες ψυχικής υγείας του Ε.Σ.Υ..Τα μέλη από την κατηγορία αυτή μπορούν να συμμετέχουν στον Κοι.Σ.Π.Ε. με ποσοστό μικρότερο ή ίσο του 45%
  - Ø Δήμοι, Κοινότητες, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., άλλα φυσικά πρόσωπα, ιδιώτες, εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό του Κοι.Σ.Π.Ε. Τα μέλη από την κατηγορία αυτή υποχρεωτικά πρέπει να συμμετέχουν στον Κοι.Σ.Π.Ε. με ποσοστό μικρότερο ή ίσο του 20%.
2. Εκδρομές 1 φορά το μήνα για εργαζόμενους και νοσηλευόμενους, με θεραπευτικό, ψυχαγωγικό και εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

5.3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών (Ιδρύθηκε «Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών»), ιδρύθηκε το 1956 και αποτέλεσε την πρώτη θεσμοθετημένη προσπάθεια ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα σε εποχές κατά τις οποίες κυρίαρχη ψυχιατρική πρακτική ήταν ο ασυλικός εγκλεισμός. Εισήγαγε και εφάρμοσε το πνεύμα της Κοινωνικής Ψυχιατρικής στην δημόσια περίθαλψη (χαρακτηριστικά της Αγγλοσαξονικής και Γαλλικής μεταρρύθμισης) οργανώνοντας προοδευτικά εξωνοσοκομειακούς τομείς ψυχικής υγιεινής για την πρόληψη και θεραπεία ψυχικών διαταραχών σε παιδιά και ενήλικες στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα. Στηρίχθηκε σε άρτια εκπαιδευμένους και καταξιωμένους συνεργάτες.

Στόχοι ήταν:

- Ø Η άρση της απομόνωσης και του αποκλεισμού των ψυχικά ασθενών.

- Ø Η δημιουργία πρότυπων υπηρεσιών πρόληψης και θεραπείας, ο υποδειγματικός χαρακτήρας των οποίων να χρησιμεύσει ως πρότυπο και ως πλαίσιο εκπαίδευσης στελεχών ψυχικής υγείας.
- Ø Η θεσμοθέτηση της μέριμνας για την κοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση των ψυχικά πασχόντων.
- Ø Η διάδοση των αρχών της ψυχικής υγιεινής στη χώρα.
- Ø Η ανάπτυξη της έρευνας και της συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς για την προώθηση κοινών επιστημονικών και κοινωνικών σκοπών.

Για την πραγμάτωση των σκοπών του το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών οργάνωσε δίκτυο υπηρεσιών με προληπτική και θεραπευτική λειτουργία καθώς και μία πολυδιάστατη εκπαιδευτική και ερευνητική δραστηριότητα.

5.3.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Στην Πάτρα, το Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών προσφέρει τις εξής υπηρεσίες:

Ιατροπαιδαγωγική Υπηρεσία Μονάδα Εφήβων:

Η συγκεκριμένη υπηρεσία δέχεται εφήβους 13-18 ετών που παρουσιάζουν οποιοσδήποτε δυσκολίες ψυχοκοινωνικής λειτουργικότητας, εξαιρουμένων των εφήβων που κάνουν συστηματική χρήση παράνομων εξαρτησιογόνων ουσιών, οι οποίοι και παραπέμπονται σε εξειδικευμένες υπηρεσίες προγραμμάτων απεξάρτησης. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται είναι:

- Ø Διάγνωση και αξιολόγηση
- Ø Θεραπευτικές παρεμβάσεις
- Ø Παρεμβάσεις πρόληψης
- Ø Εκπαίδευση επαγγελματιών ψυχικής υγείας

Στις διαγνωστικές υπηρεσίες περιλαμβάνονται: ψυχιατρική, ψυχολογική, ψυχομετρική αξιολόγηση.

Στις θεραπευτικές υπηρεσίες περιλαμβάνονται:

- Ø Ατομικές θεραπείες εφήβων

- Ø Συμβουλευτική γονέων
- Ø Ομαδική θεραπεία εφήβων
- Ø Ομάδα γονέων
- Ø Οικογενειακή θεραπεία

Παρεμβάσεις πρόληψης:

- Ø Συμβουλευτική στα πλαίσια συνεργασίας με σχολεία της κοινότητας.
- Ø Ομάδες βιωματικής εκπαίδευσης μαθητών ή/και εκπαιδευτικών σε δεξιότητες επικοινωνίας.
- Ø Στην Μονάδα Εφήβων παρέχεται ειδικότητα παιδοψυχιατρικής, πρακτική άσκηση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών ψυχολογίας, σπουδαστών κοινωνικής εργασίας.

Υπηρεσία Κοινωνικής Ψυχιατρικής - Συμβουλευτικό-Ψυχιατρικό τμήμα Ενηλίκων - Μονάδα Γνωσιακής Ψυχοθεραπείας

Σε αυτή την υπηρεσία προσφέρονται διαγνωστικές και θεραπευτικές υπηρεσίες σε ενήλικες άνω των 18 ετών. Στις διαγνωστικές υπηρεσίες περιλαμβάνεται νοομετρική αξιολόγηση κατά WAIS σύμφωνα με ισχύουσες διατάξεις με σκοπό την ένταξη σε καθεστώς προνοιακής μέριμνας.

Στις θεραπευτικές προσεγγίσεις συγκαταλέγονται:

- Ø συμβουλευτική παρέμβαση κατ' άτομο και προς οικογένειες, ζεύγη,
- Ø βραχεία ή/και μακρόχρονη υποστηρικτική ψυχοθεραπεία,
- Ø ατομική ψυχοθεραπεία βραχείας ή μακράς διάρκειας γνωσιακής, συστημικής ή/και ψυχοδυναμικής έμπνευσης,
- Ø ψυχιατρική παρακολούθηση και χορήγηση ψυχοφαρμακευτικής αγωγής.

Επίσης προωθείται η συνεργασία με οργανώσεις, φορείς, οργανισμούς της Κοινότητας προκειμένου για την προώθηση της επαγγελματικής αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης των θεραπευμένων. Η Υπηρεσία συμβάλλει στην εκπαίδευση επιστημόνων ψυχικής υγείας με παροχή ειδικότητας στην ψυχιατρική, πρακτική άσκηση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών ψυχολογίας, πρακτική άσκηση κοινωνικών λειτουργών, εποπτεία εθελοντικά εργαζόμενων επιστημόνων

ψυχικής υγείας. Η Υπηρεσία στελεχώνεται από ψυχιάτρους, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.

Υπηρεσία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης

Στην Μονάδα Ημερήσιας Περίθαλψης – Υπηρεσία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης παρέχονται στα πλαίσια Κέντρου Ημέρας υπηρεσίες εκπαίδευσης και αποκατάστασης σε λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας ηλικίας 18 – 55 ετών.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στοχεύουν στην πρόληψη υποτροπών της νόσου και αντιμετώπιση της λειτουργικής έκπτωσης, στην αποφυγή νοσηλειών, στην προαγωγή της λειτουργικής αυτονομίας, στην κοινωνική επανένταξη και προεπαγγελματική κατάρτιση των θεραπευόμενων. Η διαδικασία ένταξης στην Υπηρεσία περιλαμβάνει πλήρη διαγνωστική αξιολόγηση και ακολουθεί εξατομικευμένος θεραπευτικός σχεδιασμός.

Στα προγράμματα περιλαμβάνονται:

Ομαδικές θεραπευτικές δραστηριότητες

Ομάδα υποστηρικτικής ψυχοθεραπείας

Ομάδα εργοθεραπείας

Ομάδες έκφρασης μέσω της τέχνης (ζωγραφικής, θεάτρου, φωτογραφίας)

ομάδα δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης (αυτόνομης διαβίωσης, ατομικής φροντίδας, μαγειρικής)

Εργαστήριο εκπαίδευσης εργασιών γραφείου – εκπαίδευσης στην χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών

Τακτικές ατομικές συνεδρίες με τον θεραπευτή – πρόσωπο αναφοράς

Υποστηρικτική αρωγή των οικογενειών

Κοινοτικές παρεμβάσεις με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινότητας και μείωση του στίγματος.

Η θεραπευτική ομάδα στελεχώνεται από υπεύθυνη ψυχίατρο, βοηθό εμψυχώτρια, κοινωνικό λειτουργό, εργοθεραπευτή, τεχνικές εκπαιδευτριες ειδικής αγωγής. Επίσης, στην Υπηρεσία παρέχεται εκπαίδευση σε ειδικευόμενους ψυχιάτρους και νοσηλευτές ενώ παράλληλα πραγματοποιείται εθελοντική εργασία από ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική εργασία αποτελεί μια επιστήμη η οποία στη σύγχρονη κοινωνία θεωρείται λειτούργημα και εκπρόσωπος της είναι ο κοινωνικός λειτουργός ο οποίος φροντίζει για την αντιμετώπιση προβλημάτων του κοινωνικού συνόλου και σε ατομικό αλλά και σε συλλογικό επίπεδο.

Η κοινωνική εργασία είναι ένα από τα πιστοποιημένα επαγγέλματα ψυχικής υγείας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί στην ψυχική υγεία έχουν τα εφόδια να εργαστούν με άτομα για πολύπλοκα και δύσκολα ζητήματα. Έχουν ένα εύρος εμπειριών, εργαζόμενοι με άτομα που πάσχουν από κατάθλιψη, άγχος, διαταραχές διάθεσης και προσωπικότητας, ψυχώσεις, αυτοκτονίες, προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις, κρίσεις, τραύματα και ενδοοικογενειακές συγκρούσεις.

Η πρακτική της κοινωνικής εργασίας εκτείνεται από τις κλινικές δεξιότητες στην εργασία με άτομα που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές έως την εργασία με οικογένειες, ομάδες και κοινότητα. Η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών και οι δεξιότητες που απορρέουν από αυτή, εστιάζουν στο κοινωνικό περιεχόμενο και τις κοινωνικές επιπτώσεις, καθώς και τη θεραπεία της ψυχικής νόσου.

6.2 ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας «οι αρχές δεοντολογίας των κοινωνικών λειτουργών αποτελούν ένα βασικό εργαλείο για την άσκηση των καθηκόντων τους. Το γεγονός ότι στα πλαίσια της εργασίας τους αντιμετωπίζουν ηθικά διλλήματα και εμπόδια καθιστά αναγκαία την τήρηση των συγκεκριμένων αρχών ενώ παράλληλα ασκεί τα καθήκοντα του με σεβασμό στα άτομα τα οποία εξυπηρετεί. Στα κυριότερα σημεία των αρχών δεοντολογίας περιλαμβάνονται:

Όσον αφορά τη γενική συμπεριφορά:

- 1. Ο κοινωνικός λειτουργός υποχρεούται να συμπεριφέρεται με τρόπο που αρμόζει στην ιδιότητα και την εργασία του:*

2. Δικαιούται προστασίας της ιδιωτικής ζωής του, όπως ακριβώς ισχύει και για τα υπόλοιπα επαγγέλματα, εκτός αν η συμπεριφορά του αντιβαίνει στην εκπλήρωση των επαγγελματικών του υποχρεώσεων.
3. Οφείλει να διακρίνει σαφώς τις ενέργειες που υπάγονται στην σφαίρα της ιδιωτικής ζωής του από αυτές που υπάγονται στη σφαίρα εργασίας του ως κοινωνικού λειτουργού, ή ως αντιπροσώπου οργάνωσης ή ομάδας.
4. Ο κοινωνικός λειτουργός δεν ενεργεί ανειλικρινώς, μετερχόμενος απάτη, πλάνη ή παραπληροφόρηση.

Σχετικά με την παροχή υπηρεσιών αναφέρεται ότι:

1. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να αντιμετωπίζει ως πρωταρχική την υποχρέωση παροχής υπηρεσιών στα πλαίσια άσκησης του επαγγέλματός του.
2. Είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για την ποιότητα και το εύρος των υπηρεσιών που αναλαμβάνει, ορίζει και εκπληρώνει.
3. Ενεργεί με τρόπο που προλαμβάνει την απάνθρωπη ή πρακτική διακρίσεων πρακτική σε βάρος οιασδήποτε ατόμου ή ομάδας.

Στην ακεραιότητα αναφέρεται ότι:

1. Ο κοινωνικός λειτουργός υποχρεούται να ενεργεί σύμφωνα με τα υψηλότερα κριτήρια επαγγελματικής ακεραιότητας και αμεροληψίας.
2. Υποχρεούται να δραστηριοποιείται και να αντιστέκεται σε επιρροές και πιέσεις που παρεμβάλλονται στην άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας και αμερόληπτης κρίσης, ώστε να εκπληρώνει τις επαγγελματικές του υποχρεώσεις με συνέπεια, εντιμότητα και αντικειμενικότητα.
3. Υποχρεούται να μην εκμεταλλεύεται τις επαγγελματικές του σχέσεις για προσωπικό όφελος.

Απέναντι στα άτομα που εξυπηρετεί, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει:

1. να παρέχει τις υπηρεσίες του στους εξυπηρετούμενους του με αφοσίωση, πίστη, αποφασιστικότητα, αξιοποιώντας στο έπακρο τις επαγγελματικές του ικανότητες και προσόντα.
2. να μην εκμεταλλεύεται τις επαγγελματικές του σχέσεις με τους εξυπηρετούμενους προς ίδιον όφελος ή να ιδιοποιείται εξυπηρετούμενους κάποιας οργάνωσης για ιδιωτική άσκηση του επαγγέλματός του.
3. να μην ασκεί, επιτρέπει, διευκολύνει ή συνεργάζεται με κριτήριο την οιασδήποτε μορφής διάκριση λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας, θρησκείας, εθνοτικής καταγωγής, οικογενειακής κατάστασης, πολιτικών πεποιθήσεων, πνευματικής ή σωματικής αναπηρίας, ή οιασδήποτε άλλης προτίμησης ή ατομικού χαρακτηριστικού, ιδιότητας ή καθεστώτος.
4. να αποφεύγει σχέσεις ή δεσμεύσεις που δεν συμβιβάζονται με τα συμφέροντα των εξυπηρετουμένων του.
5. να μην εμπλέκεται σε σεξουαλικές σχέσεις με τους εξυπηρετούμενους του.
6. να ενημερώνει τους εξυπηρετούμενους του έγκυρα και πλήρως για την έκταση και τη φύση των παρεχόμενων σ' αυτούς υπηρεσιών.
7. να ενημερώνει και να προειδοποιεί τους εξυπηρετούμενούς του για τους κινδύνους, τα δικαιώματα, τις ευκαιρίες και τις υποχρεώσεις που αφορούν τις κοινωνικές υπηρεσίες που τους παρέχει.
8. να αναζητεί την συμβουλή και την άποψη των συναδέλφων του και των προϊσταμένων του για την προστασία των συμφερόντων των εξυπηρετουμένων του και να ενεργεί στα πλαίσια συλλογικών αποφάσεων, διεπαγγελματικής συμβουλευτικής και συνεργασίας ή εποπτείας εάν και όπως αυτά εφαρμόζονται στον φορέα εργασίας του.
9. να σέβεται την ιδιωτική ζωή των εξυπηρετουμένων του και τον εμπιστευτικό χαρακτήρα όλων των πληροφοριών που περιέχονται σε γνώση του στα πλαίσια άσκησης του επαγγέλματος του.
10. να συζητά με άλλους εμπιστευτικά ζητήματα που του αποκαλύπτουν οι εξυπηρετούμενοι του, χωρίς την συγκατάθεσή τους, μόνον όταν αυτό επιβάλλεται από επιτακτικούς επαγγελματικούς λόγους.

11. να ενημερώνει εμπειριστατωμένα τους εξυπηρετούμενους του για τα όρια της επαγγελματικής του εχεμύθειας σε δεδομένη κατάσταση, τους σκοπούς γνώσης των συγκεκριμένων πληροφοριών και τον τρόπο αξιοποίησής τους.

Όσον αφορά τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν τον κοινωνικό λειτουργό απέναντι στις οργανώσεις που απασχολείται αναφέρεται ότι:

1. Εργάζεται για τη βελτίωση της πολιτικής και των μεθόδων της οργάνωσης που απασχολείται και για την αποτελεσματικότητα και την ουσιαστική παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.
2. Υποχρεούται να μην αποδέχεται να εργαστεί ή να μην ρυθμίζει την τοποθέτηση σπουδαστών σε οργάνωση που έχει υποστεί κυρώσεις από αρμόδια όργανα λόγω παραβίασης των κριτηρίων που αφορούν το προσωπικό ή λόγω περιορισμού ή κυρώσεων των επαγγελματικών δραστηριοτήτων που αφορούν τους εξυπηρετούμενους ή λόγω παραβίασης των αρχών δεοντολογίας.
3. Υποχρεούται να προλαμβάνει και να εξαλείφει κάθε διάκριση που διαπιστώνει στην πολιτική προσλήψεων της οργάνωσης όπου απασχολείται και στην πολιτική και πρακτική απασχόλησης που ακολουθεί.
4. Οφείλει να αξιοποιεί με ευσυνειδησία μόνο για το σκοπό που προορίζονται τους πόρους της οργάνωσης, όπου εργάζεται.»

6.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας αποτελείται από:

- Τη συγκέντρωση στοιχείων για τη καταγραφή του κοινωνικού ιστορικού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα ψυχικής υγείας, του οικογενειακού, φιλικού και επαγγελματικού περιβάλλοντος τους.
- Τη βοήθεια στην προσαρμογή τους, δίνοντας πληροφορίες τόσο σε αυτούς όσο και στο περιβάλλον τους για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

- Την οργάνωση και την εποπτεία θεραπευτικών ομάδων με σκοπό την κοινωνικοποίηση και αξιοποίηση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας.
- Τη συνεργασία με άλλους φορείς για την διευκόλυνση, την υποστήριξη και την φροντίδα των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας.
- Την επίλυση πρακτικών προβλημάτων των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας (Καλλινικάκη, 1998).
- Τη συνεργασία με Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας σε προγράμματα.
- Τη συνεργασία με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες ψυχιατρείων, γενικών και ειδικών νοσοκομείων και Κέντρων Υγείας για παραπομπή και παρακολούθηση των ατόμων αυτών και την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων τους.
- Τη διοργάνωση δραστηριοτήτων ψυχαγωγίας-κοινωνικοποίησης των ατόμων αυτών καθώς και άλλες κοινωνικές δραστηριότητες σε συνεργασία με φορείς της κοινότητας, άλλα πλαίσια κοινωνικής φροντίδας ή ιδιώτες.
- Την εκπαίδευσή τους σε κοινωνικές συμπεριφορές.
- Την αξιολόγηση σχετικά με την πορεία τους ως μέλος της διεπιστημονικής ομάδας.
- Τη συνεργασία με όλες τις υπηρεσίες και ειδικότητες όπως ιατρούς, νοσηλευτές, ψυχολόγους, οικονομικούς και διοικητικούς υπαλλήλους για την καλύτερη φροντίδα και εξυπηρέτηση των ατόμων με προβλήματα υγείας.
- Τη συνεχή τους εκπαίδευση σε προγράμματα αποκατάστασης (Σταθόπουλος, 2003).

6.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Στη διάρκεια της απασχόλησής του σε μη κυβερνητικές οργανώσεις εθελοντικού χαρακτήρα, ο κοινωνικός λειτουργός εφαρμόζει και τις τρεις βασικές μεθόδους της κοινωνικής εργασίας:

- Κοινωνική Εργασία με Άτομα (Κ.Ε.Α.)
- Κοινωνική Εργασία με Ομάδες (Κ.Ε.Ο.)
- Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα (Κ.Ε.Κ.)

Παράλληλα, δίνεται πολλές φορές η δυνατότητα της άσκησης της κοινωνικής εργασίας με οικογένειες.

Πιο συγκεκριμένα:

Σχετικά με την πρώτη μέθοδο, την Κοινωνική Εργασία με Άτομα (Κ.Ε.Α.) ο κοινωνικός λειτουργός διενεργεί διαδικασίες έρευνας, αναγκών και διάγνωσης και με βάση τις ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί και την εφαρμογή των προγραμμάτων πραγματοποιεί μεθόδους θεραπευτικής διαδικασίας ή δραστηριοποιείται με βραχείες διαδικασίες εκτίμησης του προβλήματος με σκοπό να υπάρξει άμεση παροχή υλικής βοήθειας για την ικανοποίηση άμεσων αναγκών όπως για παράδειγμα για την επιβίωση. Στόχος του είναι να βοηθήσει τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας να ενσωματωθούν στο κοινωνικό σύνολο (Συλλογικό έργο, 2014).

Αναλαμβάνει την επιτήρηση, βοήθεια, ενίσχυση, ενδυνάμωση, παρότρυνση και επιβράβευση τους σύμφωνα με τους στόχους του κάθε προγράμματος και της κάθε οργάνωσης. Επίσης συμβάλλει σε δραστηριότητες για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους και στην οργάνωση ψυχαγωγικών εκδηλώσεων. Οι τεχνικές που ακολουθεί καθορίζονται από τη ομάδα της κάθε οργάνωσης.

Σχετικά με τη δεύτερη μέθοδο, την Κοινωνική Εργασία με Ομάδες (Κ.Ε.Ο.), ο κοινωνικός λειτουργός βοηθά στη διοργάνωση ομάδων ατόμων με ψυχικά προβλήματα με σκοπό την κινητοποίηση και εκπαίδευσή τους σε κοινωνικές δεξιότητες ή δεξιότητες της καθημερινής ζωής. (Συλλογικό έργο, 2014)

Στόχος αυτών των ομάδων είναι να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των ρόλων του κάθε μέλους και να ενισχυθεί η κατανόησή τους από την κοινότητα, καθώς και να

αυξηθεί το επίπεδο ευελιξίας των ρόλων και της συμπεριφοράς που απορρέουν από αυτούς.

Εκπαιδεύονται στο πως θα οργανώνουν μόνοι τους τη ζωή τους και πώς αυτή θα είναι όσο το δυνατόν πιο φυσιολογική (αρχή της κανονικοποίησης - normalization). Κάθε ομάδα που δημιουργείται, εμπνέεται από τους στόχους του κάθε προγράμματος που μπορεί να είναι η κοινωνικοποίηση, η κοινωνική επανένταξη και η ενσωμάτωση.

Στην τρίτη μέθοδο, την Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα (Κ.Ε.Κ.), ο κοινωνικός λειτουργός έχει να ασχοληθεί με δύο τομείς:

- Ø της ευαισθητοποίησης γύρω από την ύπαρξη και αντιμετώπιση των διαφόρων ψυχικών προβλημάτων και κινητοποίησης της κοινότητας εντάσσοντας τα άτομα με ψυχικά προβλήματα στους κόλπους της.
- Ø της δικτύωσης με κοινοτικούς φορείς στοχεύοντας στην ομαλή ένταξη των ενοίκων.

Συμμετέχει ή διοργανώνει την ενημέρωση των πολιτών για θέματα που αφορούν την ψυχική υγεία, τις εξω-νοσοκομειακές δομές που υπάρχουν σ' αυτή και το ρόλο τους. Συνεργάζεται με τους δήμους, τις ενορίες, τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας, τα νοσοκομεία, τα θέατρα, τους ιδιωτικούς συλλόγους, κ.α. (Συλλογικό έργο, 2014).

Τέλος, σε πολλές εθελοντικές οργανώσεις ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να δημιουργήσει και να λειτουργήσει ομάδες εθελοντών και εξυπηρετούμενων, για την επίτευξη των στόχων της οργάνωσης και για τη διευκόλυνση της δράσης – του σκοπού των ομάδων.

Γενικά, ο κοινωνικός λειτουργός στις εθελοντικές οργανώσεις ακολουθεί τις εξής διαδικασίες:

- Ø Κοινωνική μελέτη ή συλλογή στοιχείων.
- Ø Κοινωνική διάγνωση.
- Ø Προτάσεις – λύσεις (για τα ζητούμενα προβλήματα ή ανάγκες ή σκοποί).
- Ø Αξιολόγηση.

Οι αρμοδιότητες του κοινωνικού λειτουργού στις εθελοντικές οργανώσεις ορίζονται από τη εκάστοτε οργάνωση, ανάλογα με τα προγράμματα που εφαρμόζονται ειδικότερα, αλλά και από τις αρχές και αξίες του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας (δεοντολογία Κ.Ε.).

Διαδραματίζει σημαντικό και σπουδαίο ρόλο καθώς οι δραστηριότητες και το έργο του περιλαμβάνουν διαδικασίες ιδιαίτερα βοηθητικές στην ανάδειξη και ενίσχυση του εθελοντισμού.

Στον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού περιλαμβάνεται ο συμβουλευτικός και ο υποστηρικτικός στα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας και στο οικείο περιβάλλον τους. Παράλληλα, μπορεί να ευαισθητοποιήσει και να ενημερώσει την κοινότητα. Οι τρόποι για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο είναι διοργανώνοντας ημερίδες, συνέδρια, εκδηλώσεις κλπ.

Ακόμα, έχει εκπαιδευτικό ρόλο συμμετέχοντας σε ομάδες εκπαίδευσης εθελοντών, σε δραστηριότητες που δεν χρειάζονται ιδιαίτερες ικανότητες για προσφορά εθελοντικού έργου, σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες. Συμβάλλει στην πρόληψη των κοινωνικών προβλημάτων δημιουργώντας εθελοντικές ομάδες δράσης – αντιμετώπισης.

Κατέχει σημαντικό ρόλο στις ομάδες εθελοντών και συμμετέχει στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων. Συμμετέχει σε διαδικασίες συναλλαγής με φορείς και υπηρεσίες της κοινότητας, καθώς και σε ομάδες πίεσης προς τους κρατικούς φορείς διεκδικώντας αιτήματα που αφορούν τα άτομα με ψυχικά προβλήματα και τις οικογένειες τους (Συλλογικό έργο, 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε στην πόλη της Πάτρας σε εθελοντές κοινωνικούς λειτουργούς. Σκοπός της έρευνας ήταν να μελετηθεί κατά πόσο σχετίζεται ο εθελοντισμός με το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού καθώς, και πόσο ευαισθητοποιημένοι είναι ως επαγγελματίες υγείας σε αυτόν τον τομέα. Επιπλέον, θέλαμε να εξετάσουμε την απήχηση που έχει ο εθελοντισμός στους κοινωνικούς λειτουργούς στην πόλη της Πάτρας, αλλά και αν τους έχει βοηθήσει στην μετέπειτα πορεία και εξέλιξη ως άτομα και ως επαγγελματίες.

7.2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

- Ø Ποια είναι η εξέλιξη του εθελοντισμού στον τομέα της ψυχικής υγείας στην Ελλάδα από το παρελθόν έως σήμερα;
- Ø Ποια η θέση του εθελοντισμού στο Ελληνικό Κράτος σύμφωνα και με τα νομοθετικά πλαίσια που τον αφορούν; Ιστορική εξέλιξη, δικαιώματα και ευθύνες.
- Ø Ποια είναι η συμβολή του εθελοντισμού στον τομέα της ψυχικής υγείας;
- Ø Ποια είναι τα κίνητρα των εθελοντών κοινωνικών λειτουργών;
- Ø Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των εθελοντών;

7.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η ερευνητική μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι ποιοτική και βασίστηκε σε συνεντεύξεις. Βάσει του ερευνητικού εργαλείου της ημιδομημένης συνέντευξης μας δόθηκε η ευκαιρία να καταγραφούν σημαντικές πληροφορίες και να κατανοηθούν συναισθήματα, κίνητρα, στόχοι, επιδιώξεις και στοιχεία του περιβάλλοντος των ερωτώμενων. Τα πλεονεκτήματα που εξασφαλίστηκαν από την ποιοτική έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις ήταν η δυνατότητα για διευκρινήσεις πάνω σε ουσιαστικά θέματα, αφήνοντας περιθώρια για μια ουσιαστική συζήτηση συμπεριλαμβανομένων των εμπειριών των συνεντευξιζόμενων. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήσαμε

ημιδομημένη μορφή συνέντευξης. Ένας από τους λόγους που μας οδήγησε εκεί, είναι πώς αφενός μεν το συγκεκριμένο είδος συνέντευξης είναι και το πιο ευέλικτο και εύχρηστο, και αφετέρου επιτρέπει να εμβαθύνει κανείς περισσότερο. Επιπλέον, ένα ακόμη πλεονέκτημα της συγκεκριμένης συνέντευξης είναι ότι είναι εφικτό να αλλάξει η σειρά των ερωτήσεων καθώς και οι διευκρινίστηκες ερωτήσεις.

7.4 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

Πληθυσμός είναι το ευρύ σύνολο των υποκειμένων για το οποίο εξάγουμε συμπέρασμα. Ο πληθυσμός της έρευνας είναι το τμήμα αυτό του πληθυσμού το οποίο μπορεί να συμπεριληφθεί στην έρευνα, ή αλλιώς στατιστικός πληθυσμός. Αποτελείται δηλαδή από στοιχεία που είναι υποψήφια για να επιλεγούν στο σχηματισμό δείγματος.

Η διεξαγωγή της έρευνας διήρκεσε από τον Φεβρουάριο του 2016 έως τον Μάρτιο του 2016. Ειδικότερα, το δείγμα επιλέχθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι κατάλληλο και επαρκές για τη συγκεκριμένη έρευνα με κύριο στόχο όχι την ποσότητα - καθώς έχοντας ένα μεγάλο δείγμα υπάρχει πιθανότητα να χαθούν τα υποκειμενικά και εξατομικευμένα χαρακτηριστικά - αλλά την ποιοτική συλλογή των απαιτούμενων προς εξέταση δεδομένων.

Με αφορμή το θέμα που αφορά τον εθελοντισμό από κοινωνικούς λειτουργούς και συγκεκριμένα στον τομέα της ψυχικής υγείας, το δείγμα του πληθυσμού επιλέχθηκε με σκοπό να πληρεί τα προαναφερθέντα κριτήρια. Το ιδανικό δείγμα, συνεπώς, αποτελείται από εθελοντές οι οποίοι αφενός κατέχουν πτυχίο Κοινωνικής Εργασίας που τοποθετείται στην κατηγορία των ανθρωπιστικών επαγγελμάτων, αφετέρου τοποθετούνται και ενεργούν σε πλαίσια της ψυχικής υγείας συγκεκριμένα στη Δυτική Ελλάδα.

Το γεγονός ότι οι εθελοντές αυτοί έχουν πτυχίο Κοινωνικής Εργασίας συμβάλλει θετικά στην επιλογή τους ως αντιπροσωπευτικό δείγμα για την πραγματοποίηση της έρευνας μας. Οι ίδιοι διαθέτουν ήδη γνώσεις σχετικά με τα πλαίσια που αφορούν την ψυχική υγεία μέσω της σχολής και των μαθημάτων που διδάσκονται, μπορούν συνεπώς να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις όποιες προκλήσεις και ανάγκες παρουσιαστούν. Οι εθελοντές κοινωνικοί λειτουργοί που έχουν επιλεγεί σαν δείγμα, έχουν επιπροσθέτως διδαχθεί μέσω της σχολής όσον αφορά τον εθελοντισμό. Πολύ πιθανόν είναι, επιπλέον, να έχουν πραγματοποιήσει

κάποια πρακτική άσκηση μέσω της σχολής σε κάποιο τομέα ψυχικής υγείας, πράγμα που τους καθιστά ακόμη πιο έμπειρους.

Οι εθελοντές αυτοί είναι κοινωνικοί λειτουργοί, έχουν μια ξεκάθαρη και πλήρη εικόνα για το πλαίσιο αυτό της Ψυχικής Υγείας, δραστηριοποιούνται και δρουν ανάλογα με τις ανάγκες των ληπτών. Το δείγμα αυτό είναι κατάλληλο για την έρευνα εφόσον πρόκειται για κοινωνικούς λειτουργούς που έχουν μια ξεκάθαρη εικόνα για όσα αφορούν αφενός τον τομέα του εθελοντισμού και αφετέρου ευρείς και γενικές γνώσεις που αφορούν τον τομέα της ψυχικής υγείας. Οι συγκεκριμένοι εθελοντές είναι σταθεροί στα πλαίσια που ενεργούν και αυτό το γεγονός καθιστά το δείγμα της έρευνας αυτής έγκυρο.

Συγκεκριμένα το δείγμα της έρευνας αποτελείτο από γυναίκες και άνδρες κοινωνικούς λειτουργούς οι οποίοι εργάζονται εθελοντικά σε τομείς ψυχικής υγείας στη Δυτική Ελλάδα.

7.5 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ

«Η δειγματοληψία αφορά την λήψη ενός τμήματος από κάποιο ευρύτερο σύνολο. Γενικά, η δειγματοληψία θεωρείται επιτυχής όταν η επιλογή του δείγματος αποφέρει αποτελέσματα, δείκτες και μετρήσεις που είναι γενικεύσιμα και όσο το δυνατόν ακριβέστερα, δηλαδή βρίσκονται πιο κοντά στις αντίστοιχες παραμέτρους του πληθυσμού.»

Η δειγματοληψία που επιλέχθηκε για την ολοκλήρωση της έρευνάς αυτής είναι βολική, καθώς όσοι έλαβαν μέρος είναι κοινωνικοί λειτουργοί. Ακόμη, ανήκει στην κατηγορία των μη πιθανοτικών δειγματοληψιών. Μη πιθανοτική δειγματοληψία είναι αυτή, της οποίας τα δείγματα δεν επιλέγονται ανάλογα με την θεωρία των πιθανοτήτων. Στη Μη Πιθανοτική δειγματοληψία κατατάσσονται η Σκόπιμη δειγματοληψία ή δειγματοληψία κατά κρίση, η δειγματοληψία χιονοστιβάδας, η ποσοστική δειγματοληψία και τέλος τα διαθέσιμα υποκείμενα

Συγκεκριμένα, η έρευνα αυτή στηρίχθηκε στην υποκατηγορία της μη πιθανοτικής δειγματοληψίας, την ποσοστική. Η πιθανοτική δειγματοληψία είναι αυτή κατά την οποία το δείγμα επιλέγεται βάσει προκαθορισμένων χαρακτηριστικών, έτσι ώστε το σύνολο του πληθυσμού να διακατέχει τα ίδια στοιχεία που θα σταθούν βοηθητικά για την πραγματοποίηση της έρευνας.

7.6 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Το ερευνητικό εργαλείο που επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε για την διεξαγωγή της έρευνας μας είναι η συνέντευξη με σκοπό την άντληση όσων περισσότερων πληροφοριών. Η μορφή της συνέντευξης ήταν κατευθυντική ημιδομημένη εφόσον βασίζεται σε ένα σύνολο ερωτήσεων το οποίο τέθηκε με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους ερωτώμενους. Τα θετικά της μορφής αυτής της συνέντευξης είναι ότι αποτελούνταν από συγκεκριμένες ερωτήσεις για όλους με την ίδια σειρά και σε ορισμένες περιπτώσεις η ερώτηση μπορεί να ήταν και κλειστού τύπου.

Η ομάδα μας θέλησε να χρησιμοποιήσει αυτή τη μορφή έρευνας για τους παρακάτω λόγους, οι συνεντευκτές ελαττώνουν τις παρερμηνείες και τις παρανοήσεις, αλλά και να παρατηρήσουμε τους ερωτώμενους κατά τη ώρα της συνέντευξης. Άλλωστε η μέθοδος της συνέντευξης χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις όπου η έρευνα εστιάζει σε υποκειμενικό νόημα μιας κοινωνικής κατάστασης, σε προσωπικές αντιλήψεις, στάσεις ιδέες για ένα θέμα. Όπως και στη συγκεκριμένη έρευνα μας είναι η άντληση πληροφοριών για τα κίνητρα που παρακίνησαν τους εθελοντές να παρέχουν εργασία στον τομέα της ψυχικής υγείας. Οι ερωτήσεις που επιλέξαμε να αξιοποιήσουμε στην έρευνά μας είναι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, οι οποίες αφήνουν τον ερωτώμενο να αναπτύξει χωρίς ενδοιασμούς την γνώμη του. Θα πρέπει να είναι σαφής ο λόγος για τον οποίο πραγματοποιείται μια έρευνα αρά και κατά συνέπεια ερωτήσεις των συνεντεύξεων.

Όλες οι απαντήσεις των ερωτώμενων θα παραμείνουν ανώνυμες αλλά και ο κάθε ερωτώμενος δεν θα πρέπει να ανησυχεί για τις απαντήσεις όπου θα θελήσει να δώσει, εφόσον δεν υπάρχουν σωστές και λάθος αποκρίσεις και παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον η προσωπική εμπειρία και αντίληψη του εθελοντή παρά μια απάντηση η οποία θα καλούνταν ο ερωτώμενος να συμφωνήσει με την ερώτηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

8.1 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Α/Α	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΧΡΟΝΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ
1	Α	25	Πτυχίο Κ.Ε	1 χρόνος
2	Γ	29	Μεταπτυχιακό	2 μήνες
3	Γ	26	Μεταπτυχιακό	6 μήνες
4	Γ	46	Πτυχίο Κ.Ε	1 χρόνος
5	Γ	49	Πτυχίο Κ.Ε	5 χρόνια
6	Γ	52	Πτυχίο Κ.Ε	6 χρόνια
7	Γ	50	Πτυχίο Κ.Ε	7 χρόνια
8	Α	42	Μεταπτυχιακό	5 χρόνια
9	Α	26	Πτυχίο Κ.Ε	1 χρόνος
10	Γ	29	Πτυχίο Κ.Ε	1 χρόνος και 6 μήνες

Το δείγμα μας αποτελείται από επτά (7) γυναίκες και τρεις (3) άντρες ηλικίας εικοσιπέντε (25) έως πενήντα δύο (52) ετών. Από τους ερωτώμενους οι τρεις (3) είχαν μεταπτυχιακές σπουδές ενώ οι υπόλοιποι επτά (7) είχαν πτυχίο κοινωνικής εργασίας. Το δείγμα μας επιλέχθηκε τυχαία από υπηρεσίες που παρέχουν εθελοντική εργασία είτε οι εθελοντές είναι ενεργοί είτε για οποιοδήποτε προσωπικό λόγο έχουν σταματήσει να παρέχουν εθελοντική εργασία από τον Νομό Αχαΐας και συγκεκριμένα από την πόλη της Πάτρας.

Οι ηλικίες των ερωτώμενων αποδεικνύουν πως η προσφορά εθελοντικής εργασίας είναι κάτι το οποίο δεν συσχετίζεται τόσο με τις γνώσεις που έχει ο κάθε

κοινωνικός λειτουργός όσο με την θέληση της προσφοράς στον συνάνθρωπο αλλά και της απόκτησης εμπειρίας στον τομέα της ψυχικής υγείας. Τέλος κάτι το οποίο είναι άξιο προσοχής είναι το γεγονός πως ακόμα και τα άτομα που είναι καταρτισμένα εμπειρικά αλλά και από επαγγελματική αποκατάσταση παρέχουν εθελοντισμό για αρκετά χρόνια χωρίς να έχουν επαναπαυθεί μόνο στην εργασία που τους προσφέρει χρήματα.

8.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Χρονική περίοδος εθελοντισμού.

Στην παρούσα ποιοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω συνεντεύξεων, η πρώτη ερώτηση αφορά τη διάρκεια όπου οι ερωτηθέντες προσφέρουν εθελοντική εργασία στους τομείς ψυχικής υγείας που τοποθετούνται και από που ενημερώθηκαν για την υπηρεσία, στην οποία δρουν ενεργά. Όπως αποκρίθηκαν, η διάρκεια προσφοράς εθελοντικής εργασίας συνολικά κυμαίνεται από δύο (2) μήνες έως επτά (7) χρόνια. Συγκεκριμένα, ένας (1) ερωτώμενος προσφέρει εθελοντική εργασία δυο (2) μήνες, ένας (1) από έξι (6) μήνες, τρεις (3) από αυτούς από ένα (1) χρόνο ο καθένας. Άλλον ένας (1) δήλωσε πως τελεί εθελοντική δράση για ενάμιση (1,5) χρόνο, οι άλλοι δύο (2) από πέντε (5), ένας (1) έξι (6) και ένας (1) επτά (7) χρόνια: «...από ότι μπορώ να υπολογίσω, είμαι περίπου 7χρόνια εθελόντρια...» (E7).

Πηγή ενημέρωσης εθελοντή για την υπηρεσία.

Όσον αφορά την πηγή ενημέρωσής τους για τα προγράμματα προσφοράς εθελοντικής εργασίας, ένας (1) από τους ερωτώμενους απάντησε πως ενημερώθηκε από επιδοτούμενο πρόγραμμα voucher: «...Ενημερώθηκα για την υπηρεσία από ένα επιδοτούμενο πρόγραμμα voucher το οποίο μου την συνέστησε ως υπηρεσία εργασίας...» (E3), άλλος ένας (1) πληροφορήθηκε για την προσφορά εθελοντικής δράσης μέσω φυλλαδίου, δύο (2) από αυτούς ενημερώθηκαν μέσω του διαδικτυακού ιστότοπου (internet) και οι υπόλοιποι έξι (6) από κάποιον συνάδελφο.

Τα κίνητρα των εθελοντών για προσφορά εργασίας.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων, οκτώ στους δέκα (8 στους 10), στη συγκεκριμένη ερώτηση που κλήθηκε να απαντήσει συμφώνησε πως το μεγαλύτερο τους κίνητρο, έτσι ώστε να γίνουν εθελοντές, είναι η εμπειρία και η ικανοποίηση που θα αποκομίσουν κατά τη διάρκεια της προσφοράς τους, ένας (1) ανέφερε πως έγινε εθελοντής διότι δεν είχε δουλειά για κάποια περίοδο και έτσι το έκανε και άλλος ένας

(1) πως κίνητρό του ήταν η δύναμη που αποπνέουν οι εθελοντές και αντιμετωπίζουν ζητήματα και δυσκολίες:

«...Δουλεύω με ψυχικά ασθενείς κάτι που συσχετίζεται και με το επάγγελμά μου και είναι επιπλέον εμπειρία...». (E1)

Δυο (2) από αυτούς ανέφεραν πως η συγκεκριμένη θέση ήταν ευκαιρία διότι ήθελαν να ασχοληθούν ιδιαίτερα με το τομέα της ψυχικής υγείας και οι τρεις (3) από τους δέκα (10) συμφώνησαν πως κίνητρό τους ήταν η εφαρμογή της θεωρίας την πράξη και η ανάγκη τους για προσφορά στον συνάνθρωπο. Ένας ερωτώμενος αναφέρει:

«...Κάποια από τα κίνητρα μου είναι η σημαντικότητα της αλληλεγγύης, η αγάπη για τον συνάνθρωπο, η γνώση και η εμπειρία που θα αποκομίσω αφού σχετίζεται με το αντικείμενο σπουδών μου ως κοινωνική λειτουργός. Όταν προσφέρεις χαρά σε κάποιον νιώθεις κι εσύ ο ίδιος χαρούμενος και ικανοποιημένος με τον εαυτό σου...». (E3)

Συναισθήματα που γεννά ο εθελοντισμός.

Όσον αφορά τα συναισθήματα που προκύπτουν από την εθελοντική συμβολή τους στον τομέα της ψυχικής υγείας, και οι δέκα (10) στους δέκα (10) συμφώνησαν πως τα συναισθήματα είναι μόνο θετικά, και τόνισαν τη σημαντικότητα της χαρά και ικανοποίησης που εκλαμβάνουν από την εμπλοκή τους στο χώρο αυτό. Κάποιες αναφορές όπως καταγράφηκαν είναι οι εξής:

«...Η αλήθεια είναι πως θέλησα να διαπιστώσω αν μπορώ να εφαρμόσω στην πράξη τις γνώσεις που είχα από την σχολή. Το είδα πιο πολύ σαν πρόκληση αλλά το έκανα και για να προσφέρω στον συνάνθρωπο. Τα συναισθήματα πολύ θετικά. Προσφορά, ηθική ικανοποίηση, ευχαρίστηση...» (E8)

«...Να σχετιστώ με τον συγκεκριμένο τομέα κυρίως αλλά και για την απόκτηση εμπειρίας. Τα συναισθήματα που προέκυψαν είναι αρκετά. Ευχαρίστηση για τις επιπλέον γνώσεις και εμπειρίες που πήρα, ηθική ικανοποίηση που κατάφερα να σταθώ στο ύψος των περιστάσεων αλλά κυρίως απεριόριστη χαρά για την προσφορά μου στον συνάνθρωπο...». (E7)

Όπως προκύπτει, η ηθική ικανοποίηση, η ικανοποίηση για την ανταπόκριση σε ότι δίνεις, η ικανοποίηση για την απόκτηση εμπειριών, γνώσεων και για την

γενικότερη προσφορά καθώς και η πληρότητα είναι κάποια από τα συναισθήματα που περιγράφηκαν. Αξιοσημείωτη είναι και η απάντηση του ενός ερωτώμενου:

«...και τα συναισθήματα είναι κάτι το οποίο με γεμίζει χαρά και δεν θεωρώ τον εαυτό μου αδρανή όσο είμαι άνεργος...». (E1)

Απόψεις σχετικά με τον εθελοντισμό.

«...Θεωρώ πως υπάρχει διπλή άποψη για τον εθελοντισμό από την μια κινητοποίηση για την κοινωνική αλλαγή που θέλεις να δεις, από την άλλη ο εθελοντισμός είναι και μέσο εκμετάλλευσης τζάμπα πόροι που μπορεί να τους εκμεταλλευτεί η εκάστοτε διοίκηση για να αναδειχθεί. Τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχει ένας εθελοντής είναι ανάλογη συμπεριφορά με αυτή που θα έχει ως επαγγελματία...». (E1)

Και οι δέκα (10) στους δέκα (10) από τους εθελοντές Κοινωνικούς Λειτουργούς που ρωτήθηκαν για την γνώμη τους όσον αφορά τον εθελοντισμό, υπογράμμισαν τη σημαντικότητα του για την προσφορά στον συνάνθρωπο αλλά και την ικανοποίηση που εκλαμβάνεις πίσω από τη συμβολή σου. Η εμπειρία είναι ένα άλλο χαρακτηριστικό που ανέφεραν, ένας (1) υπογράμμισε τη σημαντικότητα του εθελοντισμού και τις ευθύνες που έχει ο εθελοντής και άλλος ένας (1) από τους δέκα ανέφερε πως είναι πολύ μικρός ο αριθμός των ενεργών εθελοντών που καταγράφονται και συμβάλλουν ενεργά σε διάφορες υπηρεσίες. Συγκεκριμένα:

«...Ο εθελοντισμός κατά την γνώμη μου είναι κάτι πολύ σημαντικό. Από την στιγμή που αυτού του είδους η "προσφορά εργασίας" γίνεται χωρίς οικονομική αμοιβή, σημαίνει πως αυτά τα άτομα (εθελοντές) αγαπούν αυτό που κάνουν και αγωνίζονται πραγματικά για αυτό. Αυτό που με λυπεί είναι ότι ο εθελοντισμός καλύπτει κάποια κενά του κράτους και με τη σειρά του εκείνο επαναπαύεται στη δράση του (εθελοντισμού) και μόνο. Ένας εθελοντής θα πρέπει να αισθάνεται αγάπη για αυτό που κάνει. Να δείχνει αφοσίωση, να έχει σεβασμό και ενσυναίσθηση και να ενημερώνεται διαρκώς για το αντικείμενο που ασχολείται ώστε να είναι αποτελεσματική η δράση του...». (E3)

Πολύ σημαντική, επιπλέον, είναι και η αναφορά τριών (3) εκ των δέκα (10) εθελοντών, οι οποίοι αναφέρουν μια άλλη πτυχή του εθελοντισμού. Συγκεκριμένα, αναφέρουν την εκμετάλλευση των πόρων που επικρατεί σε κάποιες περιπτώσεις με

αποτέλεσμα να μην τελείται σωστά ο ρόλος του εθελοντισμού στην κοινωνία του σήμερα, καθώς μίλησαν και για “τρύπες” στο Κράτος μέριμνας.

Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής.

Οι οχτώ (8) στους δέκα (10) όταν ερωτήθηκαν για τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτει ένας εθελοντής, μίλησαν για γνώσεις, συνέπεια, αφοσίωση, σεβασμό, ευαισθησία, διαρκή ενημέρωση, υπευθυνότητα και δοτικότητα. Πρόσθεσαν την διάθεση για προσφορά και την ενσυναίσθηση. Ένας (1) τόνισε πως η εικόνα και συμπεριφορά του εκάστοτε εθελοντή θα πρέπει να ‘ναι ανάλογη και αντίστοιχη με αυτή που διαθέτει ένας επαγγελματίας και ένας (1) άλλος μίλησε για τα όρια στις σχέσεις συνεργασίας. Όπως αναφέρουν δύο ερωτώμενοι:

«...Όσον αφορά στον εθελοντισμό, θεωρώ πως οι περισσότεροι γίνονται εθελοντές κυρίως για την απόκτηση εμπειρίας και όχι τόσο για την προσφορά στον συνάνθρωπο. Τώρα, όσο για τον εθελοντή, πιστεύω πως θα πρέπει να διαθέσει χρόνο αλλά και διάθεση ώστε να μπορεί να προσφέρει και να μη νιώθει κατώτερος από τους υπόλοιπους εργαζόμενους επειδή είναι ο ίδιος εθελοντής...». (E6)

«...Τώρα όσο για τον εθελοντή, θα πρέπει να διαθέτει συνείδηση, να μη λειτουργεί προς όφελός του, να είναι ευέλικτος και συζητήσιμος ,να έχει γνώση του αντικειμένου που ασχολείται, να μπορεί να διαθέτει χρόνο και να είναι συνεπής , όπως σε οποιαδήποτε άλλη εργασία...». (E9)

Μέθοδοι προσέλκυσης εθελοντών από την υπηρεσία.

Η πλειοψηφία των εθελοντών Κοινωνικών Λειτουργών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, συγκεκριμένα οχτώ (8) στους δέκα (10), συμφώνησαν πως το καταλληλότερο μέσο προσέλκυσης εθελοντών είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) καθώς και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το διαδίκτυο. Οι τέσσερις (4) από τους δέκα (10) πρότειναν τη διαφήμιση, οι δύο (2) την προώθηση που μπορεί να επιτευχθεί μέσω των μελών και οι άλλοι τρεις (3) ανέφεραν πως θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί προώθηση μέσω διαφόρων εκδηλώσεων που, όπως υπογράμμισε και ο ένας (1) εκ των οποίων, δύσκολα ολοκληρώνονται με επιτυχία στις μέρες μας. Ενδιαφέρουσα είναι η άποψη που ανέπτυξε ένας (1) από τους δέκα (10) πως η

συνεισφορά στην κοινότητα οφείλεται κυρίως στην προβολή που επιδιώκει ο εκάστοτε φορέας, στις δραστηριότητες που πραγματοποιεί, στην επαφή του με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΤΕΙ) της ίδιας αλλά και άλλων πόλεων αλλά και στις έρευνες που επιτρέπουν για του επιστήμονες. Ένας ερωτώμενος είπε:

«...Μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές μέσω διαφήμισης στα ΜΜΕ, μέσω Internet-facebook, μέσω σεμιναρίων, μέσω διαφόρων συγκεντρώσεων και δραστηριοτήτων όπως επίσης και μέσω προώθησης από τα ίδια τα μέλη (προσωπικό-εθελοντές-εξυπηρετούμενοι). Αν δεν καταστεί σαφές ότι η ανάγκη για εθελοντισμό είναι μεγάλη δεν θα υπάρχει και η αντίστοιχη ανταπόκριση...». (E3)

Επιπλέον ένας άλλος προσθέτει:

«...Δύσκολη ερώτηση. Θεωρώ πως είναι θέμα προσωπικού και ανθρώπων γενικότερα. Παρόλα αυτά πιστεύω πως θα πρέπει να υπάρχει ένα ευέλικτο πρόγραμμα για τους εθελοντές μέσα από το οποίο οι ίδιοι θα παίρνουν πρωτοβουλίες και αυτό φυσικά να φαίνεται προς τα έξω. Μέσω κάποιας διαφήμισης ίσως...». (E8)

Δυσκολίες και εμπόδια κατά τη διάρκεια δράσης του εθελοντή.

Στην ερώτηση αυτή που αφορά την πορεία της εμπειρίας των εθελοντών Κοινωνικών Λειτουργών, όσον αφορά τις δυσκολίες που πιθανόν αντιμετώπισαν στους φορείς δράσης τους και τον τρόπο αντιμετώπισής τους, όλοι οι ερωτώμενοι στο σύνολό τους (10) συμφώνησαν πως ανεξαρτήτως δυσκολιών δε θα εγκατέλειπαν την εθελοντική τους δράση και προσφορά.

Ένας (1) ερωτώμενος από τους δέκα (10) ανέφερε πως αν και δεν σταμάτησε την δράση την εθελοντική που παρέχει, ωστόσο υπήρξε κάποια περίοδος που αντιμετώπιζε δυσκολίες που αφορούσαν προσωπικά ζητήματα και τον είχα φέρει σε δύσκολη θέση. Επιπλέον, τρεις (3) από αυτούς υποστηρίζουν πως δεν αντιμετώπισαν καθ' όλη την περίοδο εθελοντικής τους δράση κάποια ιδιαίτερη δυσκολία είτε κάποιο δυσάρεστο γεγονός, πως η συνεργασία τους με τους αντίστοιχους φορείς ήταν πολύ καλή και παράλληλα ο ρόλος τους υπήρξε από την αρχή ξεκάθαρος. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων, δηλαδή οι έξι (6) από τους δέκα (10), συμφώνησε πως υπήρξαν δυσκολίες που χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια της δράσης τους και ταυτόχρονα υπογράμμισαν το γεγονός πως οι δυσκολίες αυτές προέρχονταν συγκεκριμένα από διαμάχες και διαφορές που υπήρξαν

συγκεκριμένα μεταξύ των εθελοντών και του προσωπικού των φορέων ψυχικής υγείας, στους οποίους συνέβαλλαν, ακόμη και με τη διοίκηση. Και οι πέντε (5) από αυτούς, παρ' όλα αυτά, δεν επηρεάστηκαν σε βαθμό σημαντικό ώστε να επιτρέψουν στα γεγονότα που διαδραματίζονταν να τους κάνουν να εγκαταλείψουν. Ακολουθούν οι απόψεις των ερωτώμενων όπως καταγράφηκαν:

«...Προσωπικά δεν αισθάνθηκα ποτέ την ανάγκη να φύγω γιατί είχα και έχω άμογη σχέση με το προσωπικό και τα μέλη της υπηρεσίας και ο ρόλος μου ήταν ξεκάθαρος...».
(E3)

Και:

«..Ναι αρκετά... Κάποια από αυτά ήταν η κατάχρηση του χρόνου που είχα να διαθέσω, η έλλειψη εποπτείας-πράγμα αρκετά σημαντικό για εμένα, ίσως το α και το ω μιας οργάνωσης-και σαφώς ορισμένα άσχημα συμβάντα...». (E7)

Οι ευθύνες ενός εθελοντή.

Οι απαντήσεις των ερωτώμενων στο σύνολό τους συνάδουν, κατά κύριο λόγο, και συμφωνούν πως οι ευθύνες και το προφίλ ενός εθελοντή χαρακτηρίζονται από κοινά στοιχεία, όπως αναφέρουν. Πιο συγκεκριμένα, από τα επικρατέστερα χαρακτηριστικά που ανέφεραν είναι η συνέπεια/τυπικότητα, η υπευθυνότητα, η αποδοτικότητα και η δοτικότητα απέναντι στον φορέα δράσης του κάθε εθελοντή. Μιλούν για τήρηση των κανόνων που επιβάλλει το κάθε πλαίσιο και επιπροσθέτως για γνώση και ενημέρωση σχετικά με τη δομή και τη λειτουργία του φορέα στον οποίο τελούν εθελοντικό έργο. Ένας (1) από τους δέκα (10) ερωτώμενους μιλά για ομαδικότητα, ικανότητα του εθελοντή να ηγηθεί και ακόμη πως ο ρόλος του δεν περιλαμβάνει την δημιουργία δυσάρεστων συναισθημάτων στους εξυπηρετούμενους. Πιο συγκεκριμένα:

«..Ο εθελοντής πρέπει να είναι ικανός να κρατήσει ενωμένη την ομάδα του και να μη δημιουργεί εντάσεις και γενικά δυσάρεστα συναισθήματα για κανένα λόγο, αντίθετα να διατηρεί τις ισορροπίες. Να μπορεί να ηγηθεί...». (E8)

Όπως αναφέρει ένας:

«...Συνέπεια, πρέπει να είσαι αποδοτικός σε αυτό που έχεις αναλάβει, πρέπει να τηρείς το ωράριο και τις εργασίες που έχεις αναλάβει...». (E2)

Ένας άλλος:

«...Να έχει σαφή γνώση της δομής και της λειτουργίας της υπηρεσίας. Να γνωρίζει το πλαίσιο, και τον ακριβή ρόλο του τι ακριβώς θα κάνει εκεί δηλαδή. Επιπλέον, θεωρώ πως θα πρέπει να ζητά την βοήθεια των υπόλοιπων εργαζομένων χωρίς δισταγμό. Δεν είναι ντροπή να ζητάς βοήθεια, ειδικά όταν έχεις να κάνεις με ανθρώπους...». (E7)

Η συμβολή της εθελοντικής δράσης στην επαγγελματική πορεία του κοινωνικού λειτουργού.

Στη συγκεκριμένη ερώτηση η πλειοψηφία των ερωτηθέντων και συγκεκριμένα οκτώ (8) στους δέκα (10) απάντησαν πως η συμβολή τους στην εθελοντική δράση τους καθιστά πιο σίγουρους σε θέματα εμπειρίας γνώσεων αλλά και δικτύωσης, εφόσον μέσα από την δουλειά σου προβάλλεσαι κιόλας. Από την παράθεση των εμπειριών τους αναφέρουν πως ο εθελοντισμός είναι και μια μορφή προϋπηρεσίας κα εξέλιξης ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός. Επιπλέον ένας (1) από ερωτώμενους απάντησε πως το να προφέρεις εθελοντική εργασία είναι πάρα πολύ σημαντικό και σου ανοίγουν πολλές επαγγελματικές πόρτες.

Πιο συγκεκριμένα κάποιοι από τους ερωτώμενους έχουν δώσει τις εξής απαντήσεις:

«...Οι εθελοντικές δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στη μετέπειτα επαγγελματική εμπειρία και ιδιαίτερα αν η εθελοντική δραστηριότητα γίνεται πάνω στο τομέα που έχεις σπουδάσει...». (E2)

«...Θα μπορούσε να συμβεί αυτό γιατί ο εθελοντισμός σε αυτήν την υπηρεσία είναι άμεσα συνυφασμένος με το αντικείμενο σπουδών μου...». (E3)

Είναι όμως λογικό μιας και κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός οι απόψεις να δίστανται έτσι κάποιοι από τους ερωτώμενους έχουν την αντίληψη πως δεν μπορούν να οι εθελοντικές δράσεις να τους συμβάλλουν στην επαγγελματική πορεία τους και δεν επωφελήθηκαν από αυτό ούτε όμως το επιδίωξαν χαρακτηριστικά παρακάτω παραθέτονται τα λεγόμενά τους:

Ένας αναφέρει:

«...Όχι. Δεν το έκανα άλλωστε γι αυτό το λόγο. Ούτε επιδίωξα να επωφεληθώ ποτέ από κάτι τέτοιο...». (E8)

Ακόμη ένας :

«...Όχι δεν με έχει βοηθήσει κάπου. Να σας πω την αλήθεια δεν το επεδίωξα κιόλας...».
(E10)

Η επιρροή της επιλογής του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας για συμβολή στον εθελοντισμό.

Στην παραπάνω ερώτηση οι εθελοντές κοινωνικοί λειτουργοί και η πλειοψηφία δηλαδή του δείγματός μας θεωρούν πως η επιλογή του επαγγέλματός τους έχει συμβάλλει κατά πολύ στον τομέα του εθελοντισμού αφού οι έξι (6) από τους δέκα (10) το θεωρούν κατά κύριο λόγο κίνητρο, απόκτηση εμπειρίας και πως μέσα από την παροχή εθελοντισμού είναι ικανοί να σταθούν σαν επαγγελματίες σε ένα ανάλογο πόστο. Συγκεκριμένα (1) ένας από τους ερωτώμενους θεωρεί πως υπάρχει μεγάλη επιρροή αλλά χρειάζεται και θέληση και όχι εκμετάλλευση του πτυχίου αυτούσια λέει τα παρακάτω:

«...Σίγουρα το συγκεκριμένο αντικείμενο σπουδών έπαιξε το ρόλο του αλλά θεωρώ ότι πιο πολύ σχετίζεται με την θέληση του ατόμου παρά με το πτυχίο του γιατί δυστυχώς οι περισσότεροι κοινωνικοί λειτουργοί που γνωρίζω "χρησιμοποιούν" το πτυχίο τους ως επάγγελμα και όχι ως λειτούργημα...». (E3)

Η απάντηση που δίνει ένας ακόμα κοινωνικός λειτουργός ότι η σχολή τον βοήθησε σε προσωπικό επίπεδο εφόσον :

«...Είχα πάντα μια ευαισθησία στους ανθρώπους και μέσα από τη σχολή κατάφερα να αποτύγω την λύπηση...». (E5)

Τέλος μόνο ένα (1) άτομο του δείγματος μας θεωρεί πως δεν συνέβαλε το πτυχίο του διότι θα το έκανε και χωρίς την απόκτηση αυτού:

«...Δεν με επηρέασε κάπου. Θα το έκανα δηλαδή έτσι κι αλλιώς...» (E8)

Η επίδραση της εθελοντικής εμπειρίας για την εξέλιξη ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργικός.

Η πλειοψηφία του δείγματος, δηλαδή οκτώ (8) στους δέκα (10), θεωρούν ότι ήταν θετική η επίδραση της εθελοντικής εμπειρίας για την μετέπειτα εξέλιξη τους ως

επαγγελματίες. Συγκεκριμένα και οι οκτώ (8) συμφωνούν πως είναι κυρίαρχο χαρακτηριστικό διότι τους προσάπτει υπευθυνότητα, τους καθιστά συνεπείς αλλά και τους προσφέρει γνώσεις στο να διαχειρίζονται καταστάσεις τους βελτιώνει και τους εξελίσσει ως ικανούς κοινωνικούς λειτουργούς.

«...Εννοείται πως συνέβαλλε όχι μόνο στην εξέλιξή μου ως κοινωνικό λειτουργό αλλά και στην εξέλιξή μου ως άτομο καθώς και στην διαμόρφωση του χαρακτήρα μου...». (E10)

Άλλοι δύο (2) από τους δέκα (10) υποστηρίζουν πως η εθελοντική εργασία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξη αλλά δεν είναι καθοριστικός παράγοντας η επιρροή της, αλλά παρόλα αυτά σου προσφέρει προϋπηρεσία. Συγκεκριμένα:

«...Ως ένα βαθμό ναι, θεωρώ πως με βελτιώνει. Αν και δεν πιστεύω πως είναι καθοριστικό για την πορεία σου ως άτομο...». (E7)

Η συσχέτιση της θεωρίας του εθελοντισμού με το πρακτικό κομμάτι.

Στην ερώτηση αυτή που τους τέθηκε, οι ερωτώμενοι συμφώνησαν όσον αφορά κάποια πράγματα αν και πρόβαλαν διαφορετικές απόψεις. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των εθελοντών κοινωνικών λειτουργών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, δηλαδή οι επτά (7) στους δέκα (10), υποστήριξαν με επιχειρήματα πως η θεωρία που γνωρίζει ο κοινωνικός λειτουργός μέσω της σχολής δεν ταυτίζεται καθόλου με την πράξη.

«...Είναι κάτι τελείως διαφορετικά η θεωρία με την πράξη. Μην ξεχνάμε κάθε περίπτωση είναι μοναδική και ίσως να μην χρειαστεί να χρησιμοποιήσεις καθόλου την θεωρία αλλά να κατευθυνθείς στη πράξη άμεσα...». (E4)

Τόνισαν πως η θεωρία αφορά το κομμάτι των γνώσεων και ότι δεν συνεισφέρει την ώρα της δράσης. Επίσης, πως είναι δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα, αφού η γνώση πολλές φορές δεν είναι αρκετή για την λύση κάποιων καταστάσεων. Όπως ανέφερε ένας εκ των ερωτηθέντων:

«...Όχι. Η πράξη είναι πολύ διαφορετική με την θεωρία, ανάλογα το πλαίσιο και το αντικείμενο στο οποίο εργάζεσαι δεν είναι πάντα εφικτό να ακολουθήσεις το θεωρητικό κομμάτι όπως το έχεις μάθει στη σχολή και αυτό εξαρτάται από τον άνθρωπο που έχεις απέναντί σου, το οικογενειακό και το κοινωνικό περιβάλλον του...». (E2)

Αντίθετα, οι τρεις (3) από τους δέκα (10) αν και κατά βάση συμφώνησαν πως η θεωρία διαφέρει από την πράξη, δεν ήταν κατηγορηματικοί ως προς την μη ταύτιση αυτών των δύο. Ανέφεραν πως εν μέρει υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ του πλαισίου του θεωρητικού με το πρακτικό. Υπερασπίστηκαν πως είναι αμφιλεγόμενοι και ένας (1) ανέφερε πως η θεωρία περισσότερο θα μπορούσε να συμπίπτει με το ψυχοθεραπευτικό κομμάτι. Ένας (1) αναφέρει:

«...Η εμπειρία μου ως εθελόντρια μου απέδειξε πως καλύπτει κάποια κομμάτια της θεωρίας της Κοινωνικής εργασίας αλλά σίγουρα απαιτούνται πολύ πιο άμεσες λύσεις γιατί είναι πολύ περισσότερες οι ανάγκες και οι υποχρεώσεις της εκάστοτε υπηρεσίας από την στιγμή που ο κρατικός μηχανισμός είτε υπολειτουργεί είτε είναι ανύπαρκτος...». (3)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πλειοψηφία των κοινωνικών λειτουργών, που έλαβαν μέρος στην έρευνα, δρα εθελοντικά σε διάφορα πλαίσια ψυχικής υγείας για μεγάλα χρονικά διαστήματα και πιο συγκεκριμένα από ένα (1) χρόνο και πάνω, γεγονός που αποδεικνύει πως τα πλαίσια λειτουργούν ικανοποιητικά, με αποτέλεσμα να προσελκύουν και να διατηρούν εν ενεργεία τους εθελοντές τους. Το έργο του εθελοντισμού είναι σημαντικό και ταυτόχρονα δύσκολο λόγω των υποχρεώσεων και των αναγκών που καλείται να καλύψει ο κάθε εθελοντής, ενώ παράλληλα είναι αξιοσημείωτη η συμμετοχικότητα που υπάρχει συγκεκριμένα στις μέρες μας, αφού η εθελοντική δράση είναι αμίσθωτη. Τέλος, ο μεγαλύτερος αριθμός των εθελοντών αποτελείται από επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς, οι οποίοι είναι πιο μεγάλοι ηλικιακά, από σαράντα (40) ετών και πάνω. Οι άνθρωποι αυτοί διαθέτουν εμπειρία, γνώσεις και μια σταθερή ζωή σε προσωπικό, οικονομικό και επαγγελματικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να μπορούν να διαθέτουν χρόνο για αυτό, ενώ αντίθετα οι εθελοντές μικρότερης ηλικίας αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στην εύρεση εργασίας μέσω αυτού.

Σε γενικότερο πλαίσιο, και όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, η πλειοψηφία του δείγματος των εθελοντών υποστηρίζει πως η επιλογή της δράσης τους αυτής θα γινόταν ανεξαρτήτως του πτυχίου της Κοινωνικής Εργασίας, πράγμα που αποδεικνύει πως υπάρχουν ερεθίσματα από το ευρύτερο περιβάλλον τους σχετικά με την εμπλοκή τους στο συγκεκριμένο τομέα. Οι άνθρωποι αυτοί, υποστηρίζουν πως ανεξαρτήτως της ειδικότητάς τους και πάλι θα επέλεγαν να γίνουν εθελοντές σε πλαίσιο ψυχικής υγείας. Ωστόσο, η ολοκλήρωση των σπουδών τους που ανήκουν στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα συνέβαλε επιπλέον στην επιλογή του εθελοντισμού, αφού μέσω της σχολής αποκτούν τις γνώσεις σχετικά με το θέμα του εθελοντισμού σε θεωρητικό πλαίσιο, αλλά και πρακτικά μέσω των εργαστηριακών πρακτικών ασκήσεων (ΕΠΑ).

Σε αντιστοιχία με τη βιβλιογραφία και όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα, οι εθελοντές αναγνωρίζουν τα δικαιώματα και τις ευθύνες τους. Πιο συγκεκριμένα, μέσω του εθελοντισμού καλλιεργείται ο επαγγελματισμός τους, εξελίσσονται σαν προσωπικότητες, αποκτούν δεξιότητες, ευαισθητοποιούνται και είναι ικανοί να

διαχωρίσουνε τον εθελοντισμό από την φιλανθρωπία. Επιπλέον, γνωρίζουν πως η προσφορά τους γίνεται αφιλοκερδώς, πράγμα που δεν στέκεται εμπόδιο ώστε να συνεχίσουν, ενώ παράλληλα ξέρουν πως ο εθελοντισμός δεν είναι κάτι απλό, αξιοποιούν τον επαγγελματισμό τους, αναγνωρίζουν τις ευθύνες τους και είναι τυπικοί.

Κάτι αξιοσημείωτο που προέκυψε από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι το γεγονός πως κατά το σύνολό τους οι εθελοντές ενημερώθηκαν σχετικά με τη δράση του εθελοντισμού της υπηρεσίας τους μέσω κάποιου συναδέλφου που πιθανόν να είχε τελέσει και ο ίδιος τη δράση αυτή είτε παρόμοια. Από αυτό συμπεραίνεται πως δεν προβάλλεται το έργο του εθελοντισμού, ούτε υπάρχει κάποιου είδους ενημέρωση για το κοινό ώστε να μάθουν και να παρακινηθούν να γίνουν εθελοντές. Ενώ υπάρχουν αρκετά μέσα ενημέρωσης και προβολής του έργου του εθελοντισμού, παρ' όλα αυτά δεν γίνεται αξιοποίησή τους από τις υπηρεσίες ώστε να ενημερώσουν και ευαισθητοποιήσουν ομάδες του πληθυσμού για ανταπόκριση και συμμετοχή. Αν υπήρχε η κατάλληλη αλλά και απαραίτητη προβολή και σχετική ενημέρωση για το έργο του εθελοντισμού, τότε πιθανόν να υπήρχε αύξηση της συμμετοχικότητας των εθελοντών σε πολλούς τομείς.

Ταυτόχρονα, όλοι οι εθελοντές που έλαβαν μέρος στην έρευνα απάντησαν ομόφωνα πως τα συναισθήματα που τους γεννά η προσφορά είναι θετικά. Μίλησαν για ικανοποίηση, χαρά, ανταπόδοση της προσφοράς από τους εξυπηρετούμενους, πληρότητα και απόκτηση εμπειριών και γνώσεων, σημαντικών για την επαγγελματική τους εξέλιξη. Αν και κάποιοι από τους ερωτώμενους σημείωσαν πως αντιμετώπισαν κατά καιρούς δυσκολίες και εμπόδια, ωστόσο κανένας δεν θέλησε να παραιτηθεί και να εγκαταλείψει. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι πως η συνεισφορά του εθελοντισμού είναι σημαντική και προσοδοφόρα. Οι εθελοντές είναι ικανοποιημένοι με τη θέση τους αλλά και με το ρόλο του πλαισίου, αφού όπως τόνισαν δύσκολα θα εγκατέλειπαν για τον οποιοδήποτε λόγο τη δράση τους, αν και μπορεί ήδη να αναγνωρίζουν κάποια κενά και αρνητικά στοιχεία, όπως υπογράμμισαν κάποιοι για την εκμετάλλευση των πόρων από το Κράτος.

Μέσω της σχολής της Κοινωνικής Εργασίας προωθούνται γνώσεις που πλαισιώνουν την αρχική πορεία του κοινωνικού λειτουργού, πάνω στις οποίες θα πατήσει για να πραγματοποιηθούν οι δράσεις του. Οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί υπογραμμίζουν πως το κομμάτι των γνώσεων απέχει κατά πολύ από το

πρακτικό. Κάθε περίπτωση είναι μοναδική και για το λόγο αυτό δεν επαρκούν μόνο οι θεωρητικές γνώσεις αλλά σημαντικά μετράει η εμπειρία. Άλλωστε, η πράξη είναι πολύ διαφορετική με την θεωρία, ανάλογα το πλαίσιο και το αντικείμενο στο οποίο εργάζεται δεν είναι πάντα εφικτό να εφαρμοστεί το θεωρητικό κομμάτι που διδάσκεται μέσω της σχολής. Συνεπώς οι γνώσεις είναι η βάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί επαγγελματικά ο κάθε κοινωνικός λειτουργός, αλλά παρ' όλα αυτά η εμπειρία είναι αυτή που σε καθιστά επαγγελματία.

Συνοπτικά, το σύνολο των αποτελεσμάτων απέδειξε πως στην πλειοψηφία τους οι εθελοντές επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί που λάβανε μέρος στην έρευνα υπογραμμίζουν τα θετικά που επιφέρει ο εθελοντισμός και η σημαντικότητα της συμβολής του στην προσωπικότητα τους. Αναγνωρίζουν αφενός τα αρνητικά στοιχεία που υφίστανται αλλά και όλες τις ευθύνες που τους αποκομίζονται. Επίσης γνωρίζουν και περιγράφουν την εικόνα που οφείλει να έχει ένας εθελοντής, στοιχεία όπως η τυπικότητα, η συνέπεια και η υπευθυνότητα, τα οποία χαρακτηρίζουν και τους ίδιους. Είναι προσφορά χωρίς ανταλλάγματα και κάνεις από τους εθελοντές κοινωνικούς λειτουργούς δε θα εγκατέλειπε τη θέση αυτή παρά τις όποιες δυσκολίες. Τους συμπληρώνει η προσφορά αυτή καθώς επιφέρει χαρά, ικανοποίηση, ολοκλήρωση και άλλα σημαντικά συναισθήματα ενώ ταυτόχρονα γνώσεις και εμπειρία.

Σαν επίλογος αξίζει να αναφερθεί πως ο εθελοντισμός στις μέρες μας δεν εξελίσσεται ούτε προωθείται όπως θα μπορούσε διότι υπάρχουν πολλά κενά από την μεριά του Κράτους και κάποιες φορές, όπως αναφέρεται, γίνεται εκμετάλλευση πόρων, οι οποίοι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για το γενικό καλό. Ο εθελοντισμός είναι ένα ζήτημα το οποίο θα μπορούσε να είναι περισσότερο διαδεδομένο αν γινόταν η κατάλληλη προώθηση δια μέσω των ίδιων των πλαισίων, έτσι ώστε να μεγαλώσει ο αριθμός των εθελοντών που συνεισφέρουν στις διάφορες υπηρεσίες. Τονίστηκε επιπροσθέτως από τους εθελοντές κοινωνικούς λειτουργούς πως υπάρχουν κενά όσον αφορά το Κράτος Πρόνοιας και Μέριμνας.

9.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ερευνητική ομάδα μετά την βιβλιογραφική ανασκόπηση και κατά την ερευνητική διαδικασία κατέληξε στις παρακάτω προτάσεις για μια διαφορετική προσέγγιση του εθελοντισμού:

- Αρχικά σε κρατικό επίπεδο θα μπορούσε το Κράτος σε συνεργασία με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας να διοργανώνει σεμινάρια, ημερίδες και γενικά ενημερώσεις με σκοπό την εκπαίδευση των ατόμων όσον αφορά τον εθελοντισμό.
- Είναι σημαντικό οι διάφορες υπηρεσίες να προωθούν και να προβάλλουν το έργο του εθελοντισμού μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), έτσι ώστε να υπάρχει δυνατότητα ενημέρωσης και αύξησης της συμμετοχικότητας.
- Η εποπτική διαδικασία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες διαδικασίες πρόληψης που θα μπορούσε να πραγματοποιείται από κάποιον καταρτισμένο τουλάχιστον δύο (2) φορές τον μήνα επαγγελματία, έτσι ώστε να τελούν οι εθελοντές τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες τους σωστά.
- Σε ατομικό επίπεδο ο κάθε εθελοντής, είτε είναι κοινωνικός λειτουργός είτε ασχολείται με τον εθελοντισμό θα πρέπει να αντιλαμβάνεται τις πραγματικές ανάγκες του ατόμου ξεχωριστά και της ομάδας μαζικά έτσι ώστε να έρχεται σε επαφή και να μπορεί κυλάει ομαλά η συνεργασία.
- Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω οι εθελοντές έχουν πέρα από ευθύνες και δικαιώματα έτσι δεν θα πρέπει να υπάρχει εκμετάλλευση από την υπηρεσία προς τον εθελοντή και να τηρείται σωστά το ωράριο του εθελοντισμού που έχει δηλωθεί.
- Μια ακόμη πρόταση για σωστό εθελοντισμό θα ήταν σε κάθε υπηρεσία να βρίσκεται ένας εξειδικευμένος με τον τομέα του εθελοντισμού ή ακόμα και ψυχίατρος για να παίρνει συνέντευξη από κάθε υποψήφιο εθελοντή και να βλέπει αν είναι σε θέση να αναλάβει εθελοντικές δράσεις.
- Τέλος ο εθελοντισμός είναι κάτι το οποίο μπορεί να διδαχθεί σε αρχικό στάδιο από το σχολείο άρα μια πρότασή μας είναι θα ήταν να υπάρχει διδακτική ώρα μαθήματος με το ευρύτερο θέμα του εθελοντισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανθόπουλος Χ., (2000). *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία – η εθελοντική δράση στη συνταγματική προοπτική*. Αθήνα: Οξύ.

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, (2005). *Εγχειρίδιο Εθελοντισμού «Μάθε, Δες, Δράσε»*.

Ευθυμίου Κ., Μαυροειδή Αθ., Παυλάτου Ε., (2000). *Πρώτες Βοήθειες Ψυχικής Υγείας. Ένας οδηγός για τις ψυχικές διαταραχές και την αντιμετώπισή τους*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

European Youth Forum, (2012). *Χάρτη των εθελοντών Ευρωπαϊκή Χάρτα για τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εθελοντών*. Belgium.

Καλλινικάκη Θ., (1998). *Κοινωνική Εργασία – Εισαγωγή στη Θεωρία και στην Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαδιανός Μ., (2004). *«Σχιζοφρένεια, σχιζοτυπικές και παραληρητικές διαταραχές»*, *Κλινική Ψυχιατρική*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Μπιλανάκης, Ν., (2006). «Μη κυβερνητικές οργανώσεις και υπηρεσίες ψυχικής υγείας». Αθήνα: Αρχιπέλαγος.

Μπουρίκος Δ., (2014). *Κοινωνική εργασία και ψυχική υγεία*. Αθήνα: Βήτα.

Παπαδημητρίου Γ., Λιάππας Ι., Λυκούρας Ε., (2013). *Σύγχρονη Ψυχιατρική*. Αθήνα: Βήτα

Παπαϊωάννου Κ., (2008). *Κλινική κοινωνική εργασία- κοινωνική εργασία με άτομα*. Αθήνα: εκδόσεις Έλλην.

Πολυζωίδης Π., (2006). «Εθελοντισμός στην κοινωνική προστασία». Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σικελιανού Δ., (2010). *Κλινική ψυχοπαθολογία ενηλίκων*. Αθήνα: Διόνικος

Σολδάτος Κ., Λυκούρας Λ., (2006). *Σύγγραμμα ψυχιατρικής*. Αθήνα: Βήτα.

Σταθόπουλος Π., (2003). *Κοινωνική Πρόνοια – Μια Γενική Θεώρηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Thornicroft G., Tansella M., (2010). Για μια καλύτερη φροντίδα της ψυχικής υγείας. Αθήνα: εκδόσεις τόπος.

Χριστοδούλου Γ. και συνεργάτες, (2004). *Ψυχιατρική (Β΄ Τόμος)*. Αθήνα: Βήτα.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΕΚΠΕΘΕ: Ευρωπαϊκή Έκφραση, (2006), Οδηγός προσέγγισης εθελοντών

διαθέσιμο στο

http://www.ekfrasi.gr/UserFiles/programmes/alkistis_odigos_ethelonton.pdf

Rochester, C., Ellis Paine, A., Howlett, S. (2010) Volunteering and Society in the 21st_Century

διαθέσιμο στο

<http://www.palgraveconnect.com/pc/doifinder/view/10.1057/9780230279438>

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

<http://www.opengov.gr/types/?p=2464>

Απόφαση του Συμβούλιου της 27ης Νοεμβρίου 2009 για το ευρωπαϊκό έτος εθελοντικών δραστηριοτήτων που προωθούν την ενεργό συμμετοχή του πολίτη (2011) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0037&from=EL>

Volunteering in the European Union, A Final Report submitted by GHK for the Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC-EA), Directorate General Education and Culture (DG EAC), 17 February 2010

http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

Στατιστική ΙΙ, Δρ. Χρήστος Εμμανουηλίδης. Διαθέσιμο στο

<http://users.auth.gr/cemman/teaching/Statistics%20II/Sampling.pdf>

<http://socialactivism.gr/index.php/koinonia-politon/118-κοινωνία-πολιτών-και-ψυχική-υγεία>

<http://www.epsype.gr/index.php/el/εθελοντισμος.html>

<http://www.noesi.gr/book/kodikas-deontologias-toy-koinonikoy-leitoyrgoy-skle>

<http://www.psychargos.gov.gr/Documents2/Ypostirixi%20Forewn/Periodiko.pdf>

<http://sopsipatron.gr/istoriko/>

<http://sopsipatron.gr/orama-apostoli/>

<http://sopsipatron.gr/ds-sopsy-patras/>

<http://sopsipatron.gr/ypiresies/>

<http://sopsipatron.gr/programmata/>

<http://sopsipatron.gr/paremvasis-sti-koinotita/>

<http://www.agandreashosp.gr/depts/kpy/kpy.htm>

<http://www.ekepsye.gr/web/guest/center-profile>

<https://static.eudoxus.gr/books/65/chapter-11765.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

« ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΧΑΡΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΝ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ»

Τα σημαντικότερα σημεία της συγκεκριμένης Χάρτας όσον αφορά τα δικαιώματα των εθελοντών έχουν ως εξής:

Άρθρο 1

Οποιοσδήποτε κάνει μια εθελοντική δραστηριότητα δικαιούται να ονομάζεται «εθελοντής», αν το επιθυμεί, και μπορεί να έχει εξουσιοδότηση σε αυτά τα βασικά δικαιώματα.

Άρθρο 2

Οι εθελοντές έχουν δικαίωμα στην πλήρη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, όταν πραγματοποιούν μια εθελοντική δραστηριότητα.

Άρθρο 3

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ίση πρόσβαση σε εθελοντικές ευκαιρίες⁷ και σε προστασία ενάντια σε όλων των ειδών διακρίσεις σε σχέση με την ηλικία, το φύλλο, τη σεξουαλική ταυτότητα, τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τις ειδικές ικανότητες, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες απόψεις, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, την σύνδεση με κάποια εθνική μειονότητα, περιουσιακή κατάσταση, γέννηση ή άλλη κατάσταση και δεν πρέπει επίσης να γίνεται διάκριση για την προέλευσή τους ή τις πεποιθήσεις τους (European Youth Forum, 2012).

Άρθρο 4

Κανείς δεν πρέπει να παρεμποδίζεται από τον νόμο για τη συμμετοχή του σε μια εθελοντική δραστηριότητα της επιλογής του, όσο αυτή η εθελοντική δραστηριότητα πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και συμβάλλει στο δημόσιο καλό.

Άρθρο 8

Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να κάνει εθελοντισμό εκτός συνόρων της χώρας στην οποία γεννήθηκε. Συνεπώς, εάν χρειάζεται, η βίζα πρέπει να αποκτείται χωρίς χρέωση μέσα από μια ανοιχτή, προσιτή και διαφανή διαδικασία, η οποία ευνοεί την κινητικότητα του εθελοντή.

Άρθρο 9

Κάθε εθελοντής έχει δικαίωμα αποζημίωσης των εξόδων που πραγματοποιεί και σχετίζονται με την εθελοντική δραστηριότητα, σεβόμενοι τα διαφορετικά επίπεδα αποζημίωσης που προκύπτουν από την ποικιλία των εθελοντικών δράσεων. Αυτές οι αποζημιώσεις πρέπει να εξαιρούνται από κάθε είδους φορολόγηση (European Youth Forum, 2012).

Άρθρο 13

Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την εθελοντική δραστηριότητά του στο πιο κατάλληλο επίπεδο. Επιπλέον, κάθε εθελοντής πρέπει να έχει πρόσβαση στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων της Οργάνωσης. Κάθε εθελοντής πρέπει να έχει κυριότητα του έργου στο οποίο συμμετέχει, μέσα από την συν-απόφαση στη διαδικασία εφαρμογής και το δικαίωμα να συμμετέχει στις δημοκρατικές διαδικασίες που σχετίζονται με το έργο αυτό.

Άρθρο 15

Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να αναγνωρίζονται η συνεισφορά, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που κερδίζει μέσω των εθελοντικών δραστηριοτήτων, από τις επίσημες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές δομές και ινστιτούτα. Οι εθελοντές πρέπει να έχουν το δικαίωμα να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και ικανότητες, αλλά και το χώρο να ανακαλύψουν, να πειραματιστούν και να αναπτύξουν το δικό τους μονοπάτι μάθησης (European Youth Forum, 2012).

Όσον αφορά τις ευθύνες των εθελοντών όπως παρουσιάζονται στην «Ευρωπαϊκή Χάρτα για τα Δικαιώματα και τις Ευθύνες των Εθελοντών» έχουν ως εξής:

Άρθρο 17

Κάθε εθελοντής σέβεται τους κανόνες δικαίου και της μη διάκρισης καθ' όλη την εθελοντική τους δραστηριότητα.

Άρθρο 18

Κάθε εθελοντής έχει την υπευθυνότητα να σέβεται την ενσωμάτωση, την αποστολή, τους στόχους και τις αξίες του παρόχου εθελοντισμού.

Άρθρο 19

Κάθε εθελοντής σέβεται τις δεσμεύσεις που γίνονται με τον πάροχο εθελοντισμού, σχετικά με την ποσότητα του χρόνου και την προσπάθεια που έχουν κοινά συμφωνηθεί να γίνουν στην εθελοντική δραστηριότητα και στην ποιότητα που πρέπει να αποδοθεί.

Άρθρο 20

Κάθε εθελοντής έχει την υπευθυνότητα να συμμετέχει σε εκπαιδεύσεις που προσφέρονται και απευθύνονται στον εθελοντή και σχετίζονται με τις δεξιότητες που χρειάζονται προκειμένου να διεξαχθούν οι συμφωνημένες εργασίες. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν στους εθελοντές (European Youth Forum, 2012).

Άρθρο 21

Κάθε εθελοντής σέβεται την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών (της Οργάνωσης), πιο συγκεκριμένα σχετικά με νομικά ζητήματα και με ό,τι αφορά προσωπικά στοιχεία των μελών, του προσωπικού και τους δικαιούχους των εθελοντικών δραστηριοτήτων.

Άρθρο 22

Κάθε εθελοντής αντιλαμβάνεται ότι ο εθελοντισμός στοχεύει σε οφέλη για το κοινό καλό ή την κοινωνία.

Άρθρο 23

Κάθε εθελοντής συνεργάζεται με άλλους εθελοντές μέσα στην Οργάνωση όπου χρειάζεται και συμβάλλει στην βιωσιμότητα της Οργάνωσης μέσα από την επικοινωνία με τους υπόλοιπους και την παράδοση στο τέλος της δέσμευσής τους (European Youth Forum, 2012).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δημογραφικά στοιχεία:

Ø Φύλο

Ø Ηλικία

Κύριο μέρος ερωτήσεων:

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής και από που ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;
2. Ποια τα κίνητρα σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα και ποια συναισθήματα που προκύπτουν;
3. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό και ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά τη γνώμη σας;
4. Πως πιστεύετε ότι μια μία υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;
5. Κατά τη διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που να σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;
6. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ευθύνες ενός εθελοντή;
7. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;
8. Συνέβαλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα να γίνεται εθελοντής;
9. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλει στην εξέλιξη σας ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργικός;
10. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1

ΦΥΛΟ: ΑΝΤΡΑΣ

ΗΛΙΚΙΑ: 25

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είχα δηλώσει από το 2012 αίτηση εθελοντισμού αλλά με πήραν φέτος για έξι μήνες.

2. Από που ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Από το Τ.Ε.Ι όταν ήμουν φοιτητής.

3. Ποια τα κίνητρα σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Δουλεύεις με ψυχικά ασθενείς κάτι που συσχετίζεται και με το επάγγελμά μου και είναι επιπλέον εμπειρία.

4. Ποια συναισθήματα που προκύπτουν;

Τα συναισθήματα είναι κάτι το οποίο με γεμίζει και δεν θεωρώ τον εαυτό μου αδρανή όσο είμαι άνεργος.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Θεωρώ πως υπάρχει διπλή άποψη για τον εθελοντισμό από την μια κινητοποίησης για την κοινωνία την αλλαγή που θέλεις να δεις , από την άλλη ο εθελοντισμός είναι και μέσο εκμετάλλευσης τζάμπα πόροι που μπορεί να τους εκμεταλλευτεί η εκάστοτε διοίκηση για να αναδειχθεί.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά τη γνώμη σας;

Τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχει ένας εθελοντής είναι ανάλογη συμπεριφορά με αυτή που θα έχει ως επαγγελματίας.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Συνεισφορά στην κοινότητα αναλόγως με το πως προβάλλεται, τρόποι παρουσίασης τα πρόσωπα, οι δραστηριότητες, επαφή με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ίδιας αλλά και άλλων πόλεων, έρευνες για του επιστήμονες.

8. Κατά τη διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που να σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Λόγω προσωπικών ζητημάτων εκτός των φορέων , που ωστόσο δεν με έφεραν σε σημείο έτσι ώστε να εγκαταλείψω.

9. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Να είναι τυπικός με την δουλειά που έχει συμφωνήσει να βγάζει όπου μπορεί να συσχετίζεται και με τον επαγγελματία για αυτό χρειάζεται κάποιον επόπτη.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Το κάνω και για αυτό, θέμα εμπειρίας, θέμα χαρτιών αισθάνεσαι πιο σίγουρος για τον εαυτό σου.

11. Συνέβαλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα να γίνεται εθελοντής;

Κατά κύριο λόγο το πτυχίο.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλει στην εξέλιξη σας ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός;

Πιστεύω πως είναι από τα κυρίαρχα πράγματα που μπορούν να συμβάλλουν στην εξέλιξή μου ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Αμφιλεγόμενη η απάντησή μου σε αυτή την ερώτηση θεωρώ πως περισσότερο συμπίπτει με το ψυχοθεραπευτικό κομμάτι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2

ΦΥΛΟ : ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ:29

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Ήμουν δύο μήνες πριν προσβληθώ.

2. Από που ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Ενημερώθηκα από το ίντερνετ σε ομάδα του facebook.

3. Ποια τα κίνητρα σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Αφού δεν είχα δουλειά και ήθελα να ασχοληθώ στο συγκεκριμένο τομέα.

4. Ποια συναισθήματα που προκύπτουν;

Τα συναισθήματα που προκύπτουν είναι χαρά που προσφέρεις στους ανθρώπους κάτι και ικανοποίηση επειδή τους βοηθάς και υπάρχει ανταπόκριση σε αυτό που τους δίνεις.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Μέσα από τον εθελοντισμό προσφέρεις στον συνάθρωπό σου και αντλεις ικανοποίηση από αυτή την προσφορά σου. Αν είσαι εθελοντής στο αντικείμενό σου, σου προσφέρει τη δυνατότητα της εμπειρίας.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά τη γνώμη σας;

Τα χαρακτηριστικά ενός εθελοντή είναι να ξέρει τα πλαίσια που θα γίνει εθελοντής, γνώσεις του αντικειμένου, να είναι υπεύθυνος συνεπής και να θέλεις να βοηθήσει.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Μέσα από τη σωστή παροχή υπηρεσιών προς τη κοινότητα και προβάλλοντας τις υπηρεσίες μέσα από τα ΜΜΕ και δικτύωση.

8. Κατά τη διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που να σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Σαφώς υπήρξαν καταστάσεις λόγω πίεσης που ήταν αρκετά δύσκολες αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό για να με κάνουν να εγκαταλείψω.

9. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Συνέπεια, πρέπει να είσαι αποδοτικός σε αυτό που έχεις αναλάβει, πρέπει να τηρείς το ωράριο και τις εργασίες που έχεις αναλάβει.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Οι εθελοντικές δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στη μετέπειτα επαγγελματική εμπειρία και ιδιαίτερα αν η εθελοντική δραστηριότητα γίνεται πάνω στο τομέα που έχεις σπουδάσει.

11. Συνέβαλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα να γίνεται εθελοντής;

Ναι, ήταν ένα κίνητρο για να ασχοληθώ με το αντικείμενο που μετέπειτα θα έβρισκα εργασία ως κοινωνικός λειτουργός .

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξη σας ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργικός;

Ναι, αρχίζεις να αποκτάς υπευθυνότητα, συνέπεια και να διαχειρίζεσαι καταστάσεις.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Όχι. Η πράξη είναι πολύ διαφορετική με την θεωρία, ανάλογα το πλαίσιο και το αντικείμενο στο οποίο εργάζεσαι δεν είναι πάντα εφικτό να ακολουθήσεις το θεωρητικό κομμάτι όπως το έχεις μάθει στη σχολή και αυτό εξαρτάται από τον άνθρωπο που έχεις απέναντι σου, το οικογενειακό και το κοινωνικό περιβάλλον του.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3

ΦΥΛΟ : ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ 26

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι εθελόντρια περίπου έναν χρόνο.

2. Από που ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Ενημερώθηκα για την υπηρεσία από ένα επιδοτούμενο πρόγραμμα voucher το οποίο μου την συνέστησε ως υπηρεσία εργασίας.

3. Ποια τα κίνητρα σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Κάποια από τα κίνητρά μου είναι η σημαντικότητα της αλληλεγγύης, η αγάπη για τον συνάνθρωπο, η γνώση και η εμπειρία που θα αποκομίσω αφού σχετίζεται με το αντικείμενο σπουδών μου ως κοινωνική λειτουργός.

4. Ποια συναισθήματα που προκύπτουν;

Όταν προσφέρεις χαρά σε κάποιον νιώθεις κι εσύ ο ίδιος χαρούμενος και ικανοποιημένος με τον εαυτό σου.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Ο εθελοντισμός κατά την γνώμη μου είναι κάτι πολύ σημαντικό. Από την στιγμή που αυτού του είδους η "προσφορά εργασίας" γίνεται χωρίς οικονομική αμοιβή, σημαίνει πως αυτά τα άτομα (εθελοντές) αγαπούν αυτό που κάνουν και αγωνίζονται πραγματικά για αυτό. Αυτό που με λυπεί είναι ότι ο εθελοντισμός καλύπτει κάποια κενά του κράτους και με τη σειρά του εκείνο επαναπαύεται στη δράση του (εθελοντισμού) και μόνο.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά τη γνώμη σας;

Ένας εθελοντής θα πρέπει να αισθάνεται αγάπη για αυτό που κάνει. Να δείχνει αφοσίωση, να έχει σεβασμό και ενσυναίσθηση και να ενημερώνεται διαρκώς για το αντικείμενο που ασχολείται ώστε να είναι αποτελεσματική η δράση του.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές μέσω διαφήμισης στα ΜΜΕ, μέσω Internet-facebook, μέσω σεμιναρίων, μέσω διαφόρων συγκεντρώσεων και δραστηριοτήτων όπως επίσης και μέσω προώθησης από τα ίδια τα μέλη (προσωπικό-εθελοντές-εξυπηρετούμενοι). Αν δεν καταστεί σαφές ότι η ανάγκη για εθελοντισμό είναι μεγάλη δεν θα υπάρχει και η αντίστοιχη ανταπόκριση.

8. Κατά τη διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που να σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Προσωπικά δεν αισθάνθηκα ποτέ την ανάγκη να φύγω γιατί είχα και έχω άψογη σχέση με το προσωπικό και τα μέλη της υπηρεσίας και ο ρόλος μου ήταν ξεκάθαρος.

9. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Οι ευθύνες ενός εθελοντή είναι να είναι συνεπής, να τηρεί τους κανόνες που έχουν τεθεί, να εργάζεται με υπευθυνότητα και δικαιοσύνη χωρίς να προσβάλλει την προσωπικότητα κανενός μέλους της ομάδας.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Θα μπορούσε να συμβεί αυτό γιατί ο εθελοντισμός σε αυτήν την υπηρεσία είναι άμεσα συνυφασμένος με το αντικείμενο σπουδών μου.

11. Συνέβαλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα να γίνεται εθελοντής;

Σίγουρα το συγκεκριμένο αντικείμενο σπουδών έπαιξε το ρόλο του αλλά θεωρώ ότι πιο πολύ σχετίζεται με την θέληση του ατόμου παρά με το πτυχίο του γιατί δυστυχώς οι περισσότεροι κοινωνικοί λειτουργοί που γνωρίζω "χρησιμοποιούν" το πτυχίο τους ως επάγγελμα και όχι ως λειτούργημα.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξη σας ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργικός;

Όπως σας προανέφερα, πιστεύω πως είναι πολύ πιθανό γιατί το θεωρώ κάτι σαν μια mini προϋπηρεσία/ εμπειρία σε 1 βασικό τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Η εμπειρία μου ως εθελόντρια μου απέδειξε πως καλύπτει κάποια κομμάτια της θεωρίας της Κοινωνικής εργασίας αλλά σίγουρα απαιτούνται πολύ πιο άμεσες λύσεις γιατί είναι πολύ περισσότερες οι ανάγκες και οι υποχρεώσεις της εκάστοτε υπηρεσίας από την στιγμή που ο κρατικός μηχανισμός είτε υπολειτουργεί είτε είναι ανύπαρκτος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4

ΦΥΛΟ: ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ: 29

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι περίπου ενάμιση χρόνο.

2. Από που ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Για την υπηρεσία ενημερώθηκα από μια φίλη μου η οποία προσέφερε και η ίδια εθελοντική εργασία στην υπηρεσία όπου βρίσκομαι.

3. Ποια τα κίνητρα σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Ένα από τα κυριότερα κίνητρα είναι η ικανοποίηση όπου αντλείς μέσα από την δουλειά που προσφέρεις, αλλά και το αντικείμενο το οποίο είναι πρόκληση για να ασχοληθείς.

4. Ποια συναισθήματα που προκύπτουν;

Η πληρότητα στο ότι προσφέρεις σε μια ομάδα που το έχει ανάγκη.

5. Ποια η άποσή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Η έννοια του εθελοντισμού δεν είναι και τόσο απλή, ούτε πρέπει να την παίρνουμε στην πλάκα επειδή είναι χωρίς αμοιβή. Άλλωστε και ο εθελοντισμός φέρει ευθύνες εργασίας.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά τη γνώμη σας;

Η ευθύνη και η συνέπεια. Πρέπει να γνωρίζει με τα άτομα τα οποία θα συνεργαστεί γιατί στην ουσία συνεργασία είναι ανάμεσα στον εθελοντή και στο πλαίσιο όπου θα προσφέρει την εθελοντική του εργασία και να είναι συνεπής έτσι ώστε να βγάλει εις πέρα το έργο που έχει αναλάβει.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Προβάλλοντας το έργο της στο κοινό είτε διαδικτυακά, είτε μέσα από τα μέσα είτε από την παροχή φυλλαδίων αλλά και τις ευαισθητοποιήσεις του κοινού διοργανώνοντας ημερίδες.

8. Κατά τη διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που να σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Είμαι σε ευχάριστη θέση να πω πως μέχρι στιγμής δεν έχει συμβεί κάτι το οποίο να με δυσκολέψει ούτε με το πλαίσιο ούτε με τα άτομα γενικότερα.

9. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Να τηρεί το ωράριο του και να προσπαθεί να έχει καλή συνεργασία και με το πλαίσιο αλλά και με τα άτομα τα οποία συνεργάζεται στενά π.χ. αν κάνει κάποια ομάδα.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Σαφέστατα ναι διότι προσφέροντας εθελοντική εργασία πέρα από την εμπειρία που μπορείς να αποκτήσεις δικτυώνεσαι κιόλας.

11. Συνέβαλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα να γίνεται εθελοντής;

Ήταν ένα από τα βασικά κίνητρα γιατί μέσα από την σχολή μου έμαθα πολλά για το επάγγελμα που θέλω να ασχοληθώ και αφού τώρα είναι δύσκολο να βρω εργασία στον συγκεκριμένο τομέα προτιμώ να το κάνω εθελοντικά και για την εμπειρία.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξη σας ως επαγγελματία κοινωνικός λειτουργικός;

Βέβαια η εθελοντική εμπειρία μπορεί να σε εξελίξει σαν επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό αρκεί να υπάρχει και η κατάλληλη θέληση.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Είναι κάτι τελείως διαφορετικά η θεωρία με την πράξη. Μην ξεχνάμε κάθε περίπτωση είναι μοναδική και ίσως να μην χρειαστεί να χρησιμοποιήσεις καθόλου την θεωρία αλλά να κατευθυνθείς στη πράξη άμεσα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5

ΦΥΛΟ : ΑΝΔΡΑΣ

ΗΛΙΚΙΑ: 26

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι εθελοντής περίπου ένα χρόνο.

2. Από που ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Για την υπηρεσία δεν ενημερώθηκα από κάποιο φυλλάδιο την ήξερα από τότε που ακόμα σπούδαζα είχα κάνει την Ε.Π.Α μου εκεί και εφόσον με κάλυπτε ο χώρος αφού δεν μπορούσα να εργαστώ επέλεξα να προσφέρω εθελοντικά.

3. Ποια τα κίνητρα σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Το κίνητρο είναι ένα η δύναμη που έχουν αυτοί οι άνθρωποι και αυτό μου δίνει και εμένα ώθηση να προσφέρω κάτι σε αυτούς τους ανθρώπους.

4. Ποια συναισθήματα που προκύπτουν;

Τα συναισθήματα που νιώθω μέσα σε αυτόν τον χώρο είναι η πληρότητα. Σίγουρα χαρά και η χαρά που προκύπτει αυτοί οι άνθρωποι και ικανοποίηση όταν κάνω με επιτυχία τη δουλειά μου.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Καταρχάς πιστεύω πως στις μέρες μας έχει ξεφύγει λίγο η έννοια του εθελοντισμού εξαιτίας της μέριμνας του κράτους η οποία έχει πολλές τρύπες, ωστόσο ο εθελοντισμός είναι έκφραση ανθρωπιάς δείχνουμε ότι είμαστε άνθρωποι προσφέρουμε στον συνάνθρωπο όχι από λύπηση αλλά από αγάπη,

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά τη γνώμη σας;

Για μένα το σημαντικότερο χαρακτηριστικό είναι η συνέπεια, να ξέρεις οτι μπορείς να βασιστεί πάνω του έστω κα εθελοντικά να είναι οργανωτικός.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί από την προβολή του έργου της αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με ένα περίπτερο, με μια εκδήλωση ανοιχτή προς την κοινότητα. Μέσα από τα ΜΚΔ και τα ΜΜΕ. Επίσης πρέπει να είναι ανοιχτή και διαθέσιμη για συνεργασίες. Και μέσα από αυτό θα γίνει γνωστό στον κόσμο το έργο της.

8. Κατά τη διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που να σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Να θέλω να εγκαταλείψω όχι, σίγουρα όμως υπάρχουν καταστάσεις που με δυσκόλεψαν διότι αντιμετώπισα περιστατικά όπου άγγιξαν προσωπικά ζητήματα.

9. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Να κατορθώσει να κάνει αυτό που έχει αναλάβει.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Σίγουρα ναι σε μεγάλο βαθμό η εθελοντική εργασία έχει συνδεθεί με την προϋπηρεσία. Η εθελοντική εργασία στην ουσία είναι εργασία γιατί παίρνεις εμπειρίες, γνώσεις βελτιώνεσαι και εξελίσσεσαι σαν επαγγελματίας.

11. Συνέβαλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα να γίνεται εθελοντής;

Είχα πάντα μια ευαισθησία στους ανθρώπους και μέσα από τη σχολή κατάφερα να αποφύγω την λύπηση.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξη σας ως επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργικός;

Έστω και εθελοντικά αποκτάς εμπειρίες και ικανότητες και σαν επαγγελματίας βελτιώνεσαι και εξελίσσεσαι. Πέρα από την εμπειρία που αποκτάς δικτυώνεσαι κιόλας μπαίνεις μέσα στο χώρο.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Όση θεωρία και να μάθεις όταν βγεις στον επαγγελματικό χώρο θα δεις πόσο διαφέρει στην πράξη. Την θεωρία την έχεις και πατάς πάνω της σου δείχνει ένα δρόμο αλλά είναι τελείως διαφορετικά όταν καλείσαι να εφαρμόσεις την θεωρία στην πράξη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6

ΦΥΛΟ: ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ:30

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι εθελόντρια ένα χρόνο περίπου.

2. Από πού ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Η ενημέρωσή μου έγινε από συνάδελφο.

3. Ποια τα κίνητρό σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Πιο πολύ το έκανα για την απόκτηση εμπειρίας στον συγκεκριμένο τομέα.

4. Ποια τα συναισθήματα που προκύπτουν;

Τα συναισθήματα που προέκυψαν από όλο αυτό είναι κυρίως η ηθική ικανοποίηση καθώς και η ικανοποίηση της απόκτησης της εμπειρίας που επιθυμούσα.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Όσον αφορά στον εθελοντισμό, θεωρώ πως οι περισσότεροι γίνονται εθελοντές κυρίως για την απόκτηση εμπειρίας και όχι τόσο για την προσφορά στον συνάνθρωπο.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά την γνώμη σας;

Τώρα, όσο για τον εθελοντή, πιστεύω πως θα πρέπει να διαθέσει χρόνο αλλά και διάθεση ώστε να μπορεί να προσφέρει και να μη νιώθει κατώτερος από τους υπόλοιπους εργαζόμενους επειδή είναι ο ίδιος εθελοντής.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές μέσω των ΜΜΕ αλλά και μέσω της σωστής αξιοποίησης των εθελοντών της. Οι εθελοντές θα πρέπει να κάνουν πράγματα σχετικά με το αντικείμενό τους και θα πρέπει να φαίνεται στον κόσμο αυτό.

8. Κατά την διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Όχι, δεν υπήρξε κάτι δυσάρεστο εκείνη την περίοδο.

9. Ποιες κατά την γνώμη σας είναι οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Αρχικά θα πρέπει να σκέφτεσαι πως εργάζεσαι κανονικά στην συγκεκριμένη υπηρεσία, ώστε να μπορείς να είσαι συνεπής όπως σε οποιαδήποτε άλλη εργασία.

Επίσης ένας εθελοντής θα πρέπει να μελετά και να ενημερώνεται για θέματα που σχετίζονται με την υπηρεσία στην οποία βρίσκεται.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Ναι φυσικά. Τουλάχιστον αυτό συνέβη στην δική μου περίπτωση, καθώς μου δόθηκε η ευκαιρία να έρθω σε επαφή με ορισμένα περιστατικά εκτός της εθελοντικής υπηρεσίας.

11. Συνέβαλλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα στο να γίνετε εθελοντής;

Σίγουρα συνέβαλλε στην απόφασή μου να γίνω εθελόντρια.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξή σας ως κοινωνικό λειτουργό;

Ναι με βοήθησε αρκετά στην εξέλιξή μου ως κοινωνικό λειτουργό αλλά και ως άτομο γενικότερα.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Όχι ακριβώς. Θεωρώ πως είναι μια μέση κατάσταση η οποία σίγουρα δεν ανταποκρίνεται στην έννοια του εθελοντισμού όπως την έχουμε διδαχθεί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7

ΦΥΛΟ: ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ: 42

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι περίπου 7 χρόνια εθελόντρια.

2. Από πού ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Ενημερώθηκα από το ίντερνετ για την συγκεκριμένη υπηρεσία.

3. Ποια τα κίνητρό σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Να σχετιστώ με τον συγκεκριμένο τομέα κυρίως αλλά και για την απόκτηση εμπειρίας.

4. Ποια τα συναισθήματα που προκύπτουν;

Τα συναισθήματα που προέκυψαν αρκετά. Ευχαρίστηση για τις επιπλέον γνώσεις και εμπειρίες που πήρα, ηθική ικανοποίηση που κατάφερα να σταθώ στο ύψος των περιστάσεων αλλά κυρίως απεριόριστη χαρά για την προσφορά μου στον συνάνθρωπο.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Θεωρώ πως ο εθελοντισμός στις μέρες μας πάσχει αρκετά, καθώς από ότι φαίνεται πρόκειται για ξεκάθαρη εκμετάλλευση των εθελοντών σε όλους τους τομείς.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά την γνώμη σας;

Τώρα, ο εθελοντής από την πλευρά του, θα πρέπει να είναι συνειδητοποιημένος, και με ό,τι καταπιάνεται, να το κάνει σωστά, ποιοτικά και οριοθετημένα. Είναι πολύ σημαντικό να μπαίνουν κάποια όρια στην συνεργασία.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Το πιο γνωστό μέσω διαφήμισης είναι το διαδίκτυο και τα ΜΜΕ. Εξίσου βοηθητικό μέσω προβολής του έργου μιας υπηρεσίας θα ήταν και μια εκδήλωση. Βέβαια δεν γίνονται πια στις μέρες μας τόσο συχνά δυστυχώς.

8. Κατά την διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Ναι αρκετά. Κάποια από αυτά ήταν η κατάχρηση του χρόνου που είχα να διαθέσω, η έλλειψη εποπτείας-πράγμα αρκετά σημαντικό για εμένα, ίσως το α και το ω μιας οργάνωσης-και σαφώς ορισμένα άσχημα συμβάντα.

9. Ποιες κατά την γνώμη σας είναι οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Να έχει σαφή γνώση της δομής και της λειτουργίας της υπηρεσίας. Να γνωρίζει το πλαίσιο, και τον ακριβή ρόλο του τι ακριβώς θα κάνει εκεί δηλαδή. Επιπλέον, θεωρώ πως θα πρέπει να ζητά την βοήθεια των υπόλοιπων εργαζομένων χωρίς δισταγμό. Δεν είναι ντροπή να ζητάς βοήθεια, ειδικά όταν έχεις να κάνεις με ανθρώπους.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Ναι και έχει συμβεί αρκετές φορές. Θα πρέπει όμως να γίνει με συγκεκριμένα όρια και πλαίσιο.

11. Συνέβαλλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα στο να γίνετε εθελοντής;

Φυσικά και έπαιξε σημαντικό ρόλο καθώς από τα φοιτητικά ακόμη χρόνια αλληλεπιδράς με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Μπορεί να μην είναι αυτός ο στόχος σου, σίγουρα όμως επηρεάζεσαι σε μεγάλο βαθμό.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξή σας ως κοινωνικό λειτουργό;

Ως ένα βαθμό ναι, θεωρώ πως με βελτιώνει. Αν και δεν πιστεύω πως είναι καθοριστικό για την πορεία σου ως άτομο.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Πιστεύω πως έρχεται σε αντιπαράθεση αυτό που γνωρίζαμε με αυτό που είναι σήμερα. Υπάρχουν βέβαια αρκετά στοιχεία αλλά και μεγάλες διαφορές. Ίσως είχαμε εξιδανικεύσει τόσο τον εθελοντισμό παλαιότερα που στις μέρες μας δεν μας αρέσει και τόσο θα λέγαμε αυτό που πραγματικά αντικατοπτρίζει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8

ΦΥΛΟ: ΑΝΤΡΑΣ

ΗΛΙΚΙΑ: 35

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι περίπου 7 χρόνια εθελόντρια.

2. Από πού ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Για την υπηρεσία ,ενημερώθηκα μέσω ενός συναδέλφου ο οποίος ήταν ήδη εκεί εθελοντής.

3. Ποια τα κίνητρό σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

4. Ήθελα να το κάνω για την εμπειρία πιο πολύ. Δεν είχα επιχειρήσει κάτι παρόμοιο στο παρελθόν και θέλησα να το δοκιμάσω.

5. Ποια τα συναισθήματα που προκύπτουν;

Κυρίως ηθική ικανοποίηση.

6. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Γενικά ο εθελοντισμός είναι καλό πράγμα, ειδικά όταν θέλεις να προσφέρεις.

7. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά την γνώμη σας;

Ένας εθελοντής θα πρέπει να είναι δοτικός ,καλοπροαίρετος και γενικά να έχει τεράστια ψυχική δύναμη.

8. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Μέσω της διαφήμισης και των ΜΜΕ.

9. Κατά την διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που σας δυσκόλεσαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Ναι, ζητήματα που αφορούσαν την διοίκηση. Ποτέ όμως δεν θέλησα να τα παρατήσω.

10. Ποιες κατά την γνώμη σας είναι οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Ένας εθελοντής πρέπει μεταξύ άλλων να είναι συνεπής, υπεύθυνος σε ο,τι αναλαμβάνει και να φροντίζει για το καλό της ομάδας.

11. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Όχι δεν με έχει βοηθήσει κάπου. Να σας πω την αλήθεια δεν το επεδίωξα κιόλας.

12. Συνέβαλλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα στο να γίνετε εθελοντής;

Ναι φυσικά και με επηρέασε αρκετά.

13. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξή σας ως κοινωνικό λειτουργό;

Εννοείται πως συνέβαλλε όχι μόνο στην εξέλιξη μου ως κοινωνικό λειτουργό αλλά και στην εξέλιξή μου ως άτομο καθώς και στην διαμόρφωση του χαρακτήρα μου.

14. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Όχι καθόλου. Θεωρώ πως τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά στην πραγματικότητα. Γενικά ο εθελοντισμός πάσχει στην Ελλάδα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9

ΦΥΛΟ: ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ: 25

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι ένα χρόνο περίπου εθελόντρια.

2. Από πού ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Την πληροφορία την άντλησα μέσω συναδέλφου.

3. Ποια τα κίνητρό σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Η αλήθεια είναι πως θέλησα να διαπιστώσω αν μπορώ να εφαρμόσω στην πράξη τις γνώσεις που είχα από την σχολή. Το είδα πιο πολύ σαν πρόκληση αλλά το έκανα και για να προσφέρω στον συνάνθρωπο.

4. Ποια τα συναισθήματα που προκύπτουν;

Τα συναισθήματα πολύ θετικά. Προσφορά, ηθική ικανοποίηση, ευχαρίστηση.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Είμαι υπέρ του εθελοντισμού γενικά, αν και δυστυχώς στην χώρα μας έχουμε πολύ λίγους εθελοντές.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά την γνώμη σας;

Ένας εθελοντής κατά την γνώμη μου θα πρέπει να έχει αυτογνωσία , θεωρητικές γνώσεις, ευαισθησία και γενικά να είναι δοτικό άτομο.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Δύσκολη ερώτηση. Θεωρώ πως είναι θέμα προσωπικού και ανθρώπων γενικότερα. Παρόλα αυτά πιστεύω πως θα πρέπει να υπάρχει ένα ευέλικτο πρόγραμμα για τους εθελοντές μέσα από το οποίο οι ίδιοι θα παίρνουν πρωτοβουλίες και αυτό φυσικά να φαίνεται προς τα έξω. Μέσω κάποιας διαφήμισης ίσως.

8. Κατά την διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Ναι υπήρξαν δύσκολες καταστάσεις και αρκετές διαφωνίες κυρίως με το προσωπικό της υπηρεσίας.

9. Ποιες κατά την γνώμη σας είναι οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Να κρατήσει ενωμένη την ομάδα του και να μη δημιουργεί εντάσεις και γενικά δυσάρεστα συναισθήματα. Να μπορεί να ηγηθεί.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Όχι. Δεν το έκανα άλλωστε γι αυτό το λόγο. Ούτε επιδίωξα να επωφεληθώ ποτέ από κάτι τέτοιο.

11. Συνέβαλλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα στο να γίνετε εθελοντής;

Δεν με επηρέασε κάπου. Θα το έκανα δηλαδή έτσι κι αλλιώς.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξή σας ως κοινωνικό λειτουργό;

Σαφώς και μπορεί. Προσωπικά πήρα πάρα πολλά πράγματα από τον φορέα.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Όχι καθόλου. Θα ήθελα πολύ περισσότερα πράγματα, τα οποία δυστυχώς δεν πρόκειται να γίνουν. Όχι τουλάχιστον στο κοντινό μέλλον.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10

ΦΥΛΟ: ΓΥΝΑΙΚΑ

ΗΛΙΚΙΑ: 31

1. Πόσο καιρό είστε εθελοντής;

Είμαι εθελόντρια από το 2010.

2. Από πού ενημερωθήκατε για την υπηρεσία όπου προσφέρετε εθελοντική εργασία;

Ενημερώθηκα για την υπηρεσία από συνάδελφο.

3. Ποια τα κίνητρό σας για να προσφέρετε εθελοντική εργασία σε αυτόν τον τομέα;

Το έκανα για να αποκτήσω εμπειρία στον συγκεκριμένο τομέα διότι με ενδιαφέρει αρκετά.

4. Ποια τα συναισθήματα που προκύπτουν;

Ευχάριστα γενικά συναισθήματα.

5. Ποια η άποψή σας γενικά για τον εθελοντισμό;

Θεωρώ πως θα πρέπει να υπάρχει καθώς είναι πολύ σημαντικό κομμάτι ανεξαρτήτως επαγγέλματος.

6. Ποια τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εθελοντής κατά την γνώμη σας;

Τώρα όσο για τον εθελοντή, θα πρέπει να διαθέτει συνείδηση, να μη λειτουργεί προς όφελός του, να είναι ευέλικτος και συζητήσιμος, να έχει γνώση του αντικειμένου που ασχολείται, να μπορεί να διαθέτει χρόνο και να είναι συνεπής, όπως σε οποιαδήποτε άλλη εργασία.

7. Πως πιστεύετε ότι μια υπηρεσία μπορεί να προσελκύσει εθελοντές;

Μέσω του ίντερνετ, και γενικά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μέσω των ΜΜΕ καθώς και μέσω των διαφημίσεων.

8. Κατά την διάρκεια της δράσης σας υπήρξαν καταστάσεις που σας δυσκόλεψαν ή σας έκαναν να θέλετε να εγκαταλείψετε;

Ναι. Υπήρξαν στιγμές με έντονη συναισθηματική φόρτιση αλλά και διαφωνίες με το προσωπικό, καθώς μου ζητήθηκαν πράγματα να κάνω για τα οποία δεν είχα συμφωνήσει εξ αρχής .

9. Ποιες κατά την γνώμη σας είναι οι ευθύνες ενός εθελοντή;

Νομίζω πως τα ανέφερα στην προηγούμενη ερώτηση. Αυτά λοιπόν, και γενικά να είναι δοτικός άνθρωπος.

10. Πιστεύετε πως οι εθελοντικές σας δράσεις μπορούν να συμβάλλουν στην μετέπειτα επαγγελματική σας πορεία;

Ναι. Προσωπικά μου άνοιξε πολλές πόρτες η εθελοντική μου δράση. Θεωρώ πως ήταν το α και το ω στην καριέρα μου.

11. Συνέβαλλε το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας που ανήκει στα ανθρωπιστικά επαγγέλματα στο να γίνετε εθελοντής;

Το πτυχίο της Κ.Ε με επηρέασε πολύ ναι.

12. Πιστεύετε πως η εθελοντική σας εμπειρία μπορεί να συμβάλλει στην εξέλιξή σας ως κοινωνικό λειτουργό;

Ναι με βοήθησε αρκετά και ως άτομο πέρα από την επαγγελματική μου αποκατάσταση. Κυρίως μου έδωσε πολλή αυτοπεποίθηση. Πιστεύω πως μετά από αυτό μπορώ να σταθώ σε οποιοδήποτε εργασιακό πόστο.

13. Η εμπειρία σας ως εθελοντής σας απέδειξε πως συμπίπτει με το θεωρητικό κομμάτι όπως διδάσκεται μέσω της κοινωνικής εργασίας;

Όχι δεν θα έλεγα πως συμπίπτει ιδιαίτερα. Θα έλεγα πως υπάρχουν αρκετές δυσκολίες αλλά και διαφορές .